

המוסד לביטוח לאומי
דוחות כספיים
ליום 31 בדצמבר 2006

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2006

תוכן העניינים

1	דוח רואה החשבון המבקר
2	מאזנים
4	דוחות על הפעילות
5	דוחות על תזרימי המזומנים
7	באורים לדוחות הכספיים
27	רשימות לפי ענפים (בלתי מבוקרים)
35	דין וחשבון של אקטואר המוסד

דוח רואה החשבון המבקר למינהלת המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את המאזן המצורף של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "המוסד") ליום 31 בדצמבר 2006 ואת הדוח על הפעילות והדוח על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה באותו תאריך. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת המוסד. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

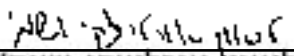
הדוחות הכספיים של המוסד ליום 31 בדצמבר 2005 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך בוקרו על ידי רואי חשבון מבקרים אחרים, אשר הדוח שלהם מיום 11 בפברואר 2007 כלל הפניית תשומת לב להחלטת הנהלת המוסד לשקול את מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח עם פרסום תקן בינלאומי בנושא וכן ליתרת הגרעון ליום 31 בדצמבר 2005, אשר הסתכמה באותו מועד בסך 102,069,734 אלפי ש"ח.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת המוסד וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובכפוף למדיניות מינהלת המוסד כמתואר בבאור 1, מכל הבחינות המהותיות, את מצבו הכספי של המוסד ליום 31 בדצמבר 2006 ואת תוצאות פעולותיו ותזרימי המזומנים שלו לשנה שהסתיימה באותו תאריך.

כמוסבר בבאור 1ב', הדוחות הכספיים מוצגים בסכומים מדווחים, בהתאם לתקני חשבונאות של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, בהקשר לאמור להלן, אנו מפנים את תשומת הלב לבאור 1ט' בדבר החלטת הנהלת המוסד לשקול את מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח עם פרסום תקן בינלאומי בנושא וכן ליתרת הגרעון ליום 31 בדצמבר 2006 אשר מסתכמת באותו מועד בסך 101,603,954 אלפי ש"ח.

ליאון אורליצקי ושות'
רואי חשבון

רואי חשבון

11 בפברואר 2008

סכומים מדווחים

31 בדצמבר		באור	
2005	2006		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
115,018	116,464	2	השקעות ופקדונות
103,506,633	110,157,309	3	פקדונות בבנק
103,621,651	110,273,773		השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל
873,096	880,891	4	רכוש קבוע
390,736	88,656	5	סכומים לקבל ומזומנים
3,470,736	3,921,911	6	מזומנים ושווי מזומנים
703,465	717,386	7	חייבים דמי בטוח
* 2,749,108	3,232,301	8	חייבים ויתרות חובה:
47,694	58,034	9	חובות הצבור
7,361,739	8,018,288		ממשלת ישראל
111,856,486	119,172,952		חייבים אחרים

* סווג מחדש.

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ד"ר יגאל בן שלום, מנהל כללי ויר"ר המינהלה

אבי ברף, חשב המוסד, חבר מינהלה

ר"ח מזל אבגנים, מנהלת אנף חשבונות

תאריך אישור הדוחות: 6 בינואר 2008.

סכומים מדווחים

31 בדצמבר		באור	
2005	2006		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			גרעון והתחייבויות
(102,069,734)	(101,603,954)		גרעון
204,196	204,196	10	קרן מיועדת
-	6,000	11	התחייבויות תלויות
207,722,716	214,478,318	12	קרנות הביטוח
2,393,687	2,381,780	13	התחייבויות לזמן ארוך זכויות עובדים בעת פרישה
9,704	-		התחייבויות אחרות
380,339	381,570	14	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
3,072,862	3,140,157	15	התחייבות בגין קרנות מיועדות
* 142,716	184,885	16	זכאים לגמלה
			זכאים אחרים
3,605,621	3,706,612		
111,856,486	119,172,952		

* סווג מחדש.

דוחות על הפעילות

סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		באור	
2005	2006		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			מחזור הפעילות
			הכנסות דמי ביטוח
22,550,153	22,883,201	א17	מעסיקים
1,903,998	2,277,996	ב17	לא שכירים
11,723,613	12,620,264	18	השתתפות תקציב המדינה
<u>36,177,764</u>	<u>37,781,461</u>		
			עלות הפעילות
34,069,909	36,155,885	19	גמלאות ותשלומים אחרים
5,536,393	6,250,472	20	גידול בקרנות הביטוח
<u>39,606,302</u>	<u>42,406,357</u>		
(3,428,538)	(4,624,896)		גרעון נטו מפעילות
1,009,408	786,675	21	הוצאות מינהל
(4,437,946)	(5,411,571)		גרעון נטו לפני הכנסות מימון ואחרות
7,400,983	5,074,773	22	הכנסות מימון, נטו
255,621	802,578	23	הכנסות אחרות, נטו
<u>7,656,604</u>	<u>5,877,351</u>		
3,218,658	465,780		עודף נטו לשנה
(105,288,392)	(102,069,734)		יתרת גרעון לתחילת השנה
<u>(102,069,734)</u>	<u>(101,603,954)</u>		יתרת גרעון לסוף השנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים

סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
3,218,658	465,780	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת עודף נטו לשנה
3,180,671	6,183,377	התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת (א)
6,399,329	6,649,157	מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
(89,680)	(87,127)	תזרימי מזומנים לפעילות השקעה רכישת נכסים קבועים
490	10,663	תמורה ממכירת נכסים קבועים
(1,680)	(1,446)	השקעה בפקדונות לזמן ארוך, נטו
6,392,817	6,686,377	פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
(12,400,000)	(13,550,000)	השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל
(6,098,053)	(6,941,533)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
(38,713)	(9,704)	תזרימי מזומנים לפעילות מימון אשראי לזמן קצר, נטו
(38,713)	(9,704)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
262,563	(302,080)	עליה (ירידה) במזומנים ושוי מזומנים
128,173	390,736	יתרת מזומנים ושוי מזומנים לתחילת השנה
390,736	88,656	יתרת מזומנים ושוי מזומנים לסוף השנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים

(א) התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת -

סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		הכנסות והוצאות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:
76,171	73,053	פחת
(244)	(4,384)	רווח הון
(2,471,757)	245,319	שחיקה (שערוך) השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל
186,089	(2,971)	גידול (קיטון) בזכויות עובדים בעת פרישה
(117,327)	1,231	גידול (קיטון) בהתחייבות בגין קרנות מיועדות
5,536,393	6,250,472	גידול בקרנות הביטוח
-	6,000	גידול בהפרשה להתחייבויות תלויות
		שינויים בסעיפי רכוש והתחייבויות:
(172,916)	(451,175)	גידול בחייבים דמי ביטוח
56,894	(13,921)	קיטון (גידול) בחובות הציבור
* (13,233)	12,825	קיטון (גידול) בחובות ממשלת ישראל
* (57,087)	(43,640)	גידול בחייבים אחרים ורבות לקבל
* 242,043	68,027	גידול בזכאים לגמלה
* (84,355)	42,541	גידול (קיטון) בזכאים אחרים
<u>3,180,671</u>	<u>6,183,377</u>	

* סווג מחדש.

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באור 1 – כללי דיוח ומדיניות חשבונאית

- א. כללי**
1. המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. הביטוח הלאומי הוקם בשנת 1954 ומעניק מאז הטבות וביטוח סוציאלי לתושבי מדינת ישראל על פי חוק הביטוח הלאומי.

2. הגדרות:
- א. המוסד - המוסד לביטוח לאומי.
 ב. החוק - חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995.
 ג. מדד - מדד המחירים לצרכן.

ב. דוחות כספיים בסכומים מדווחים

1. בחודש אוקטובר 2001 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 12 בדבר "הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים". בהתאם לתקן זה, ובהתאם לתקן חשבונאות מספר 17 שפורסם בחודש דצמבר 2002, הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים לאינפלציה החל מיום 1 בינואר 2004. עד ליום 31 בדצמבר 2003, המשיך המוסד לערוך דוחות מותאמים בהתאם לגילוי דעת 36 של לשכת רואי חשבון בישראל. המוסד מיישם את הוראות התקן ולפיכך הופסקה, כאמור, ההתאמה החל מיום 1 בינואר 2004.

2. המוסד ערך את דוחותיו הכספיים בעבר על בסיס העלות ההיסטורית המותאמת למדד המחירים לצרכן. הסכומים המותאמים, כאמור, שנכללו בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2003 שימשו נקודת מוצא לדיוח הכספי נומינלי החל מיום 1 בינואר 2004. תוספות שבוצעו במהלך התקופה נכללו בערכים נומינליים.

3. סכומי הנכסים הלא כספיים אינם מייצגים בהכרח שווי מימוש או שווי כלכלי עדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים.

4. בדוחות הכספיים "עלות" משמעותה עלות בסכום מדווח.

ג. עקרונות הדיוח

1. מאזנים:

- א. פריטים לא כספיים (בעיקר - רכוש קבוע) מוצגים בסכומים מדווחים.

- ב. פריטים כספיים מוצגים במאזן בערכים נומינליים לתאריך המאזן.

2. דוחות על הפעילויות:

- א. הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים (פחת) או מהפרשות הכלולות במאזן (כגון הפרשות לחופשה, הבראה וכד') נגזרות מהתנועה בין סכום מדווח ביתרת פתיחה לבין סכום מדווח ביתרת סגירה.

- ב. יתר מרכיבי דוח רווח והפסד (כגון: הכנסות דמי ביטוח, הוצאות בגין גמלאות וכד') מוצגים בערכים נומינליים.

3. פריטים על מדד המחירים לצרכן

	2004	2005	2006	
	100.6	103.0	102.9	מדד המחירים לצרכן בגין חודש דצמבר
	1.21	2.39	(0.1)	שעור עליית המדד לשנה ב - %

באור 1 – כללי דיוח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ד. שימוש באומדנים

הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות שניתן להם גילוי בדוחות הכספים וכן על נתוני הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

ה. השקעות באיגרות חוב של בנק ישראל

ההשקעות באיגרות חוב צמודות למדד המחירים לצרכן, ומוצגות בערך ליום המאזן בתוספת רבית שנצברה בהתאם לתנאי האג"ח.

ו. רכוש קבוע

1. בניינים, שיפורים במושכר, מחשבים וציוד היקפי מוצגים על בסיס העלות בניכוי פחת שנצבר. שיפורים ושכלולים נזקפים לעלות הנכסים ואילו הוצאות אחזקה ותיקונים נזקפות לדוח על הפעילות עם התהוותן.

2. החל מיום 1 בינואר 2000 עלויות פיתוח תוכנות לשימוש עצמי שהינם בשלב פיתוח היישומים מהוונות לרכוש הקבוע ומוצגות בניכוי פחת שנצבר החל ממועד הפעלת התוכנה.

3. כלי רכב מוצגים על בסיס העלות בניכוי פחת שנצבר.

4. ריהוט וציוד משרדי מוצג על בסיס העלות בניכוי פחת שנצבר. ריהוט וציוד משרדי שנרכש עד ליום 31 בדצמבר 1998 נרשם כהוצאה במועד הרכישה.

5. עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.

6. הפחת מחושב בשיטת הפחת השווה על בסיס משך השימוש המשוער בנכסים.

שיעורי הפחת הם כדלקמן:

מבנים	%
מחשוב וציוד היקפי	2
ריהוט וציוד משרדי	33-20
כלי רכב	6
שפורים במושכר	15
	10

ז. מזומנים ושוי מזומנים

כוללים פקדונות שנזילותם גבוהה שהתקופה עד למועד פדיונם, בעת ההשקעה בהם, אינה עולה על שלושה חודשים ואין למוסד מגבלות על השימוש בהם.

ח. הפרשה לחובות מסופקים

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. על פי הערכת הנהלת המוסד ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק.

ט. קרנות הביטוח

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך המאזן כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים שלגביהם נוצרה עד ליום המאזן עילה לזכאות בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין המאזן כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, סיעוד, נכות כללית ונפגעי עבודה המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

הועדה הבינלאומית לתקינה חשבונאית למגזר הציבורי (IPSASB) של הפדרציה הבינלאומית של רואי החשבון (IFAC) בוחנת כיום את נושא התקינה החשבונאית בנוגע לקרנות ביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי במגמה לפרסם תקן בינלאומי בנושא.

כאשר יפורסם תקן בינלאומי תשקול הנהלת המוסד את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח.

בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק ביטוח לאומי, ישפה אוצר המדינה את המוסד, על פי דרישתו על הוצאות שהוציא למתן גמלאות סיעוד לתושב ישראל שעלה לפי חוק השבות ואינו מבוטח בביטוח זקנה ושארים. לפיכך החל מהדוחות הכספיים לשנת 2000 נרשם חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד במסגרת נכסי המוסד.

בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק ביטוח לאומי, ישפה אוצר המדינה את המוסד, לפי דרישתו, בשיעור של 50% מכל הוצאה שהוציא למתן גמלאות לנכים שהיו נכים קודמים ליום 1 באפריל 1984. בשנת הדוח נרשם לראשונה חלקו של האוצר בקרן הביטוח בענף נכים (ראה גם באור 38).

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד. שיעור ההיוון אשר שימש לחישוב קרנות הביטוח בענפים זקנה ושארים, נכות כללית ונפגעי עבודה הינו 5% ובענף סיעוד 3% (ראה באור 12).

י. התחייבויות לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו

התחייבויות המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו לפצויי פרישה מכוסות בעיקרן על ידי הפרשה לזכויות עובדים בעת פרישה ובחלקן על ידי הפקדות שוטפות בקופת פנסיה. החבות האקטוארית של המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו מחושבת על ידי אקטואר המוסד. הפרשה זו כוללת גם את ההתחייבות לפצויי פרישה ולפדיון ימי מחלה. ההתחייבויות הנ"ל חושבו, בין היתר, בהתבסס על שיעור היוון שנתי של 5%. ההתחייבויות בגין ימי חופשה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המינהל.

יא. התחייבות בגין קרנות מיועדות

התחייבויות אלו מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מממן המוסד על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה, פעולות מיוחדות ופתוח שירותים לילדים בסיכון.

התחייבות בגין הקרנות המיועדות כוללות התחייבויות המוסד בגין הסכמים שנחתמו ואשר מחייבים את המוסד בתשלומים העומדים לפירעון לאחר תאריך המאזן.

(לגבי הקרן לקידום תוכניות סיעוד ראה באור 10 ו-14).

באור 1 – כללי דיוח ומדיניות חשבונאית (המשך)**יב. זכאים לגמלה**

הזכאויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר המוסד עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך המאזן, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך המאזן.
הזכאויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

יג. הכנסות דמי ביטוח**1. הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:**

א. הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים. כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת המוסד.

ב. הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי המוסד בהתאם לשומות המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.

2. הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:

א. על פי הוראות סעיף 339 לחוק משפה משרד האוצר את המוסד בגין הפחתת דמי ביטוח כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים.

ב. על פי הוראות סעיף 32 (ג) לחוק (בתוקף מיולי 2002) מקציב האוצר למוסד מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה המוסד ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שיפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג).

יד. השתתפות תקציב המדינה

סעיף 32 לחוק מחייב את אוצר המדינה להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בענפים: ילדים, זקנה ושאיירים, נכות וסיעוד.

שיעורי השתתפות הממשלה לפי סעיף 32 בשנת 2006 הינם: ענף ילדים - 177.44% מתקבולי דמי ביטוח של הענף, ענף זקנה ושאיירים - 15.78% מתקבולי דמי הביטוח של הענף, ענף נכות כללית - 12.37% מתקבולי דמי ביטוח של הענף, ענף נכות - 50% מתשלומי קצבת "נכה קודם" וסיעוד - כיסוי תשלומים לזכאים לגמלת סיעוד שאינם זכאים לקצבת זקנה על פי החוק מאחר ועלו לארץ לאחר גיל הזכאות.

טו. גמלאות ותשלומים אחרים

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות ע"י אוצר המדינה על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה, הסעת יולדות, תשלומים לקופת גמל ותשלומים לספקי שרותי סיעוד.

תשלומים אחרים על פי החוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקרים (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שרותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שרות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שרותי סיעוד (סעיף 237 לחוק) ופעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק).

- טז. הוצאות מינהל**
1. הוצאות המינהל הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של המוסד.
 2. הוצאות המינהל מוצגות בניכוי חלקם היחסי של הממשלה וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:
 - א. על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות המינהל כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.
 - ב. על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות המינהל בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות המוסד), התשנ"ה - 1995. השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 1% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמייחסים באופן ישיר).
- יז. ירידת ערך נכסים**
- המוסד מיישם את תקן חשבונאות מספר 15 - ירידת ערך נכסים (להלן: "התקן"). התקן קובע נהלים שעל תאגיד ליישם כדי להבטיח שנכסיו במאזן (שלגביהם חל התקן) לא יוצגו בסכום העולה על סכום בר-ההשבה שלהם, שהינו הגבוה מבין מחיר המכירה נטו לבין שווי השימוש (הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס וממימושו).
- התקן חל על כל הנכסים במאזן, למעט מלאי בניינים למכירה, נכסי מס ונכסים כספיים (פרט לנכסים כספיים שהם השקעות בחברות מוחזקות שאינן חברות בנות). כמו כן קובע התקן את כללי ההצגה והגילוי לגבי נכסים שחלה ירידה בערכם. כאשר ערכו של נכס במאזן עולה על הסכום בר-ההשבה שלו, יש להכיר בהפסד מירידת ערך בגובה הפער בין ערכו הפנקסני של הנכס לסכום בר-ההשבה שלו. הפסד שהוכר כאמור יבוטל רק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת סכום בר-ההשבה של הנכס מהמועד בו הוכר ההפסד האחרון מירידת ערך.
- יח. גילוי ההשפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם**
- המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית ממשלתית המפרסם תקנים לישויות ממשלתיות, פרסם עד כה שמונה עשר תקנים וביניהם:
- תקן חשבונאות ממשלתי מספר 1 - הצגת דוחות כספיים.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 2 - דוחות על תזרימי המזומנים.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 3 - עודף או גרעון נטו לתקופה, טעויות מהותיות ושינויים במדיניות חשבונאית.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 4 - השפעת השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 5 - עלויות אשראי.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 14 - אירועים לאחר מועד הדוח.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 17 - רכוש קבוע.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 19 - הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים.
 - תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20 - גילוי בדבר צדדים קשורים.
 - תקן חשבונאות מספר 23 - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין (מסים והעברות).
- התקנים יכנסו לתוקף, בחלקם החל מהדוחות השנתיים של שנת 2007, ובחלקם החל מהדוחות השנתיים של שנת 2008.
- הנהלת המוסד לביטוח לאומי בוחנת את ההשלכות האפשריות של יישום התקנים כאמור לעיל, אולם אין באפשרותה, בשלב זה, להעריך את השפעתם, אם בכלל, על הדוחות הכספיים.

באור 2 - פקדונות בנק

פקדונות למתן הלוואות לעובדי המוסד בבנק "יהב" לעובדי המדינה. הפקדונות נושאים רבית והצמדה מעבר למרווחי הרבית שסוכמו בין המוסד לבנק.

באור 3 - השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל

א. המוסד משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו ע"י בנק ישראל (להלן: האיגרות) (ראה סעיפים (1), (3) להלן).

האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת שווה בין שני הסוגים.

האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות רבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).

ב. התנאים :

(1) איגרות חוב מסוג "עיבל" : איגרת ל-20 שנה הנושאת רבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

(2) איגרות חוב מסוג "גריזים" : איגרת ל-17 שנה הנושאת רבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5% כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. איגרת זו הונפקה עד ליום 31 במרס 1990.

(3) החל מיום 1 באפריל 1990 מונפקת במקומה של איגרת מסוג "גריזים", איגרת חדשה הנושאת רבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. הרבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לרבית על איגרות חוב המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש. (שיעור הרבית ליום 31 בדצמבר 2006 - 3.6%).

ג. ההרכב :

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
56,976,391	60,249,535
46,021,500	49,801,270
508,742	106,504
103,506,633	110,157,309

"עיבל"
איגרת ברבית משתנה
"גריזים"

ד. פירעונות

31.12.2006	שנת 2007*
7,642,529	שנת 2008
6,640,989	שנת 2009
6,815,478	שנת 1010
6,940,074	שנים 2011 - 2026
82,118,239	
110,157,309	

* כולל רבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2006 בסך 1,094,561 אלפי ש"ח (31 דצמבר 2005 - 1,062,189 אלפי ש"ח).

באורים לדוחות כספיים

באור 4 – רכוש קבוע

הרכב הרכוש והפחת שנצבר בגינו, לפי קבוצות עקריות, והתנועה בהם בשנת 2006, הינם:

י ת ר ה לגמר השנה אלפי ש"ח	תנועה במשך השנה		י ת ר ה לתחילת השנה* אלפי ש"ח	
	גריעות	תוספות		
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
898,983	11,952	3,733	907,202	ה ע ל ו ת :
7,486	-	633	6,853	קרקע ובניינים
354,491	-	78,243	276,248	שיפורים במושכר
9,799	3,355	2,836	10,318	מחשבים וציוד היקפי
44,313	-	1,682	42,631	כלי רכב
1,315,072	15,307	87,127	1,243,252	רהוט וציוד משרדי
				פחת שנצבר:
201,992	6,067	18,295	189,764	קרקע ובניינים
3,478	-	763	2,715	שיפורים במושכר
212,178	-	49,816	162,362	מחשבים וציוד היקפי
3,474	2,961	1,582	4,853	כלי רכב
13,059	-	2,597	10,462	רהוט וציוד משרדי
434,181	9,028	73,053	370,156	
880,891			873,096	עלות מופחתת

* סווג מחדש.

- א. כלי רכב, מחשבים וציוד היקפי, ריהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ - 38 מליון ש"ח.
- ב. מחשבים וציוד הקפי כוללים היוון עלויות פיתוח תוכנות לשימוש עצמי. בשנת הדוח הווננו עלויות פיתוח תכנה בסך כ- 71 מליון ש"ח (שנה קודמת - 77 מליון ש"ח).
- ג. חלק מזכויות הבעלות וזכויות החכירה טרם נרשמו על שם המוסד בלשכת רישום המקרקעין.

באור 5 – מזומנים ושווי מזומנים

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
388,627	73,662
504	13,901
1,605	1,093
390,736	88,656

מזומנים בבנק ישראל*
מזומנים בקופה ובנקים אחרים
פקדונות לזמן קצר

* שיעור הרבית ליום 31 בדצמבר 2006 עמד על 6% (31 בדצמבר 2005 - 6%).

באור 6 – חייבים דמי ביטוח

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
6,552,405	6,882,220	מעסיקים, נטו (1)
(2,961,783)	(3,210,638)	בנכוי הפרשה לחובות מסופקים
3,590,622	3,671,582	
(1,064,260)	(1,079,557)	חלק החובות השייכים לקופות חולים (1)(2)
2,526,362	2,592,025	סה"כ מעסיקים
1,789,143	2,291,889	לא שכירים, נטו (1) א'
(667,285)	(590,632)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
1,121,858	1,701,257	
(407,122)	(616,519)	חלק החובות השייכים לקופות החולים (2)
714,736	1,084,738	סה"כ לא שכירים
227,115	243,849	חוב דמי ביטוח המוסדר ע"י כרטיסי אשראי
2,523	1,299	חובות דמי בטוח אחרים
3,470,736	3,921,911	סה"כ חייבים דמי בטוח

(1) א. יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי בטוח על פי סעיף 364 לחוק.

ב. יתרת חובות המעסיקים כוללת הפרשה בגין חובות דצמבר על סך של 2,753,805 אלפי ש"ח, כולל חלק החובות השייכים לקופות החולים, (בסך 833,026 אלפי ש"ח) העומדים לגביה ב-15 בינואר 2007 (שנה קודמת - 2,577,705 אלפי ש"ח).

(2) בהתאם לחוק ביטוח בריאות (ובעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלו אינם שייכים למוסד והוא מחויב להעבירם לקופות החולים עם הגביה.

באור 7 – חובות הציבור

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
703,141	782,317	חובות הציבור בגין גמלאות (1)
1,094,121	1,245,419	חובות תאגידים בפירוק (2)
1,797,262	2,027,736	
(1,434,877)	(1,695,389)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
362,385	332,347	
486,843	481,635	פיצוי מצד שלישי (3)
(145,763)	(96,596)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
341,080	385,039	
703,465	717,386	
<p>(1) יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל. על פי מדיניות מנהלת המוסד נמחקו בשנת הדוח כ-14 מיליוני ש"ח, חובות אבודים, מחובות הציבור.</p> <p>(2) חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו ע"י המוסד לעובדי תאגידים בפירוק.</p> <p>(3) פיצוי מצד שלישי משקף תביעות של המוסד כנגד חברות ביטוח וגורמים נוספים עבור גמלאות אשר משולמים לזכאים על ידי המוסד.</p>		

באור 8 – ממשלת ישראל

31 בדצמבר		
* 2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
11,736	4,492	משרד האוצר
(36,378)	(8,096)	בגין החזר תשלומי גמלאות (1)
(26,405)	(28,962)	בגין הקצבות האוצר
(10,909)	(20,797)	בגין שיפוי האוצר
		מס הכנסה בגין נכויים ומע"מ
(61,956)	(53,363)	סך יתרות לזכות משרד האוצר
576,626	567,515	סכומים לקבל (2)
2,229,728	2,464,858	חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד (3)
-	270,000	חלק האוצר בקרן הביטוח בענף נכות (3)
4,710	(16,709)	משרד הביטחון (4)
<u>2,749,108</u>	<u>3,232,301</u>	

* סווג מחדש.

- (1) החזר תשלומי גמלאות לאחר חיוב האוצר בהשתתפות בהוצאות מינהל בסך 217,630 אלפי ש"ח (שנה קודמת - 205,607 אלפי ש"ח).
- (2) סכומים לקבל בגין חלקם של משרדי ממשלה וקופות החולים בהתחייבויות המוסד. בעיקר חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות המוסד לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.
- (3) חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד - בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק האוצר ישפה את המוסד לפי דרישתו על הוצאות שהוציא למתן גמלאות סיעוד לתושב ישראל שעלה לפי חוק השבות ואינו מבוטח בביטוח זקנה ושאינם. לפיכך, החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2000 נרשם חלק האוצר בקרן הביטוח בענף סיעוד במסגרת נכסי המוסד.
- חלק האוצר בקרן הביטוח בענף נכות - בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק האוצר ישפה את המוסד, על פי דרישתו, בשעור של 50% מכל הוצאה שהוציא למתן גמלאות לנכים שהיו נכים קודמים ליום 1 באפריל 1984. בשנת הדוח נרשם לראשונה חלקו של האוצר בקרן הביטוח בענף נכים.
- חיוב האוצר בחלקו נרשם במסגרת גידול בקרנות הביטוח (ראה באור 20).
- (4) משרד הביטחון - היתרה הינה בגין גמלאות (דמי אבטלה למשורררי צבא קבע, דמי לידה לחיילות משוחררות ותגמולי מילואים) המשולמות על פי חוק על ידי המדינה. גמלאות אלו שולמו על ידי המוסד על חשבון משרד הביטחון.

באור 9 – חייבים אחרים

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
29,061	31,227	מפרעות והלוואות לעובדים*
7,311	5,820	הוצאות מראש
11,322	20,987	אחרים
<u>47,694</u>	<u>58,034</u>	

* המפרעות לא צמודות, אינן נושאות רבית ועומדות לפירעון בתקופה של 6-36 חודשים.

באור 10 – קרן מיועדת

א. הרכב :

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
204,196	204,196	יתרת הקרן לקידום תוכניות סיעוד

ב. (1) ביום 10 בינואר 2000 אושר תיקון מספר 36 לחוק המתקן את סעיף 237 לחוק. על פי סעיף זה מממן המוסד פעולות המיועדות לפיתוח שרותים קהילתיים למוגבלים בתפקודם ושרותים הניתנים במוסדות סיעודיים, ובלבד שסך ההקצאה השנתית לפעולות אלה לא תעלה בשנת הכספים על 10% מאומדן הגביה השנתית (בשנים 1988 - 1986, 20% של דמי ביטוח סיעוד לאותה שנה. על פי התיקון סכומים מההקצאה לשנת כספים פלונית שלא נוצלו באותה שנת כספים יתווספו לסכום ההקצאה בשנה שלאחריה. יתרת הקרן נשאה רבית והצמדה בהתאם לתשואה על השקעות המוסד בתקופה האמורה.

(2) ביום 1 ביוני 2003 במסגרת חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל, אושר תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי המתקן את סעיף 237 לחוק. על פי התיקון הסכום הכולל של התחייבות המוסד בשנת כספים פלונית למימון הפעילות כאמור, לרבות ההתחייבות לגבי שנות הכספים הבאות, לא יעלה על 30 מליון ש"ח. כמו כן מגביל התיקון את האפשרות להעברת כספים שנצברו בקרן משנת כספים אחת לשניה בהתאם לתקרות שנקבעו בסעיף 237(א)(2). התיקון לחוק הוחל בשנת 2003 ואינו מתייחס לטיפול בסכומים שנצברו בקרן בגין כספי הקצאות שלא נוצלו עד תחילת שנת 2003. בהתאם לכך החליטה הנהלת המוסד להשאיר בעינה את יתרת הקרן המיועדת לקידום תכניות הסיעוד.

באור 11 – התחייבויות תלויות

כנגד המוסד מתנהלות תביעות משפטיות בתחומים שאינם במסגרת הפעילות הרגילה של המוסד, שסכומן המצטבר נאמד בכ-26 מליון ש"ח. לדעת הנהלת המוסד, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הסיכון הקיים למוסד בגין תביעות אלו מסתכם בכ-6 מליון ש"ח. בהתאם לכך נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים בגין תביעות אלו.

באור 12 – קרנות הביטוח
א. הרכב :

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
121,230,889	123,472,820	זקנה ושארים
57,697,113	60,008,003	נכות כללית
19,225,279	19,932,223	נפגעי עבודה
9,569,435	11,065,272	סיעוד
<u>207,722,716</u>	<u>214,478,318</u>	

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או תלוייהם שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה, ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין המאזן כולל בצד הנכסים את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: זקנה ושארים, סיעוד, נכות כללית ונפגעי עבודה המוגדרים על ידי המוסד כענפים ארוכי מועד. המוסד אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן המוסד אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

לענין בחינה מחדש של מדיניות המוסד באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה ביאור וט'.

ג. בקרנות הביטוח כלולות תוספות להוצאות מינהליות הקשורות בתשלומי הגמלאות בעתיד. מדי שנה נאמדות תוספות אלה על יסוד חלוקת ההוצאות המינהליות בענפי הביטוח.

ד. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר המוסד.

ה. במסגרת חוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל מיום 1 ביוני 2003, אושר תיקון מספר 61 לחוק הביטוח הלאומי, בו הוחלט על הקפאת סכומי הקצבאות בתקופה שמיום 1 ביוני 2003 ועד ליום 31 בדצמבר 2005 (במידה ושיעור עליית המדד לא עלה על 5%). כמו כן נקבע, כי החל מיום 1 בינואר 2006 תבוטל הצמדת הקצבאות אשר הייתה נהוגה בעבר לשכר הממוצע, וסכום הקצבאות יעודכן לפי שיעור עליית מדד המחירים בלבד.

בעקבות ביטול הצמדת הקצבאות לשכר הממוצע שונה שיעור הרבית המשמש להיוון והועמד החל משנת 2003 על 5% בכל הענפים פרט לענף סיעוד. חישוב אומדן הקרן בענף סיעוד נערך לפי שיעור היוון של 3% מאחר שקצבת סיעוד משולמת בהתאם לתעריפי הטיפול בפועל ולתיקון החוק. בנוגע לביטול הצמדת הקצבאות לשכר הממוצע אין השלכה על קצבת סיעוד.

באור 12 – קרנות ביטוח

הבסיסים ששמשו לאומדן קרנות הביטוח הינם כדלקמן :

1. שיעור הרבית להיוון הינו כדלקמן:
 - בענפים זקנה ושאים, נכות כללית ונפגעי עבודה - 5% בהתאם לשיעור התשואה על נכסי המוסד.
 - בענף סיעוד - 3% (שיעור תשואה על השקעות המוסד - 5% ושיעור גידול ראלי בשכר - 2%).
2. שיעורי הגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם -
 - בענפים זקנה ושאים ונפגעי עבודה - נתוני התמותה לאוכלוסייה הכללית על פי אומדן לשנת 2001.
 - בענף נכות כללית - נתוני התמותה על פי אומדן לתחילת שנות ה-90 בהתאם לנתונים פנימיים הנמצאים בשימוש המוסד.
 - בענף סיעוד - נתוני הגריעה על פי אומדן המבוסס על נתוני המוסד לשנים 2000-1999.

באור 13 – זכויות העובדים בעת פרישה

א. הרכב :

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,393,687	2,381,780

התחייבות לפנסיה, פצויי פרישה ומחלה

- ב. החבות האקטוארית של המוסד כלפי עובדיו וגמלאיו מחושבת על ידי אקטואר המוסד. חישובים אלה מבוססים על לוחות דמוגרפיים אשר השימוש בהם אושר על ידי הממונה על שוק ההון באוצר וכוללים עדכון של נתוני התמותה לשנת 2006.

שיעור ההיוון ששימש בסיס לחישוב ההתחייבות לפנסיה, פיצויי פרישה ומחלה הינו 5% בהתאם לשיעור התשואה על נכסי המוסד.

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב :

31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
216,719	197,114
116,285	110,573
30,790	33,375
16,545	14,058
-	26,450
380,339	381,570

קרן פתוח שרותים לנכים
קרן קידום תכניות סיעוד
קרן מפעלים מיוחדים
קרן מנוף לנפגעי עבודה
קרן פתוח שרותים לילדים בסיכון

באור 14 – התחייבות בגין קרנות מיועדות (המשך)

- ב. על פי החוק, מחויב המוסד לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שרותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה ופעולות מיוחדות. הסכום המקסימלי של המימון הוגדר בחוק עד שנת הדוח כאחוז מאומדן הנבייה. במסגרת חוק תכנית ההבראה לכלכלת ישראל, אושר ביום 1 ביוני 2003 תיקון מספר 61 לחוק הבטוח הלאומי שהגדיר את הסכומים המקסימליים שהמוסד יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות.
- ג. תיקון 61 לחוק מסדיר פעולות מיוחדות במסגרת קרן נוספת - הקרן למימון פעולות לפיתוח שרותים לילדים בסיכון. בשנת הדוח נכללה לראשונה התחייבות המוסד בגין קרן פיתוח שרותים לילדים בסיכון.

באור 15 – זכאים לגמלה

31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
27,280	25,657	גמלאות עומדות לפרעון
		זכאויות לגמלה לפי ענפים
86,629	116,300	זקנה ושירים
519,861	597,900	נכות כללית
647,291	744,400	נפגעי עבודה
-	5,300	נפגעי תאונות
202,275	208,000	אימהות
24,945	27,000	ילדים
182,126	183,200	אבטלה
254,000	251,800	סיעוד
1,128,455	980,600	פשיטת רגל
3,045,582	3,114,500	
3,072,862	3,140,157	

- א. הזכאויות לגמלה למבוטחים מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה אשר טרם שולמו עד לתאריך המאזן, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך המאזן. על פי תיקון מספר 60 לחוק הביטוח הלאומי מיום 17 בדצמבר 2002 שונה פרק הזמן שבמהלכו ניתן להגיש תביעות למוסד כך שתקופת קבלת גמלה רטרואקטיבית בחלק מהגמלאות ירדה מארבע שנים לשנה אחת.
- ב. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות לפי החוק בלבד.
- ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר המוסד ומבוססת על נתונים סטטיסטיים המרוכזים במוסד.

באורים לדוחות כספיים

באור 16 – זכאים אחרים

31 בדצמבר		
* 2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
59,787	101,743	קופת חולים
(56,611)	(55,075)	מס בריאות (1)
3,176	46,668	שרותים רפואיים לנפגעי עבודה (2)
14,000	24,198	ספקים ונותני שרותים
52,742	45,289	עובדים בגין שכר
62,689	59,796	הפרשה לחופשה
2,047	2,047	מוסדות אשפוז
8,062	6,887	שונים
139,540	138,217	
142,716	184,885	

* סווג מחדש.

- (1) בהתאם לחוק ביטוח בריאות (ובעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה המוסד עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח.
- סכומים אלו אינם בבעלות המוסד ועם גבייתם הוא מחויב להעבירם. בתום כל שנת דיווח נערכת התחשבות סופית על פי סכומי הגבייה השנתיים.
- (2) על פי הסכמים עם קופות החולים נותנות הקופות שרותים רפואיים לנפגעי עבודה. המוסד מעביר לקופות החולים מקדמות על חשבון השרותים שנתנו. בשנת 2003 נחתם הסכם חדש עם קופות החולים שתחולתו רטרואקטיבית משנת 2000. תהליך ההתחשבות עם קופות החולים לשנים 2005-2006 בעקבות ההסכם שנחתם טרם הסתיים.

באור 17 – הכנסות דמי ביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
21,269,597	21,567,554	א. מעסיקים
1,436,506	1,564,502	הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים
22,706,103	23,132,056	שיפוי האוצר
(155,950)	(248,855)	בניכוי הוצאות הפרשה לחובות מסופקים
22,550,153	22,883,201	
1,817,616	2,088,864	ב. לא שכירים
98,447	112,479	הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים
1,916,063	2,201,343	שיפוי האוצר
(12,065)	76,653	שינוי בהפרשה לחובות מסופקים
1,903,998	2,277,996	

באורים לדוחות כספיים

באור 17 – הכנסות דמי ביטוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		דמי ביטוח בריאות	ג.
2005	2006		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
11,119,272	11,242,757	דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים למוסד (לפני הפרשה לחובות מסופקים)	
11,837,876	12,558,455	גביית דמי ביטוח בריאות (כולל 1,352,168 אלפי ש"ח בגין דמי ביטוח בריאות מגמלאות, שנה קודמת - 1,320,930 אלפי ש"ח)	
9,759,600	11,212,612	הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים	
(1) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כאמור בבאור ויג' כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות דמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.			
(2) על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשל"ד 1994 גובה המוסד מהמבוטחים גם דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירים לקופות החולים.			
(3) על פי סעיף 13(א)(5) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשל"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים יושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי. ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי המקצה את ההקצבה לקופות החולים.			

באור 18 – השתתפות תקציב המדינה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		זקנה ושאיירים נכות כללית סיעוד ילדים הענקות מטעמי צדק
2005	2006	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,631,860	1,776,293	
490,886	537,591	
567,951	597,177	
9,029,399	9,705,417	
3,517	3,786	
11,723,613	12,620,264	

באור 19 – גמלאות ותשלומים אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		הוצאות בגין גמלאות תשלומים בעין תשלומים אחרים על פי חוק	א. הרכב
2005	2006		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
* 29,235,468	30,581,296		
* 4,615,950	5,229,048		
218,491	345,541		
34,069,909	36,155,885		
* סווג מחדש.			

באור 19 – גמלאות ותשלומים אחרים (המשך)

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,941,189	13,696,151
6,846,049	7,251,600
2,463,658	2,728,831
2,841,848	2,829,705
11,946	18,816
2,529,175	2,825,949
4,317,389	4,852,864
1,905,765	1,936,421
203,155	3,918
9,735	11,630
<u>34,069,909</u>	<u>36,155,885</u>

זקנה ושאיירים
נכות כללית
סיעוד
נפגעי עבודה
נפגעי תאונות
אמהות
ילדים
אבטלה
פשיטת רגל ופרוק תאגיד
הענקות מטעמי צדק

באור 20 – גידול בקרנות הביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
713,964	2,241,931
3,852,867	2,040,890
647,993	706,944
321,569	1,260,707
<u>5,536,393</u>	<u>6,250,472</u>

זקנה ושאיירים
נכות כללית *
נפגעי עבודה
סיעוד *

* בניכוי חלקו של האוצר, ראה באור 8(3)

באור 21 – הוצאות מינהל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
767,878	731,112
236,237	(11,907)
-	6,000
21,519	19,957
99,676	115,124
93,519	87,138
57,819	56,220
132,870	128,222
<u>1,409,518</u>	<u>1,131,866</u>
(391,877)	(343,564)
(8,233)	(1,627)
<u>(400,110)</u>	<u>(345,191)</u>
<u>1,009,408</u>	<u>786,675</u>

שכר ונילות
הפרשה לזכויות עובדים בגין מחלה,
חופשה ופנסיה
הפרשה להתחייבויות תלויות
מחשוב
שכר דירה ואחזקת מבנים
פחת
הוצאות משרדיות
אחרות
בנכוי :
השתתפות גורמי חוץ
הכנסות שונות

באור 22 – הכנסות מימון, נטו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,859,492	5,237,961
2,471,757	(247,436)
69,734	84,248
<u>7,400,983</u>	<u>5,074,773</u>

מרבית על השקעות באיגרות חוב
מהפרשי הצמדה על השקעות באגרות חוב
מרבית בנק, עמלות ורבית מוסדות, נטו

באור 23 – הכנסות אחרות, נטו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2005	2006
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	475,672
242,646	311,448
12,731	11,074
244	4,384
<u>255,621</u>	<u>802,578</u>

התאמת יתרות (1)
פיצוי צד שלישי (2)
תאגיד בפרוק (3)
רווח הון

- (1) במהלך שנת החשבון נסתיים תהליך של התאמה ר"טיוב" של הנתונים הקיימים בספרי העזר של המוסד ביחס לנתוניה בספרי החשבונות כתוצאה ממהלך זה נזקפו לדוח על הפעילויות סך של 475 מליוני ש"ח.
- (2) פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח, כולל עדכון הפרשה לחובות מסופקים בסך 49 מליוני ש"ח (הקטנה) (שנה קודמת - סך 23 מליוני ש"ח - הקטנה).
- (3) תאגיד בפירוק - הכנסות לפי סעיף 369 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו ע"י המוסד לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בסך 146 מליוני ש"ח (שנה קודמת - 214 מליוני ש"ח)

באור 24 – אירועים לאחר תאריך המאזן

במסגרת החוקים המפורטים להלן אושרו תיקונים בחוק אשר השלכותיהם על פעילות המוסד בשנים הבאות מהותית.

התיקונים אושרו במסגרת החוקים הבאים:
 חוק תכנית הבראה לכלכלת ישראל התשס"ב - 2003
 חוק ההסדרים 2006
 חוק ההסדרים 2007
 חוק ההסדרים 2008

להלן פרוט תיקוני החקיקה העיקריים ואומדן הנהלת המוסד להשפעה על פעילותו -

אומדן השינוי
 במונחים שנתיים
 (באחוזים מההוצאה
 בענף במיליוני ש"ח)

	א.	כללי
השמעה בהתאם לעלית המדד והשכר		(1) ביטול הצמדת הקצבאות לשכר הממוצע מינואר 2006 ועדכון לפי עליית מדד המחירים בלבד.
לפי מספר המקבלים והתנהגות		(2) דחייה הדרגתית של גיל הזכאות לקצבת זקנה לגיל 67 לגברים ולגיל 64 לנשים, ובמקביל התאמת גיל הזכאות בגמלאות אחרות.
		(3) המשך קיצוץ של 4% מקצבאות עד סוף 2007.
	ב.	זקנה
הגדלת ההוצאה ב- 2.5% על קצבאות זקנה ממאי עד סוף שנת 2005		(1) הקטנת הפחתת הקצבאות מ- 4% ל- 1.5% למקבלי קצבאות זקנה החל ממאי 2005.
הגדלת ההוצאה ב- 1.5% לחצי שנה		(2) ביטול הפחתה של 1.5% החל מיולי 2006.
כ-200 מליון ש"ח		(3) העלאת קצבאות הזקנה מ-16% מהסכום הבסיסי ל- 16.2% ממנו החל ביולי 2006.
	ג.	סיעוד
		החל מינואר 2007 השתנו שיעורי גמלת הסיעוד ונוספה רמה נוספת של גמלה. מי שצבר במבחן התלות 2.5-5.5 נקודות יהיה זכאי ל 91% מקצבת יחיד מלאה לפי סעיף 200 לחוק. מי שצבר בין 6 נקודות ל-8.5 נקודות במבחן התלות זכאי ל-150% מגמלת יחיד. מי שצבר 9 נקודות ומעלה יקבל 18 שעות טיפול שבועיות.
	ד.	אבטלה
		(1) החל ביולי 2007 חיילים משוחררים יהיו זכאים לדמי אבטלה רק אם צברו תקופת אכשרה, כאשר השירות הצבאי נחשב לעניין זה כ- 12 חודשים מתוך תקופת האכשרה הנדרשת ולכן עליהם לעבוד תקופה נוספת של 6 חודשים בשנה שקדמה לאבטלתם.

באור 24 – אירועים לאחר תאריך המאזן (המשך)

אומדן השינוי
במונחים שנתיים
(באחוזים מההוצאה
בענף במיליוני ש"ח)

עדיין לא ברור
מתי תתחיל
ההשפעה

150 מליון ש"ח
150 מליון ש"ח

2006 - 1,300
2007 - 2,200
2008 - 2,800
2009 - 3,300

השפעה בהתאם
לעליית המדד
והשכר

(2) דמי אבטלה למובטלים שטרם מלאו להם 28 יופחתו בכ- 25%.

(3) תקופה מירבית לתשלום דמי אבטלה תופחת למובטלים שמלאו להם 25 שנה אך טרם מלאו להם 28 שנים מ-100 ימים ל-67 ימים.

(4) הוארך תוקפה של ההוראה לפי סעיף 28' לחוק הביטוח הלאומי ב-3 שנים נוספות עד 31.12.2009. על פי הוראה זו גרעון שיווצר בענף אבטלה ימומן מענף ילדים.

ה. ילדים

שמירה על רמת קצבאות הילדים לפי לוח ד' שהיה תקף בינואר 2006.

ו. נפגעי עבודה

(1) אי תשלום גמלא בגין נכות הנמוכה מ-9%.

(2) תשלום דמי פגיעה על ידי המעסיקים בגין 12 הימים הראשונים במקום בגין 9 עד כה.

(3) שינוי ההגדרות המזכות במענקי נכות מעבודה בגין פגיעות מסוימות.

ז. אמהות

מענק אשפוז- הגדלת המענק בכ- 12%. הארכת תקופת חופשת לידה ב-14 ימים.

ח. גבייה ודמי ביטוח

(1) הפחתת דמי הביטוח הלאומי המוטלים על המעסיק במהלך מדורג מיולי 2005 עד 2009.

(2) שיפוי האוצר - החל מ-1.3.2005 תוגדל השתתפות הממשלה בגבייה לענף אמהות זאת כדי לממן את הגדלת מענק האשפוז והתוספת לפג (ראה ז' לעיל). בשנת 2007 יהיה סעיף מתוקצב חדש בסעיף 32 לחוק.

(3) ביטול הצמדת תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח לשכר הממוצע, ועדכונה לפי מדד המחירים, החל מ-1.2.2006.

ט. העברת נכסים

אושרה העברת נכסים על סך של 11.1 מיליארד ש"ח מענף ילדים לענפים: סיעוד - 2.9 מיליארד ש"ח, אמהות - 2.7 מיליארד ש"ח, נכות כללית - 4 מיליארד ש"ח ולענף נפגעי עבודה 1.5 מיליארד ש"ח.

רשימות לפי ענפים
ליום 31 בדצמבר 2006
(בלתי מבוקר ובערכים נומינליים)

רשימה א':

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

קרנות, עתודות וגרעונות הענפים ליום 31.12.06

הענף	המרחשה לזכויות עובדים ₪	קרן הביטוח	עתודה ברעון ליום 31.12.06	יתרת נכסי הענף ליום 31.12.06
זקנה וטאיים	429,357	120,472,820	179,170,200	44,770,492
נמט ביטוח	471,841	94,727,465	92,971,825	7,227,794
ניאט	139,491	8,800,414	79,070,740	1,311,345
נשג סבורה	331,255	18,612,223	116,888,880	3,277,000
נשג האוסה	12,229		1,923,242	1,932,270
אמנות	111,510		(1,270,440)	11,113,922
יליג	414,325		54,592,785	95,206,810
אגודת	0		0	0
כשינת רגל ופיקו האגוד	12,977		922,907	813,804
התקנות חשטי צוק	595		5,399	5,901
סה"כ	1,888,988	211,743,460	(101,827,880)	111,804,569

פרוק התנועה ביתרות הענפים ליום 31 בדצמבר 2006

הענף	יתרת נכסי הענף ליום 31.12.05	המכרות יתרות בין הענפים	עודף שוטף לשנת 2006	יתרת נכסי הענף ליום 31.12.06
זקנה וטאיים	43,293,526		1,475,986	44,770,492
נמט ביטוח	3,711,611		(2,479,612)	7,227,799
ניאט	1,393,117		1,994,462	1,311,345
נשג סבורה	4,314,920		(1,037,229)	3,277,000
נשג האוסה	1,571,777		257,493	1,932,270
אמנות	(102,110)		(1,071,784)	11,113,922
יליג	44,227,331	11,556,297	12,827,766	95,206,810
אגודת	0	1,558,287	(1,558,287)	0
כשינת רגל ופיקו האגוד	980,939		129,231	813,804
התקנות חשטי צוק	4,594		1,307	5,901
סה"כ	105,098,150	0	6,706,410	111,804,569

[1] קק בריט הונגונר ליום 6 נונדום זה ססמ"ל יתרות א רליוון
ל' נונדום ליום 6 נונדום זה ססמ"ל יתרות א רליוון

רשימה ב' הכנסות, הוצאות ועודפים של הענפים לשנת 2006

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

הכנסות

הענף	דמי ביטוח	השחמת סחם תקציב המדינה	ריבית	הפרשי הצמחה	שונות	סה"כ הכנסות לשנת 2006
זקנה ושיניים	11,239,920	1,776,629	2,191,381	11,551,111	2,243,675	15,348,986
גמול כולל	3,341,474	5,751,511	227,944	19,111	141,542	5,369,707
ניסוח	420,283	567,177	31,774	7,743	10,533	1,058,510
הגנה שוחרת	1,514,353	-	191,385	1,050	230,000	1,941,437
נספח האושר	194,129	-	94,292	14,732	3,860	277,542
אחרות	1,941,216	-	2,172,297	7,100	52,359	1,954,102
יתרון	5,457,559	9,705,117	2,431,221	175,043	116,319	17,545,459
אחרות	445,389	-	135,263	10,771	10,518	432,116
משנת חל למדוק תאגיד	86,903	-	33,540	11,154	12,052	131,389
הפרקות חשפני צד	7,549	3,700	1,902	100	141	10,201
סה"כ הכנסות	25,161,196	12,620,264	5,321,561	1246,789	798,193	33,654,420

הוצאות

הענף	במלאות	תשלומים אחרים ע"פ החוק	חובות אבורים	הוצאות מינהל	סה"כ הוצאות	ערך (ברטון) 2005	2006
זקנה ושיניים	10,439,891	253,102	37,373	103,679	10,834,045	2,399,452	1,491,726
גמול כולל	6,453,441	763,625	34,334	265,716	7,517,116	(2,151,991)	(2,965,606)
ניסוח	2,141	2,726,171	281	37,135	2,764,657	(1,348,281)	(1,683,457)
הגנה שוחרת	2,379,121	464,533	14,245	144,636	2,998,535	(660,742)	(1,032,612)
נספח האושר	19,819	0	0	1,790	20,612	279,325	257,538
אחרות	1,507,934	1,200,000	(327)	43,000	2,709,607	(989,512)	(1,075,401)
יתרון	4,744,072	62,526	54,285	61,116	4,911,999	13,052,648	12,531,280
אחרות	1,700,733	7,643	986	63,662	1,672,924	(1,567,173)	(1,598,297)
משנת חל למדוק תאגיד	(9,782)	-	38	4,050	4,000	(51,482)	129,356
הפרקות חשפני צד	11,923	0	0	227	12,150	1,029	1,344
סה"כ הוצאות	30,468,115	3,574,390	112,523	769,014	36,924,901	8,762,618	6,729,527

מ"מ תשס"ז למחיר הממוצע

רשימה ג': תקבולים ותשלומים של הענפים לשנת 2006

(אלפי ש"ח - בערכים נומינליים)

תקבולים

הענף	דמי ביטוח	השתתפות הקצבה המדינה	רזיבות	שינויים	סה"כ תקבולים	הפרשי הצמדה	סה"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה	
							2005	2006
קנה שארית	11,270,800	1,796,479	2,109,989	20,571	15,206,411	1,121,170	15,327,581	15,719,270
כספי כללי	3,955,550	525,231	425,519	55,491	4,961,790	11,200	4,972,990	5,360,129
כיסוי	121,407	594,520	31,511	1,291	1,055,109	1,074,277	947,188	1,193,182
קופת שומרי	1,518,378	0	170,281	156,320	1,865,029	11,774	1,876,803	2,178,811
הפני האגודה	194,529	0	43,796	0	278,325	58,745	337,070	305,481
אחרות	1,949,451	0	129,972	0	1,879,480	394,237	1,725,244	1,779,200
יורים	5,495,168	9,734,498	2,423,929	0	17,651,595	2,182,727	19,834,322	17,639,190
אגולה	453,593	0	135,352	0	415,540	1,026,151	282,901	351,616
עיסוקי ריל אגודה	87,805	0	33,347	0	121,152	14,264	135,417	147,871
הספקות בנספחי ציב	7,572	3,771	214	0	11,547	72	11,619	11,127
סה"כ תקבולים	25,239,892	12,568,707	5,293,001	238,773	43,340,372	3,044,924	46,385,297	44,342,861

תשלומים

הענף	גמלאות	תשלומים אחרים ע"פ החוק	תשלומי פינהל	סה"כ תשלומים	
				2005	2006
קנה שארית	13,371,077	757,834	159,634	13,794,436	13,096,356
כספי כללי	9,075,996	753,964	277,931	7,438,892	6,970,718
כיסוי	2,149	2,719,355	34,932	2,756,426	2,575,237
קופת שומרי	2,271,221	463,343	149,313	2,883,738	2,789,176
הפני האגודה	13,516	-	1,294	14,799	15,574
אחרות	1,532,981	1,387,533	46,135	2,966,627	2,608,489
יורים	1,752,728	25,134	64,913	1,842,775	4,393,176
אגולה	1,391,412	9,349	57,127	1,397,788	2,024,273
עיסוקי ריל אגודה	133,131	12,592	4,333	150,056	257,962
הספקות בנספחי ציב	11,530	-	741	11,870	9,560
סה"כ תשלומים	30,401,431	5,553,855	802,345	36,757,627	34,675,076

גבייה עבור קופות חולים (חוק ביטוח בריאות)

(אלפי ש"ח)

2005	2006	
11,937,070	12,559,455	ביטוח בריאות
1,266,666	1,133,353	הוצאות קצבה למעט קצבת יסוד
11,710,512	12,426,102	סה"כ הגבייה לקופות החולים

* הנתונים הנומנליים הוצגו בהתאם לשינויים המבניים של המערכת הבריאותית, בהתאם להחלטות ממשלת ישראל.

רשימה ד': עודפים וגרעונות של הענפים לשנת 2006

(אלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

1. עודף (גרעון) של ההכנסות על ההוצאות

הענף	העברה בין הענפים	עודף שוטף לשנת 2006	גידול בהפרשה לחובות עובדים	גידול (קטין) בקבוצת ביטוח	עודף (גרעון) כולל	עודף (גרעון) מצטבר ליום 31.12.2006
זכונות ושארים		1,170,900	(4,709)	2,291,891	1,767,182	172,120,585
אגרות חוב		(2,172,821)	(3,166)	2,390,890	(908,197)	(2,571,335)
ייעוץ		(854,182)	(1,465)	1,260,706	405,159	(242,224)
השקעות		(1,037,229)	(4,317)	708,644	(1,373,896)	(16,988,880)
הוצאות חייבות		287,488	(37)		287,525	1,820,112
הסכמה		(1,010,704)	(1,329)		(1,012,033)	(11,220,440)
לרם	(1,558,267)	12,827,765	(3,515)		11,072,944	51,862,735
אגרות	1,558,267	(1,558,267)	-		-	-
הוצאות נטו (שירותי חשבון)		(72,231)	(125)		(72,356)	402,387
העודף הכולל על הוצאות		1,337	(7)		1,344	5,395
סה"כ ההכנסות	0	6,706,418	(23,109)	6,250,474	479,817	(101,827,880)

2. עודף (גרעון) של תקבולים על תשלומים

הענף	כולל ריבית (1)	שוטף (2)	כולל	מצטבר ליום 31.12.06	מצטבר ליום 31.12.05
זכונות ושארים	1,405,077	(763,389)	7,527,147	34,018,647	31,481,892
אגרות חוב	(2,475,194)	(2,900,712)	(3,463,895)	(4,992,335)	(2,493,359)
ייעוץ	1,199,800	(1,732,151)	(1,001,217)	(1,754,397)	(1,516,150)
השקעות	(1,015,719)	(1,205,192)	(1,662,425)	(4,955,323)	(3,051,588)
הוצאות חייבות	263,825	178,730	321,770	2,726,666	2,404,896
הסכמה	(1,047,140)	(1,020,170)	(1,141,385)	(5,719,811)	(4,076,428)
לרם	12,708,130	(6,714,401)	14,931,058	54,305,469	75,714,400
אגרות	(1,561,005)	(1,561,005)	(1,714,264)	(21,318,587)	(20,264,398)
הוצאות נטו (שירותי חשבון)	(51,953)	(68,309)	(20,746)	1,366,102	1,376,856
העודף הכולל על תשלומים	1,324	(526)	(26)	(7,356)	(7,614)
סה"כ ההכנסות	6,582,745	1,289,744	9,527,672	87,927,858	78,300,186

11. עודף לא כולל תשלומים והוצאות נטו (כולל)

12. העודף לא כולל תשלומים והוצאות נטו (כולל)

רשימה ה': ביצוע התקציב המינהלי לשנת 2006

(אלפי ש"ח בערכים נומינלים)

2005		2006		תקציב מעודכן	תקציב מאושר	
הוצאות בפועל	אחוז ניצול	עודף / גרעין	הוצאות בפועל			
732,155	1.89%	(14,042)	750,407	742,365	762,940	סה"כ רח אדם
638,265	5.12%	(21,916)	724,238	702,320	696,957	שגר וולונט
7,896	-27.93%	1,832	4,728	6,560	3,667	כלא ייבני
13,389	-6.93%	972	13,063	14,035	44,892	תרבות ורווחה
6,305	-19.37%	1,207	5,023	6,230	5,300	הדרכה
431	-9.14%	32	318	350	350	חינוך ועבודה
7,969	29.77%	3,331	9,036	12,870	11,857	תחום לקוחות
145,661	-10.34%	18,081	156,844	174,925	127,170	סה"כ לוגיסטיקה
11,816	-11.21%	1,796	13,922	15,680	15,490	סה"כ רכב הובלות
87,906	-6.89%	9,403	97,017	106,480	96,250	סה"כ הוצאות דיו
43,024	10.17%	4,960	43,605	48,765	9,957	נה"כ ועדוטי משנה
3,016	-47.50%	1,900	2,100	4,000	2,457	נה"כ ימי יום
27,801	-2.88%	856	28,854	28,720	36,800	סה"כ בטחון
9,533	-14.34%	1,749	7,461	8,710	8,900	סה"כ הסדרה
13,120	-0.64%	83	12,792	12,875	12,620	סה"כ בתלאות
4,333	-21.09%	1,140	4,265	5,405	4,310	סה"כ גביה
40,364	12.02%	(5,682)	52,962	47,280	45,090	סה"כ כספים
3,656	-5.21%	665	12,090	12,755	7,820	סה"כ הוצאות משפט
549	-40.15%	269	401	670	580	סה"כ מחקר
109,586	-10.39%	12,590	108,605	121,195	114,770	סה"כ תח"מ
1,579	-48.38%	2,390	2,550	4,940	5,000	סה"כ שונות
(8,226)		1,581	(1,581)			סה"כ הבנסיות
1,065,313	-1.65%	19,180	1,141,660	1,160,840	1,126,000	סה"כ

רשימה ו': תקבולי ותשלומי הענפים לעומת התקציב לשנת 2006

(באלפי ש"ח - בערכים נומינלים)

תקבולים

הענף	התקציב המאמיר	תקציב מעודכן	תקבולים	עודף / נדון	אחוז הביצוע	תקבולים בשנת 2005
זקנה שארים	14,734,025	15,177,200	15,290,411	21,211	100.0	14,370,203
נכות	4,287,510	4,971,500	4,961,768	(9,732)	100.0	4,738,294
סיעוד	1,047,000	1,057,700	1,055,109	(2,591)	100.0	1,075,017
נפגעי קצוות	1,276,000	1,277,800	1,265,000	(1,800)	98.0	2,070,174
נפגעי תאגיד	209,000	270,000	270,000	71,000	100.0	256,233
אפיקים	1,772,000	1,871,800	1,810,487	(61,313)	100.0	1,770,038
ילדים	17,072,074	17,027,400	17,011,101	(60,299)	100.0	19,387,171
עזרים	471,000	470,000	415,670	(55,330)	88.0	505,945
פיקוח רפואי/תמיכה חיצונית	155,000	124,000	121,152	(2,848)	97.0	1,26,074
הטלת תמיכה ציבורית	11,000	11,000	11,547	547	105.0	10,000
סה"כ	42,197,618	43,362,990	43,340,372	(22,618)	100.0	41,101,183

תשלומים

הענף	התקציב המאמיר	תקציב מעודכן	תשלומים	עודף / נדון	אחוז הביצוע	תשלומים בשנת 2005
זקנה שארים	13,529,000	13,627,898	13,628,831	971	100.0	12,180,759
נכות	7,100,000	7,150,898	7,150,000	(898)	100.0	6,699,873
סיעוד	2,036,171	2,718,169	2,720,801	2,630	100.0	2,546,196
נפגעי קצוות	2,754,000	2,740,000	2,740,000	0	100.0	2,643,931
נפגעי תאגיד	12,048	13,000	13,010	16	100.0	11,949
אפיקים	2,674,857	2,600,179	2,600,490	311	100.0	2,564,328
ילדים	4,841,979	4,810,302	4,777,862	(34,440)	99.0	4,300,371
עזרים	170,100	150,000	150,000	0	100.0	1,070,554
פיקוח רפואי/תמיכה חיצונית	170,100	132,199	131,772	(423)	100.0	227,197
הטלת תמיכה ציבורית	11,000	11,000	11,000	0	100.0	9,736
סה"כ	35,814,838	35,906,256	35,955,285	(40,970)	100.0	33,920,837

לא נכללו תקבולים בשנים

המוסד לביטוח לאומי

הדו"ח של האקטואר

לשנת 2006

**המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר**

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2006

עמוד	תוכן העניינים	
2	הקדמה ושאלות	1
2	הנושאים העיקריים של הדו"ח	2
3	השינויים העיקריים בדו"ח לעומת שנה קודמת	3
3	הגדרת המונחים	4
3	מטרת דו"ח האקטואר	5
3	כללים חשבונאיים מקובלים ומתאימים למוסד	6
4	הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – לוחות גריעה	7
4	הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – שיעור הריבית לחישוב ההיוון	8
5	הוצאות מנהליות- הבסיסים הטכניים לחישוב קרנות הביטוח ועוד	9
5	העברה כספית מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר – סעיף 28 לחוק	10
5	הסבר ללוחות 0 - 11 שבדו"ח (ובייחוד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)	11
8	ענף ביטוח זקנה ושארירים (זו"ש) (ראו לוח 1)	12
10	ענף ביטוח סיעוד (ראו לוח 2)	13
11	ענף ביטוח נכות (ראו לוח 3)	14
13	ענף ביטוח נפגעי עבודה (ראו לוח 4)	15
13	ענף ביטוח אמהות (ראו לוח 5)	16
14	ענף ביטוח ילדים (ראו לוח 6)	17
14	ענף ביטוח אבטלה (ראו לוח 7)	18
14	ענף ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד (פש"ר) (ראו לוח 8)	19
14	חשבון מימון הענקות מטעמי צדק (ראו לוח 9)	20
15	ענף ביטוח תאונות וענף ביטוח שרות מילואים	21
15	ס י כ ו מ - לענפי ביטוח של המוסד	22
16	הגדרת המונחים	23
17	נספח מס' I. אירועים לאחר תאריך המאזן – ההשלכות הצפויות על המאזן ועל דו"ח האקטואר	24
19	זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד (זפע"ג להלן)	25

תרשימים

תרשימים עמוד - X	תרשים מס:
- 1 -	2 & 1
- 2 -	4 & 3

לוחות

לוחות עמוד - X	לוח מס:
- 1 -	0
- 2 -	0.2006
- 3 -	1
- 4 -	2 – רק חלק מ"ל"
- 5 -	3 – לפי דוחות כספיים
- 6 -	4
- 7 -	5
- 8 -	6
- 9 -	7
- 10 -	8
- 11 -	9
- 12 -	2 – רק חלק האוצר
- 13 -	2 – כולל חלק האוצר כנכס

המוסד לביטוח לאומי לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2006

1. הקדמה ושאלות

הדו"ח לשנת 2006, להוציא שינויים קטנים, נשאר במתכונת דומה לזו של הדו"ח הקודם. לפני קריאת הדו"ח חשוב להבין שהגדרת כללים חשבונאיים מקובלים למוסד משפיעה בצורה מכרעת על מרכיבי הדו"ח האקטוארי. כבר הדגשתי את זה בעבר ואני חוזר ומדגיש את זה שוב. הכללים החשבונאיים הקשורים בנושאים אקטואריים לא שונו במשך עשרות שנים, והדיון המעמיק בהגדרתם נראה לי דחוף וחשוב כפי שציינתי לא פעם בפורומים שונים.

כדי לקבל תמונה יותר ברורה של הכתוב בדו"ח אני ממליץ לכל קוראי הדו"ח הנוכחי, לעיין בפעם נוספת גם בהסברים לדו"ח של שנת 2000 (ובדוחות שבאו אחריו), שם השתדלתי להדגיש ולהסביר בצורה מפורטת ומעמיקה את רב הנקודות הרגישות הקשורות להגדרת מטרות הדו"ח, ולהגדרות המונחים הבסיסיים אשר בדו"ח. השאלות והאתגרים הקשורים לנושאי הדו"ח שניסיתי להציב אז למנהלה ולכל עובדי המוסד (כמבצע החוק), למועצת המוסד (כנציגי המבוטחים) ולשר (כנציג הכנסת – הגוף המכתיב את תנאי החוק), עומדים לפני הגורמים הנ"ל גם היום. כמו בדו"ח של שנת 2000, התלבטתי אם להתחיל את הדו"ח עם "כותרת עיתונאית" והחלטתי להמשיך, בינתיים, וללכת בכיוון של קודמיי ("אם הראשונים כמלאכים, אנו כבני אדם" וכו'). בכל זאת, חשבתי לנכון להוסיף כמה "שאלות" המבליטות נקודות מסוימות.

- 1.1 מה הסכום של ההוצאות ה"מנהליות" של המוסד? (ראו בדו"ח).
- 1.2 מה "העלות" של גידול בקצבאות זו"ש אם יהיה? (ראו סעיף 12).
- 1.3 למה יש קפיצה בהתחייבויות של ענף סיעוד? (ראו סעיף 13).
- 1.4 איך הגענו לרמת הכיסוי הקופתי המדרדר בענף נכות כללית? (ראו סעיף 14).
- 1.5 מה יקרה בפנסיה תקציבית בעתיד? (ראו סעיף 25).

2. הנושאים העיקריים של הדו"ח

- 2.1 העלאת השאלה של משמעות הדו"חות הכספיים ("גילוי נאות"). - התוצאה <= המשך בדיקת מדיניות המוסד לגבי הגדרת "התחייבויות" המוסד. (לדעתי, יש לקדם את הנושא מיד, ותקוותי שלא יהיה מאוחר מדי.)
- 2.2 הערכת המצב הקיים והצעת הדרכים לשיפור המצב בעתיד. - המסקנה <= מצד אחד, לפי המדדים לטווח ארוך, המצב הכספי של המוסד ממשיך להיות גרוע, אפילו לאחר השינוי הגדול בבסיס לחשובים: – קרנות הביטוח מסתכמות בכ- 212 מיליארד ש"ח, והגרעון האקטוארי עומד על גובה של כ- 100 מיליארד ש"ח. אומנם, יש לציין שהגרעון האקטוארי ירד ב- 0.4% ריאלי, ושיעור הכיסוי האקטוארי עלה מ- 51% (בשנה שעברה) ל- 53%. (אבל היו פעולות חשבונאיות חד-פעמיות מיוחדות. ראה סעיף 14 להלן.)

מצד שני, לפי המדדים לטווח קצר, הצעדים שנקטה הממשלה במסגרת התוכנית הכלכלית לשיפור המצב הכלכלי במדינה, ממשיכים לגרום לשיפורים במצבו הכספי של המוסד:

- עודף התקבולים על התשלומים מהווה מסה"כ התשלומים 18% (אומנם, נרשמה ירידה קטנה במדד לעומת מצבו בשנה הקודמת כאשר אותו היחס עמד על 19%, אך נציין שהיחס הזה לפני שנתיים היה רק 14% ולפני 3 שנים 9%).
- תקבולי דמי ביטוח מהווים 70% מהתשלומים (האחוז המקביל בשנה שעברה: 71%, ולפני שנתיים – 68%), כלומר המוסד ברובו "עצמאי".
- יש כסף בקופה להמשך תשלומי קצבאות ל- 3.1 שנים (לעומת 3 שנים – לפני שנה, ו- 2.9 שנים – לפני שנתיים).

– **אבל**, יש להדגיש, שהנתונים הוורודים האלו, הנובעים מהורדת התשלומים ומעליה בתקבולים, כנראה יהיו הרבה פחות וורודים בעתיד. והסיבות לכך: צפי לירידה משמעותית בתקבולי דמי ביטוח (בעקבות קטנת שיעורי דמי ביטוח הנגבים ממעבידים) ולבלימת הירידה בתשלומים, הירידה אשר נוצרה בחלקה מהקטנה לזמן קצר בחלק מקצבאות ומהקפאה זמנית של קצבאות מסוימות. לא ברור כמה זמן יחזיק מעמד החוק המטיב עם ענף ילדים והביטול של הצמדת הקצבאות לשכר.

- 2.3 כפי שצוין לעיל במסגרת תוכנית החירום הכלכלית הממשלה נקטה במספר צעדים שרובם נועדו לשפר את מצבו הכספי של המוסד. אך שינויי החוק האחרים (שגם הם הוכתבו ע"י הממשלה) כמו הגדלת שיעורי הקצבאות בחלק מענפי הביטוח והקטנת שיעורי דמי ביטוח הנגבים ממעבידים, יכולים בתנאים מסוימים לנטרל את ההשפעה החיובית של הצעדים הנ"ל או אפילו לגבור עליהם.

- 2.4 יש לציין שההקפאה הזמנית של גמלאות המוסד וביטול הצמדתן לשכר מביאים לשחיקת הגמלאות ביחס לשכר (במקרה והשכר במשק עולה), אך לא ביחס למדד המחירים לצרכן. (ראו להלן, ובפרט סעיפים 12.6-12.10).

- 2.5 יתכן שההצמדה לשכר (אולי באופן חלקי?) תוחזר בעתיד. ואם לא, אז יעשו ניסיונות להגדיל את הקצבאות בצורה אחרת (כמו שכבר נעשה בעבר כאשר הוכנסו השערוכים בחישוב קצבאות נפגעי עבודה). הצעדים הראשונים בכיוון הזה נעשו כאשר הוגדלו הקצבאות בענף זו"ש על ידי הגדלת האחוזים המגדירים את רכיבי הקצבאות כחלק מהשכר הקובע.

כמובן שהחזרת הצמדת הגמלאות לשכר, אם לא יהיה שינוי בכללים החשבונאיים המקובלים, תחזיר את הגלגל אחורה להידרדרות במצבם

הכספי של הענפים הבעייתיים. (ובמקרה של החזרת הצמדה לשכר, הצעד של הגדלת הקצבה כחלק משכר ממוצע במשק] במקום תוספת "חד פעמית" [AD HOC] יכול להוליד בעיות עתידיות.)

2.6 באמצע שנת 2004 הופעל שינוי החוק לגבי הגדלת גיל פרישה לגברים ולנשים, השפעתו של השינוי על קרנות הביטוח תצטבר ותתעצם במשך השנים, אך גם בשנת הדו"ח הנוכחי היא עדיין לא משמעותית בהיבט הכללי (אבל ראו ענף נכות כללית, סעיף 14 להלן).

2.7 על המחוקק להחליט לגבי כיוון תפקוד המוסד בעתיד. (וברור, שתהיה השפעה לא מבוטלת של יועצים על המחוקק.)
- התוצאה ומתי <= ? (בידי הכוחות המחליטים) ?

3. השינויים העיקריים בדו"ח לעומת שנה שעברה

- 3.1 השיפורים והשינויים אשר הכנסתי לתהליך העבודה השנה, הם:
 - 3.1.1 השנה לא הכנסתי שינויים עקרוניים לתוך הדו"ח, אלא הוכנסו מספר שיפורים קטנים.
 - 3.1.2 להמחשת חוסר העצמאות של ענפי הביטוח וחוסר האיזון בין תשלומים ותקבולים ברוב ענפי המוסד, הבאתי בסוף הדו"ח את תרשים של העברות כספים בין הענפים משנת 1992. אומנם, הגרף הדומה הובא גם בדו"ח הקודם, אך מאחר והשנה לא הועברו כספים לענפי ביטוח סיעוד ואמהות, עדכוננו השנה היה חשוב.
 - 3.1.3 הוספתי בסוף הדו"ח גם תרשים של גידולים ריאליים בקצבאות זקנה בסיסיות לפי שנות הזכאות במשך השנים 1987 - 2006. וזה כי הרשתי לעצמי לפקפק בכך שבזמן האחרון חלה שחיקה נוראית בקצבאות הזקנה. הדברים ברוח זה הופיעו בעיתונים וגם בדו"ח העוני האחרון. ההסברים והמסקנות ניתנו בס' 12.7. התרשים הדומה נמצא גם בדו"ח הקודם, אך המסקנות הנובעות ממנו השנה ברורות יותר.
 - 3.1.4 להמחשת השפעה ההרסנית של השינויים המוצעים לאחרונה בענף זו"ש: החזרת הצמדות גמלאות זקנה לשכר ממוצע במשק (וזה בלי להתחשב בירידות בשכר) והגדלת אחוזי זכאות לגמלה, הבאתי בהסברים על מצבו של ענף זו"ש את הטבלה המתאימה.
 - 3.1.5 השינויים בזכאויות ובתעריפים שהוכנסו בשנת 2006 בענף סיעוד, הצריכו את השינויים בדרך חישוב הקרן.
 - 3.1.6 אדגיש שלא שיניתי את הריבית על ההשקעות אשר גם השנה עומדת על כ-5%, וזה המספר שהשתמתי בו. (ראו להלן סעיף 6.3).
 - 3.1.7 הוספתי נספח 1. שבו מדובר על כמה אירועים שבאו לאחר תאריך המאזן, (ועל הבנתם/והשלכתם).

4. ההגדרות המונחים

- 4.1 לא הכנסתי שינויים בהגדרת המונחים המופיעים כבר שנים רבות בדו"חות המוסד ומביא כאן רשימה של המונחים המוגדרים בסוף הדו"ח.
- 4.2 גירעון אקטוארי; דמי ביטוח; החוק; התחייבות; זכאים לגמלה; יתרת נכסי הענף; שיעור כיסוי אקטוארי; סבסוד צולב; קרנות ביטוח; רשימות לפי ענפים; שיעור כיסוי קופתי.

5. מטרת דו"ח האקטואר

- 5.1 בהתאם לסעיף 31 (א) של החוק ניתן להלן דו"ח של אקטואר המוסד לשם צירופו למאזן ודין וחשבון כספי לשנת 2005 המוגש ע"י מנהלת המוסד למועצה ולשר האחראי על המוסד.
- 5.2 למרות שהצירוף הזה נעשה בהתאם לחוק, החוק אינו מגדיר את תוכנו של דו"ח אקטואר המוסד, אולם ישנן שתי נקודות ברורות:
 - 5.2.1 מטרת דו"ח האקטואר היא צירופו לדו"ח הכספי של המוסד,
 - 5.2.2 וייעודו של המאזן והדו"ח הכספי הוא מועצת המוסד והשר.
- 5.3 דו"ח האקטואר השנתי אינו דו"ח אקטוארי מלא (דו"ח מלא יוגש לשר ולמועצה [לפי סעיף 24 לחוק] עם תום כל שלוש שנות כספים). לדעתי, מטרת דו"ח האקטואר השנתי, בין היתר, הן:
 - 5.3.1 לספק מידע להכנת מאזן ודו"ח כספי, לפי צרכיו של מי שמכין הדוחות האלו,
 - 5.3.2 לספק מידע מהיבטים אקטואריים למועצה ולשר לצורך קבלת החלטות בטיפול עתידית בנושאים החשובים למבוטחי המוסד, קרי כמעט לכל אוכלוסיית מדינת ישראל.
- 5.4 שתי ההשלכות המיידיות נובעות מהגדרתי של המטרה:
 - 5.4.1 לא ניתן להתחמק מהגדרת דרישותיו של הדו"ח הכספי. בלי ההגדרה הזאת, אי אפשר לספק מידע לאותה מטרה בדו"ח האקטואר! כי דרישותיו של הדו"ח הכספי יקבעו איך להגדיר את ההתחייבויות האקטואריות (קרנות הביטוח וה"זכאים לגמלה") לאותה מטרה.
 - 5.4.2 הדרך לחישוב ההתחייבויות האקטואריות (קרי קרנות הביטוח) צריכה להיקבע בהתחשב בכך שיש לספק מידע שיבהיר את מצבו הכספי של המוסד ויעזור לקבלת ההחלטות העתידיות ע"י הגורמים המוסמכים.
- 5.4.3 שתי המטרות הנ"ל קובעות גם את הגדרת הבסיס לחישובים! (ראו להלן).

6. כללים חשבונאיים מקובלים ומתאימים למוסד

- 6.1 אני חוזר ומדגיש שהגדרת כללים חשבונאיים מקובלים למוסד משפיעה בצורה מכרעת על מרכיבי הדו"ח האקטוארי. קיימת הגדרה של המוסד כ"תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית". בדוחות הכספיים מוצהר ש"המוסד נערך לכל הנדרש כדי להגיע בדוחות הבאים לדוחות כספיים מבוקרים על פי כללי חשבונאות מקובלים". יחד עם זאת, ההנהלה ערה לייחודיות של המוסד - כתאגיד מיוחד, כמוסד שלטוני העוסק והמטפל בביטוח סוציאלי - וטרם נקבעו כללים חשבונאיים מקובלים לגבי דרך ההצגה בדוחות הכספיים של קרנות ביטוח ונושאים חשבונאיים אחרים בגופים כאלו. (ראו להלן ובנספח מס' I. לדו"ח לשנת 2000.)
- 6.2 מאחר ובינתיים לא התקבלו שום החלטות בנושא, הדו"ח נשאר במתכונת דומה לזו שמלפני שנה. (אבל ראו להלן, בסעיף 14.) כפי שצוין בביאורים 1 ו-1 י"ח לדו"ח הכספי, יש אקשן, ותקוותי שהמוסד והמבקרים החדשים יקדמו את הנושא.

- 6.3 בהעדר בקשה/המלצה לשינויים מן המנהלה ו/או מן המועצה ו/או מן השר, כנראה השיטה הנוכחית היא מקובלת. פה המקום להדגיש שמתחילת 2006 הוכנס שינוי לתקנות ההיוון שבשימושו של המוסד - הריבית להיוונים בתקנות ההיוון מוגדרת בהתחשבות ב"ריבית שוק", אבל בדוחות הכספיים, המוסד ימשיך להשתמש לחישובי התחייבויות בריבית ממוצעת אשר הוא מקבל על השקעותיו ("הריבית המיוחדת לנכסי המוסד"). (ראו סעיף 8 [ובפרט סעיף 8.3] להלן).
- 6.4 כפי שכתוב בבאור 1. לדו"ח הכספי, החל משנת 2004 הופסקה ההתאמה של דוחות כספיים להשפעת השינויים בכוח הקניה הכללי של המטבע הישראלי. להפסקה הזאת לא הייתה השלכה מהותית על הנתונים המדווחים של המוסד. אבל כדאי להדגיש את המשמעות של הנתונים בדוחות הכספיים האלו: הנכסים (וכידוע, רוב נכסי המוסד מושקעים באג"ח המיוחדות של הממשלה) מוצגים בערכם "הרשום" – בסביבה של ריבית ריאלית לעתיד (בערכים ריאליים, בלי התחשבות באינפלציה עתידית), ולכן, גם ההתחייבויות מוצגות בהתאם.
- 6.5 כמו כן, למרות הדוחות, לדעתי, העולם ימשיך לחשוב במונחים של שינויים ריאליים: תהיה ריבית שוק לאג"ח צמודה וריבית אחרת לאג"ח לא צמודה, ניתוחים יתייחסו לשינויים ריאליים וכו'. לכן, להלן אני ממשיך עם הגישה של הדוחות הקודמים ומדבר במונחים ריאליים לפי הצורך.

7. הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – לוחות גריעה

- 7.1 גם השנה, כמו בשנים הקודמות, "אומדני ההתחייבויות העתידיות" (קרי קרנות הביטוח) לא חושבו בהתאם לערכים המופיעים בתקנות ההיוון הצמודות לחוק (כפי שהיה נהוג בלשכת האקטואר בשנים שלפני השינוי). נראה לי חשוב שהשינויים בתוחלות החיים של האוכלוסיות השונות והשינויים בתנאי ההשקעות של כספי המוסד יעודכנו לצורך חישוב הקרנות בתדירות האפשרית גם בתקופות שבין עדכוני התקנות.
- 7.2 לדעתי, בדו"ח אקטוארי (או חשבונאי), בשביל לעמוד במטלת מטרות הדו"ח (גם לספק מידע למאזן הכספי וגם לספק מידע לקבלת החלטות עתידיות), חשוב שאומדני ה"התחייבויות" יחושבו לפי ההערכות המתאימות למטרה. לכן, בהתחשב בשתי המטרות של דו"ח האקטואר אשר הגדרתי בס' 5 לעיל, המידע שיסופק ע"י האקטואר צריך להתבסס על תחזית ריאלית, כך שהשימוש בטבלאות תמותה מעודכנות בחישוב קרנות הביטוח הוא רצוי ואפילו הכרחי.
- 7.3 גם בשנת 2006 הסתפקתי בשימוש בלוחות אשר עודכנו לצורך הכנת הדו"ח של שנת 2001, ובין הסיבות לכך:
- 7.3.1 העיון בפרסומים האחרונים של לוחות תמותה שלמים לישראל של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (לשנים 1997-2001, 1998-2002, 1999-2003, 2000-2004, 2001-2005) לא העלה שישנם שינויים דרסטיים בשיעורים.
- 7.3.2 הלמ"ס שינתה את שיטת החישובים בפרסומים האחרונים והמספרים שלנו היו מבוססים על השיטה הקודמת. יש אי-התאמה בין השיטות וטרם הוכח שהשיטה החדשה אכן נכונה. סך הקרן בענף זו"ש המחושב לפי השיעורים המעודכנים בהתאם לנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה זהה פחות או יותר לסכום הקרן המחושב לפי השיעורים בהם השתמשתי משנת 2001. לכן החלטתי בינתיים לא לשנות את הלוח.
- 7.3.3 עדכון הלוחות לשנת הדו"ח לא היה משנה בצורה משמעותית (שווה התייחסות) את הקרנות בכל ענפי הביטוח (כולל ענף סיעוד שהלוחות שבבילו עודכנו רק לאחרונה על סמך נתוני המוסד) חוץ מענף נכות כללית. ושם, הגידול המתמיד והמשמעותי במספר מקבלי קצבאות נכות בשנים האחרונות גורם לשינויים בדפוסי אוכלוסיית הנכים ועם זה לשינויים בלוחות הגריעה. לצערי, מחוסר הזמן (שלי ושל המתכנתים) לא הסתיימה השנה בניית לוח גריעה חדש לנכים. אך עלי לציין שנשלחה הזמנת העיבודים לצורך בניית הלוח למתכנתים, התקבל מהם החומר הראשוני אשר נמצא בתהליכי הבדיקה המתקדמים.
- 7.4 מומלץ לקרא נספח מס' I. לדו"ח לשנת 2001, ונספח מס' II. לדו"ח לשנת 2000.

8. הבסיסים הטכניים של קרנות הביטוח – שיעור הריבית לחישוב ההיוון

- 8.1 עד שנת 2003 במשך שנים רבות השיעור הזה עמד על 3% והיה מורכב משני חלקים: ריבית על השקעות המוסד (5% - לפי ההנחה) ושיעור גידול ריאלי בשכר (2% - לפי ההנחה). השכר היווה בסיס לחישוב הקצבאות). לפי תיקוני החוק הגובעים מהתוכנית הכלכלית החדשה אשר פורסמו באמצע שנת 2003 תבטל החל מ- 1.1.2006 הצמדה של קצבאות המוסד לשכר. בהתאם לכך ובהנחה שהנכסים ימשיכו לשאת ריבית של כ- 5% לשנה, השתמשתי בריבית לחישוב קרנות הביטוח בשיעור של:
- 8.1.1 5% לשנה – בענפים: זו"ש, נכות כללית ונפגעי עבודה.
- 8.1.2 3% לשנה – בענף סיעוד. המשכתי והיוונתי את הקצבאות בענף לפי 3% ריבית כי רוב תשלומי הענף הם תשלומים לנתוני שירות, והנחתי שחברות ספקי שירות יעלו את התעריפים בהתאם לעלויות השכר בסקטורים מקבילים במשק. ההנחה הזאת נראית לי הגיונית ביותר.
- ההשפעה של ביטול הצמדה לשכר על מאזן המוסד היא חיובית (בתנאי שהשכר הממוצע במשק ימשיך לעלות ולא ירד במשך תקופה ממושכת) ובהחלט מהותית.
- 8.2 כידוע, רוב נכסי המוסד מושקע באג"ח מיוחדות של הממשלה וזאת הסיבה לכך שנכסי המוסד נושאים בממוצע ריבית כה גבוהה (5% לשנה). ברור שאם תחליט הממשלה לבטל את התנאים המיוחדים להשקעות המוסד, או המוסד ישנה את מדיניותו לגבי השקעותיו והכסף יועבר לשוק החופשי, יגדל מיד הגרעון האקטוארי. (ראו ההסברים המפורטים בנספח II. לדו"ח לשנת 2000). יתר מזה, העברת הסכומים הגדולים לשוק יכולה מצידה להשפיע על תנאי ההשקעה בו ולהוריד עוד יותר את הריבית על ההשקעות.
- 8.3 לאחרונה, היה שינוי בהצגה של התחייבויות של קרנות הפנסיה הוותיקות בארץ. בעבר, הוצגו ההתחייבויות, ואפילו גירעונות, לפי ריבית על הנכסים הקיימים. עכשיו, מציגים גם ערך של ההתחייבויות (וגם של הנכסים) לפי ריבית "השוק" המתאימה. וזה מדגיש בפעם נוספת את החשיבות של הגדרת כללים חשבונאיים מקובלים ומתאימים עבור המוסד. האם כדאי להעלות את השאלה - להלאים את המוסד (כמו קרנות הפנסיה הוותיקות)? מה באמת המשמעות של הגדרת המוסד כ"תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית"??

- 9.1 מכיוון שאין מרווח ביטחון בלוחות הגריעה בקרנות הביטוח יש להוסיף תוספות עבור הוצאות מנהליות הקשורות בתשלומי הגמלאות. מדי שנה נאמדות התוספות האלה על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות בענפי הביטוח בהתאם למקורותיהן (ההוצאות הקשורות בגבייה, בטיפול בתביעות ובתשלום גמלאות).
- 9.2 בשנים האחרונות פותחה שיטה חדשה של פיצול הוצאות מנהליות. כפי שמפורט בסעיף 28.1 ובתתי-סעיפים לדו"ח לשנת 2000, חלוקת ההוצאות המנהליות בין גורמי חוץ לבין המוסד הנדרשת להכנת הדו"ח הכספי של המוסד, עברה את ביקורת המבקרים בלי הערות המצביעות על בעייתיות רצינית כלשהי של הנושא. גם הצגת ההוצאות המנהליות עברה את ביקורת המבקרים בלי הערות המצביעות על בעייתיות רצינית. הדברים נכונים גם לגבי הדו"ח הכספי הנוכחי. (לדעתי, בעתיד יהיה סיווג חדש בדו"ח הכספי, עם השלכות כספיות ריאליות).
- 9.3 בהתאם לשיטה הנ"ל חושבו באגף התקציבים ההוצאות המנהליות עבור תשלומי גמלאות, וגורמי תוספת עבור הוצאות מנהליות לקרנות הביטוח עודכנו בהתאם.
- 9.4 מסיבות טכניות מקובל בלשכת האקטואר לייחד את ההוצאות שאינן קשורות לגבייה ולהעמיס אותן על התחייבויות. אם נוסף להתחייבויות את ההוצאות המנהליות הקשורות בתשלומי הגמלאות בלבד, זה לא ישנה מהותית את התמונה הכוללת והבעיות יראו רק "טיפה" פחות גדולות. ונזכיר שרמת הכיסוי הקופתי, שבעבר היה המדד העיקרי ששימש את המוסד, אינה מושפעת מחישוב ההתחייבויות! (ראו להלן).
- 9.5 ההתחייבויות האחרות ("זכאים לגמלה") עודכנו בהתאם.

10. העברה כספית מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר – סעיף 28 לחוק

- 10.1 לפי סעיף 28 לחוק, יתנהל חשבון נפרד לכל ענף ולא יועבר סעיף, זכות או חובה, מחשבון ענף ביטוח אחד לחשבון ענף ביטוח אחר אלא בהסכמת המועצה ובאישור השר.
- 10.2 אם בעבר הרחוק העברות הכספיים בין הענפים היו נדירות, בשנים האחרונות הן מתרחשות כמעט בכל שנה (1993, 1995-1997 כל שנה, בתחילת 1999, 2000 - כל שנה), וזה "כדי לשמור על רמת נזילות סבירה" בענפי הביטוח השונים. אין התחשבות בין הענפים אחרי ההעברה. ההעברה היא בדרך כלל מענף ילדים לענפים אחרים, אבל גם קרה שהעברה היתה מענף אחר. (ראו להלן, תרשים 1.1, וסעיף 2.1).
- 10.2.1 משנת 1992 הועברו מענף ילדים לענפים אחרים כ- 54.5 מיליארד ₪ (במחירי סוף שנת הדו"ח), ואם נתחשב בריבית על ההשקעות ייצא שעד עכשיו ענף ילדים "תרם" כ- 79 מיליארד ₪ לענפים בעייתיים.
- 10.2.2 לאור זה שהענף מסוגל לממן את הגמלאות של ענפים אחרים קשה להסביר, ע"י שיקולים כלכליים, את הקצוץ בקצבאות ילדים, שבוצע במסגרת התוכנית הכלכלית. האם ישנם הסברים אחרים לקצוץ? מה יהיה הסבסוד הצולב לענפים האחרים?
- 10.3 הצורה הזו של ההעברות הכספיות בין ענפי הביטוח מערערת את המדיניות של ניהול חשבון נפרד לכל ענף וענף. (ההסברים המפורטים ניתנו בנספח מס' III. לדו"ח לשנת 2000).
- 10.4 בסוף שנת 2005 התרוקנו הקופות של ענפי ביטוח אבטלה ואימהות. הבעיה בענף אבטלה נפתרה בדרך הסלולה: כספי ענף ילדים (1.6 מיליארד ₪) כיסו את החובות בענף אבטלה, (על סמך סעיף 28 בחוק). התרגיל חזר על עצמו גם בסוף שנת 2006, כאשר הענף צבר חוב חדש של יותר מ-1.5 מיליארד ₪: הכיסוי בא מענף ילדים. אך ברור שצבירת החובות תחילת שוב מתחילת שנת 2007. טבעי היה לצפות שלפיתר בעיית ענף אימהות תתבצע בפעם נוספת העברת כספים מענף ילדים, אבל, כניתן לראות, טרם בוצעה ההעברה. כמו כן, עכשיו יש אותה בעיה בענף סיעוד! יש לציין שהעברת הכספים בענף אבטלה, לכאורה, מכסה גם את ההוצאות המנהליות של הענף ובתוכם התחייבויות לגבי זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד. (לדעתי, בעתיד יהיה סיווג חדש בדו"ח הכספי, [לדוגמא, לגבי רשימה א', והשלכותיה החשבונאיות].)
- 10.5 נשאלת השאלה: האם בזמן העברת הכספים (מענף ילדים) לענף אימהות חייבת מועצת המוסד להתחשב בקריטריון של שיעור הכיסוי הקופתי (שנקבע על ידיה) ולהעביר לענף את הסכום שיספיק להעלאת שיעור הכיסוי הקופתי לרמה שבין 1-2 שנות כיסוי (העברת הכספים המסיבית האחרונה בתחילת שנת 1999 בוצעה בניסיון לשמור על רמות הכיסוי, [ויותר]), או אפשר להסתפק רק בסגירת הגרעון המינימאלי הכספי שנוצר (כפי שנהוג לעשות בענף אבטלה בעקבות החוק) או תאומץ שיטה אחרת? (בינתיים, לסוף 2006, בענפי אימהות וסיעוד, השאירו את הקופה במצב שלילי. ואז נשאלת השאלה, מאיפה בא הכסף עבור תשלומי הענפים?)

11. הסבר ללוחות 0-11 שבדו"ח (וביחוד ללוח מס' 0 = סיכום של כל הענפים)

- 11.1 כמו שנעשה בשנים הקודמות אני מציג את כל הסכומים שבדו"ח במונחים "נומינליים" (גם אלה שמתייחסים לסוף שנה וגם אלה שמתייחסים לפעילות הכספית במשך שנה), ולא במונחים מתואמים לסוף שנת הדו"ח הנוכחית. ההצגה הזאת לא משפיעה בצורה מהותית על רוב המדדים, שהם היחסים של הסכומים. אך בהשוואה בין הסכומים יש תמיד לזכור שמדובר בסכומים נומינליים.
- 11.2 חלק מן הנתונים להלן הם אינדיקטורים (מדדים). חלק מן הנתונים מייצגים את מצב המוסד בנקודת זמן (בסוף שנת הדו"ח, הנתונים בשורות א'-ד'), והנם "מאזניים", וחלק מן הנתונים מייצגים את מצבו הכספי של המוסד בתקופת זמן (במשך שנת הדו"ח, הנתונים ה'-י"ב), ומתייחסים לתזרים המזומנים בתקופה הזאת, והנם "תזרימיים".
 הנתון י"ג, "שיעור הכיסוי הקופתי", הנו שילוב של נתון "מאזני" ו"תזרימי".
 הנתונים י"ד-ט"ז מתייחסים להשתתפות האוצר.
 הנתונים י"ז-י"ח מתייחסים להעברות בין ענפי המוסד.
 בסוף בנתון י"ט מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה.
 הנני ממשיך את מדיניות הלשכה ומציג את הנתונים התזרימיים על בסיס מזומן ולא על בסיס מצטבר ("תקבולים" ולא "הכנסות"),

"תשלומים" ולא "הוצאות"). וזאת כדי להמשיך את סדרת הנתונים של העבר וגם כדי להדגיש את חשיבות המזומנים. חשוב לציין, שלמרות שהדוחות הכספיים בנויים היום לפי בסיס מצטבר ולא לפי בסיס מזומן (לגבי ענפי סיעוד ונכות כללית, וכמו כן לגבי ההתחייבויות האקטואריות של עובדי וגמלאי המוסד, ראו להלן), ההתחשבות עם האוצר היא לפי בסיס מזומן.

כבר שנים הנני מדגיש: אין לייחס חשיבות יתר לערך המוחלט של המדדים. חשובים השינויים במדדים משנה לשנה אשר מראים את כיוון ההתפתחות העתידית.

עכשיו, לאור השינויים השותפים והמתוכננים של הממשלה, הנני צריך להזהיר מלתת יותר מדי משקל גם לשינויים משנה לשנה! (את השאלות: מה משמעות/מטרת המדדים? מה באמת מטרת הדוחות הכספיים? - נשאר למי שרוצה לשאול.)

הנתונים, כמו בעבר, הם מהרשימות (לפי ענפי הביטוח) המפרטות מידע כספי לפי הענפים ומצורפות למאזן ולדו"ח הכספי. הרשימות הן בלתי מבוקרות לשנים 1999-2006. (לדעתי, בעתיד יהיה סיווג חדש בדו"ח הכספי, [לדוגמה, לגבי רשימה א', והשלכותיה החשבונאיות].)

11.3 להלן תיאור לוח 0, הלוח המסכם לכל ענפי המוסד (יתר הלוחות מתארים בהתאם את הנתונים לפי ענף).

11.3.1 בענף סיעוד, המספרים מתייחסים רק לסכומים שבמיון המוסד. (ראו פירוט להלן, בסעיף 13.)

11.3.2 בענף נכות כללית, המספרים הנם "לפי דוחות הכספיים". (ראו פירוט להלן, בסעיף 14.)

11.3.3 כדי שלא לעוות את התמונה בשנים הקודמות, הצגתי בלוח גם נתוני ענף שירות מילואים, אף שהיום הענף הזה לא נכלל בין ענפי המוסד.

11.4 בשורה א' של הלוחות מוצגות "יתרות נכסי הענף" (מרשימה א').

יש לזכור שבשנים האחרונות חלו שינויים חשבונאיים בהכנת המאזן, ולכן גם ברשימות, לעומת הדוחות הקודמים. (ההסברים המפורטים ניתנו בנספח מס' IV. לדו"ח לשנת 2000.)

11.4.1 בסוף שנת 2006 נרשמה עליה ריאלית של 6.5% ב"יתרת נכסי המוסד", והיתרות הסתכמו בכ – 111.8 מיליארד ₪. (אבל ראו להלן סעיף 14.)

11.5 בשורות ב' של הלוחות מוצגות "ההתחייבויות" לתשלומים העתידיים, קרי קרנות הביטוח (מרשימה א').

בלוחות 1-4; וביתר הלוחות, מכיוון שאין קרן ביטוח, מופיע אפס.

11.5.1 סה"כ קרנות הביטוח עלה ב- 3.1% לעומת השנה הקודמת. וזה למרות המשך התהליך של דחיית גיל פרישה לקצבת זקנה ובביטול הצמדות של קצבאות לשכר ממוצע במשק. נזכיר ששינוי הריבית בחישוב הקרנות החל משנה 2003 הוריד בצורה משמעותית את ערכן הקרנות.

11.5.2 יתכנו שינויים מהותיים בעתיד הקרוב, אם תשונה מדיניות השקעות של המוסד ו/או ישונו הכללים החשבונאיים המקובלים.

11.5.3 כמו כן, במקרה שיהיו שינויים (גידולים) "חד פעמיים" בקצבאות (בלתי מתוכננים מראש בחוק ולכן לא מוצגים בהתחייבויות הצפויות), יתכנו שינויים מהותיים בעתיד.

11.6 בשורות ג' של הלוחות מוצגים "הגירעונות האקטואריים".

11.6.1 הגירעון האקטוארי ירד השנה ריאלית ב – 0.4% לעומת השנה הקודמת. נזכיר שבשנת 2003 בעקבות שינוי הריבית בחישוב הקרנות והקטנתן בהתאם, נרשם צמצום דרסטי בגרעון האקטוארי של כ – 22%. (ראו סעיף 14.)

11.7 בשורות ד' של הלוחות מוצגים "שעורי הכיסוי האקטוארי".

11.7.1 שיעור הכיסוי האקטוארי עלה השנה ל – 53% (51% לפני שנה).

11.7.2 יש להזכיר כי הכנסת השיטה החדשה של עדכון הבסיס לחישובים משנת 2000 הפכה את סדרת המדדים משנים שקודמות לה, ללא-רלוונטיות ויש להתחיל מחדש את השוואת המדדים הנ"ל משנת 2000 עד 2003 (בסיס ישן). באותו הגיון, יש סדרה חדשה של המדדים המתחילה משנת 2003 (בסיס חדש), בה שונתה הריבית בחישובים.

11.8 בשורות ה' של הלוחות מוצגים התשלומים (כולל מינהל) (מרשימה ג').

11.8.1 שני הגורמים העיקריים המשפיעים על גובה התשלומים הנם: אוכלוסיית מקבלי הקצבאות (וזו מושפעת ממספר הזכאים המצטרפים, ממספר מפסיקי קבלת הגמלאות, מאפיון הזכאות, וכו') וגובה הקצבה. הקפאת רוב גמלאות המוסד לתקופה מוגבלת והקטנה זמנית של חלק מהן כבר נתנו את אותותיהן: בשנת 2004 התשלומים ירדו ריאלית ב – 2.9% (בשנה זאת נעשה קיצוץ בקצבאות ילדים). בשנת 2005 עלו התשלומים במקצת (ב – 0.1% ריאלית). השנה חלה עליה נוספת של 3.8% בתשלומים וזה בעיקר בגלל עליות במספר זכאים לגמלאות, אך גם שינוי שיטת התשלומים בענף סיעוד והגדלת קצבאות בענף ז"ש תרמו את חלקם לעניין.

11.8.2 ברור שהשינויים בענפים מסוימים משפיעים על מדדים כלליים של כלל ענפי הביטוח. לכן, התייחסות לכל הענפים ביחד מסתירה את הבעיות הקיימות ברוב ענפי הביטוח. והמצב שמציג הלוח הכללי מדגיש שהסבסוד הצולב בין הענפים הוא גדול מאוד.

11.9 בשורות ו' של הלוחות מוצגים עודפי התקבולים (ללא הפרשי הצמדה) על התשלומים (מרשימה ג').

11.9.1 העודף השוטף ממשיך לגדול גם השנה וזה בגלל השינוי בשיטת עדכוני הגמלאות.

11.9.2 יש לזכור שהחלק לא מבוטל של התקבולים הוא ריבית על נכסי המוסד. (הנכסים צוברים ריבית של כ – 5% לשנה בגלל ההשקעות המיוחדות של כספי המוסד). השנה כמו בשנה שעברה, שיעור הגידול הריאלי בנכסי המוסד עבר את 5%, ז"א, גם התקבולים ללא תקבולי ריבית היו השנה יותר גבוהים מהתשלומים.

11.9.3 ובכל זאת כדאי לציין שהפקדת נכסי המוסד בבנק ישראל יוצרת לגבי המוסד תלות פיננסית חמורה במצבה של קופת המדינה. ברגע שהעודפים השוטפים ייהפכו לגירעונות ובשביל לממן את הגמלאות נצטרך "לנגוס" בנכסים (לפדות את האג"ח המיוחדות) תיווצר בעיה רצינית לאוצר! ההתחייבות של הממשלה לעמוד מאחורי האג"ח המיוחדות לא תעזור אם לא יהיה מספיק כסף בקופת המדינה לתשלומי אגרות החוב של המוסד!

11.10 בשורות ז' של הלוחות מוצגים היחסים בין העודף השנתי לתשלומים.

11.10.1 בשנת הדו"ח, בעקבות המשך ההפעלה של תוכנית החירום הכלכלית העודף השוטף היווה 18% מהתשלומים. זה, אומנם, נמוך במקצת מהשיעור המקביל של שנה קודמת (19%) אך יש לזכור שלפני תחילת ההפעלה של התוכנית להבראת המשק, המדד הזה במשך הרבה

שנים לא עלה על 10%. פה כדאי לציין גם את השפעתה החיובית על המאזן של העלייה הגדולה לישראל מתחילת שנות ה-90. ההשפעה הזאת תלך ותעלם בהדרגה (וישנם כבר הסימנים לכך) מאחר והעלייה הצטמצמה מאוד לאחרונה. (ראו פרוט בענף זו"ש להלן).

11.11 בשורות ח' של הלוחות מוצגים תקבולי דמי ביטוח (מרשימה ג').

11.11.1 חלק מדמי ביטוח ממומנים על ידי האוצר, לפי שיקולים מקרו-כלכליים, (עידוד המשק). מנקודת מבט של המוסד, אין משמעות לעובדה שחלק מדמי הביטוח ממומנים על ידי האוצר (כל עוד האוצר משלם את חלקו למוסד בזמן). אבל מנקודת מבטו של האוצר, ברור שזאת הוצאה מקופת המדינה. כמו כן, מנקודת מבטם של מבוטחים, אינו נכון להתעלם מהעובדה שחלק מדמי ביטוח אכן ממומן ע"י האוצר. השמעת השירה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – האוצר השתתף בעבר וישתתף בעתיד במימון הגמלאות. (כדאי לזכור שמשמעות "האוצר" היא = משלמי מיסים, ונטל המס מחולק באופן פרוגרסיבי, משקל יותר גדול על "העשירים").

11.12 בשורות ט' של הלוחות מוצגים היחסים בין דמי הביטוח לתשלומים אשר מבטאים את מידת העצמאות הפיננסית של המוסד.

11.12.1 המדד עולה בצורה מתונה בשנים האחרונות. השנה התשלומים עלו יותר מאשר בשנה הקודמת, התקבולים מדמי ביטוח עלו פחות מאשר בשנה הקודמת, ולכן, המדד ירד במקצת ומהווה השנה 70% לעומת 71% בשנה הקודמת.

11.12.2 גם פה לא מבוטלת ההשפעה החיובית של העלייה הגדולה לארץ בשנות ה-90, ומאחר והעלייה הזו נעצרה לאחרונה, ההשפעה הזאת תלך ותקטן. אך יש לקוות שהשינויים הרציניים אשר הוכנסו לחוק בשנים 2003 ו-2004 (ביטול הצמדת הקצבאות לשכר במשק והגדלת גיל הזכאות לקצבת זקנה) ישמרו על היציבות הכספית של המוסד.

11.13 בשורות י' של הלוחות מוצגת השתתפות תקציב המדינה (מרשימה ג').

11.14 בשורות י"א של הלוחות מוצג חלק השתתפות תקציב המדינה בתשלומים.

11.14.1 הנתון מבטא את הכנסות המוסד מתקצוב המדינה (ללא הרווחים מהריבית המיוחדת וללא השיפוי הנכלל ב"דמי הביטוח") באחוזים מהתשלומים.

11.14.2 השנה נשאר המדד ברמה של 33%, כמו שהיה לפני שנה. (לפני שנתיים עמד המדד על 31%).

11.14.3 בהתחשב בכך שמילוי 2005 התחילה ההפחתה ההדרגתית מחלק המעסיקים של "דמי ביטוח" צפוי שהמדד הזה ימשיך לגדול.

11.15 בשורות י"ב של הלוחות מוצגים תקבולים מריבית (מרשימה ג').

11.16 בשורות י"ג של הלוחות מוצגים שיעורי "הכיסוי הקופתי".

11.16.1 המדד הזה היה חשוב בעבר, אבל יש לזכור שחשוב להתייחס לשינוי המגמתי במדד ולא רק לערכו האבסולוטי. כדאי להזכיר שהוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, עשתה זאת מלפני כ-20 שנה. מאז חלו שינויים באוכלוסיית המבוטחים ובתנאי החוק. לדעת, הגיע הזמן להקים וועדה חדשה.

11.16.2 הקמת וועדה חדשה חשובה היום יותר מתמיד כי בזמן האחרון גם במינהלה וגם במועצת המוסד לא מקפידים על שמירת הכללים שנקבעו ע"י וועדת כהנא: בחלק גדול של הענפים במשך שנים נמצא שיעור הכיסוי הקופתי מתחת לרמת המינימום שקבעה הוועדה, וההחלטות לגבי סכומי ההעברה לענפים הבעייתיים (ר' ס' 10) לא מתחשבות בתווך שנות הכיסוי שנקבעו ע"י הוועדה אלא לעתים מסתפקות בסגירת הגירעונות בלבד. (והשנה, כמה קופות נשארו במצב שלילי). וזה, אולי רמז לכך שהגיע הזמן לשנות את הכללים וליצור גישות חדשות לשמירת נכסי הענפים ונכסי המוסד כולו.

11.16.3 היום ישנו עיוות מסוים במדד, אשר למעשה אמור להיות נמוך יותר וזה בגלל ההקטנה הזמנית של גובה הקצבאות.

11.17 בשורות י"ד של הלוחות מוצג חלק השתתפות תקציב המדינה בדמי הביטוח.

11.17.1 הנתון מבטא את מידת השתתפות האוצר (ללא השיפוי ב"דמי הביטוח" וללא הריבית המיוחדת) באחוזים מתקבולי "דמי ביטוח".

11.18 בשורות ט"ו של הלוחות מוצגת הערכה של השפעת הריבית המיוחדת.

11.18.1 הנתון מהווה הפרש בין הכנסות מריבית בשנת הדו"ח לבין האומדן של הכנסות מריבית של 3.5% (ריבית שוק) על ההשקעות ומבטא את ההערכה של השפעת הריבית המיוחדת של האג"ח המיוחדות.

11.19 בשורות ט"ז של הלוחות מוצג חלק סה"כ השתתפות המדינה בתשלומים.

11.19.1 הנתון מבטא את מידת השתתפות האוצר (כולל הקצבות האוצר והרווחים מהריבית המיוחדת, אבל לא השיפוי ב"דמי הביטוח") באחוזים מהתשלומים.

11.19.2 המדד נשאר השנה ברמה של שנה הקודמת: 37%. עליה מתונה אך מתמדת במדד אפשר לראות משנת 2000. (והיא צפויה להימשך).

11.20 בשורות י"ז ו- י"ח של הלוחות מוצגות ההעברות בין-ענפיות (מרשימה א').

11.20.1 כמובן, בסה"כ ענפי המוסד הנתון הוא אפס.

11.21 בשורות י"ט מופיעים שיעורי הגידול הריאלי של מספר נתונים משנה לשנה.

11.21.1 הנתונים מבטאים את השינוי הריאלי מדצמבר של השנה הקודמת עד דצמבר של שנת הדו"ח עבור יתרת נכסי הענף, קרנות הביטוח והגירעון האקטוארי.

11.21.2 הנתונים מבטאים את השינויים הריאליים המחושבים לפי המדדים הממוצעים של השנה שקדמה לשנת הדו"ח ושל שנת הדו"ח עבור תשלומים ותקבולים.

11.22 סיכום כללי, כמעט לכל ענף, לסוף שנת הדו"ח: המצב בינתיים דורש שיפור אבל, כפי שצוין לעיל, ב-2, המחוקק מבצע שינויים, מהותיים, ואת השפעתם כבר רואים ונראה בעתיד.

11.23 הלוח 0.2006 מרכז את הנתונים של כל הענפים, לפי ענף, עבור שנת הדו"ח.

12.1. ענפי ביטוח זקנה ושארים (זו"ש) (ראו לוח 1)

12.1 ניתן לראות מהלוח שמתחילת שנות ה-90 נשמרת היציבות במצבו הכספי של הענף. נזכיר שבין ענפי הביטוח של המוסד לביטוח לאומי ענף זקנה ושארים הוא הגדול ביותר. נכסיו מהווים יותר מ-40% מכלל הנכסים של המוסד. כך ששמירה על מאזנו החיובי של הענף חשובה מאוד.

12.1.1 תרומה לא קטנה ליציבות "לכאורה" של המצב בענף הביאה העלייה הגדולה לארץ של תחילת שנות ה-90 כאשר קצבאות של העולים ה"קנים" מומנו מקופת משרד האוצר והעולים ה"צעירים" שילמו דמי ביטוח לקופת המוסד. ברור שהשפעתה החיובית של עליית שנות ה-90 תלך ותורד עם התרחבות מעגל העולים (אשר כבר התחילה) המצטרפים למקבלי קצבאות לפי חוק המוסד לביטוח לאומי.

12.1.2 גם כאן, השמעת השירה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – ישנן האוכלוסיות שלא שילמו "כל החיים".

12.1.3 ניתן לשאול, למה לא הוסיף האוצר הקצבה מיוחדת עבור העולים האלו, (שלא שילמו מספיק שנים עבור הקצבה שלהם), כמו שהקציב עבור המתחילים בענף זו"ש בתחילת דרכו של המוסד?

12.2 פה מקום להזכיר שהשינויים בחוק המל"ל אשר התחילה הממשלה להכניס החל משנת 2002 כחלק מהתוכנית לייצוב המצב הכלכלי במשק, בחלקם מטיבים גם עם ענף זו"ש.

12.2.1 כך, הוקטנו קצבאות זקנה (השינוי לא נגע לקצבאות שאירים) בשיעור של 4%. ממאי 2005 הקצוץ בקצבאות זקנה ירד רק ל-1.5%. הקיצוץ הזה בוטל מיולי שנת הדו"ח. כך שהקצבאות עלו לעומת שנה קודמת. בהתחשב בכך שהקטנת הקצבאות היתה זמנית ולתקופה קצרה, נגיע למסקנה שהשפעת הצעד הזה על מאזן הענף היא זניחה.

12.2.2 לשיפור עתידי יותר משמעותי במצבו הכספי של הענף אפשר לצפות מביטול הצמדת קצבאות לשכר ממוצע החל מתחילת שנת 2006 וזה בהנחה שהמצב הכלכלי במדינה ישתפר והשכר לא ידרוך במקום.

12.2.3 ההגדלה ההדרגתית של גיל פרישה לגברים ולנשים מיולי 2004 תטיב בהחלט עם מצבו הכספי של הענף. את השפעת השינוי הזה כבר מתחילים לראות.

12.3 ברור שהצעדים האחרים עליהם החליטה הממשלה הם לא לטובת הענף:

12.3.1 במקביל לביטול הקיצוץ בקצבאות מ-1.7.2006 והגדלת בחוק מאותו תאריך גמלאות זו"ש ע"י הגדלת שיעור קצבה בסיסית ב-1.3%. הצעד הזה יגרום בין היתר לגידול בגרעון האקטוארי.

12.3.2 הגדלת קצבאות זקנה לנכים עד גובה קצבת נכות כללית, היא לא לטובת הענף. הוחלט שמקבלי קצבאות נכות כללית אשר יגיעו לגיל פרישה החל ממרץ 2002 יקבלו קצבת זקנה בגובה קצבת נכות כללית, כולל הצמדה עתידית לקצבאות של ענף נכות כללית.

12.3.3 התוספת לקרן הביטוח של ענף זו"ש לא נראית היום מהותית לעומת גודל הקרן, אך התוספת הנ"ל תלך ותגדל משנה לשנה. היום מהווים הנכים החדשים כ-14% מסך המצטרפים החדשים לקצבת זקנה. במוצע קצבת זקנה לנכה גבוהה בכ-50% מקצבת זקנה רגילה, כך שההוצאה למקבלי קצבת זקנה חדשים תגדל כל שנה בכ-7%. ובמשך הזמן גם הגידול בהוצאה הכללית לענף זקנה ילך ויתקרב לאחוז זה. ה"מבוטחים" בענף זו"ש (אם ניתן להגדיר את ענף זו"ש כביטוחי) יצטרכו לכסות את הוצאות ה"מבוטחים" של ענף נכות.

גם כאן, שמיעת השירה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מתאימה. – יש אוכלוסיות שלא שילמו "כל החיים" (הנכים לא שילמו דמי ביטוח לענף זו"ש בהיותם נכים ובוודאי לא שילמו עבור הקצבה המוגדלת).

12.3.4 במקרה שהמוסד תובע ומקבל כסף מצד ג' לפי סעיף 328 לחוק עבור נכה, ניתן ליחס חלק מהתביעה (שממנו ישולם אחרי גיל פרישה את התוספת עבור הנכות) לענף זו"ש ולא לענף נכות כללית. החלק הנ"ל יהווה אחוזים בודדים מסך סכום התביעות בענף נכות.

12.3.5 כדאי להזכיר שלפי סעיף 251 לחוק: מקבל קצבת נכות, (קבועה או זמנית, כולל קצבה לפי סעיף 9 של החוק) בחודש שלפני גיל הפרישה, ימשיך לקבל את הקצבה בענף זו"ש, בגובה של קצבת הנכות, עם כל התוספות. וזאת בלי שום בדיקת מצב נכותו אחרי גיל הפרישה. בגילים האלו, כ-5% מן הנכים הנם רק זמניים ולא קבועים, (ז"א, כ-0.7% מסך המצטרפים החדשים למקבלי קצבת זקנה).

12.3.6 בצורה פרדוקסלית לכאורה, הגדלת גיל הפרישה (מאמצע שנת 2004) שבהחלט עשויה להטיב מאוד עם הענף, תפעל לרעתו בעניין התשלומים למקבלי קצבת זקנה-נכים: מספר הנכים עולה עם הגיל, ודחיית גיל פרישה תיתן אפשרות להצטרפות למעגל מקבלי קצבת זקנה בגובה קצבת נכות כללית של כל אלה שתביעתם לקצבת נכות כללית תאושרנה במשך שנות הדחייה. וזה יגרום לעלייה ניכרת באחוז הנכים בין המצטרפים החדשים למקבלי קצבת זקנה (ויכול להיות מעל 14% [ראו לעיל]).

12.3.7 בעבר, הנכים שהגיעו לגיל פרישה הפסיקו לקבל קצבה מענף נכות כללית והתחילו לקבל קצבה מענף זקנה, בגובה קצבת נכות, אך בגלל תנאי החוק דאז לגבי הצמדת הקצבה, במשך הזמן ירדה הקצבה לגובה קצבת זקנה רגילה. אם קודם, לאלו מהם שהיו זכאים לקצבת השלמת הכנסה, האוצר מימן את תשלום ההשלמה, עכשיו, ענף זקנה יממן את ההוצאות הנוספות, על חשבון "מבוטחי" המוסד, ולא על חשבון האוצר.

12.3.8 יש השלכה נוספת לתשלום קצבת זקנה בגובה של קצבת נכות. מכיוון שזכאות לגמלת סיעוד לא יוצרת "כפל קצבאות" (קבלת שתי קצבאות משני ענפי ביטוח בו-זמנית) עם קצבת זקנה, הזקן המקבל קצבת זקנה בגובה של קצבת נכות וגם קצבת סיעוד, בפועל מקבל קצבת זקנה רגילה פלוס תוספת עבור נכות פלוס קצבת סיעוד.

ז"א, שלא נוצר פה "כפל קצבאות" רק בגלל הגדרת קצבת הזקן כקצבת "זקנה" ולא כקצבת "נכות".

ניתן לשאול: האם זאת היתה כוונת המחוקק בעת החקיקה? אם ידרשו זקנים סיעודיים, אשר בזמנו לא קבלו קצבת נכות, את תוספת נכות בקצבת זקנה שלהם, דרישתם תשמע צודקת: הרי סעודי הוא תמיד נכה. תמיד ימצא חבר כנסת או גוף ציבורי שילחם נגד "האפליה" של הסיעודיים שאינם מקבלי קצבת זקנה בגובה של קצבת נכות, הרי הם "מקופחים"! הם לא מקבליים את ה"כפל" של נכות וסיעוד!

12.4 צעדי הממשלה שבוצעו ושמבצעים הביאו לשיפורים במדדים התזרימיים בענף: תקבולי דמי ביטוח עלו ריאליית משנה שעברה ב-2.9%, בין היתר גרמה לכך הגדלת גיל פרישה. התשלומים עלו ריאליית ב-3.5%. לכך גרם גם גידול בקצבאות בנוסף לגידול במספר המקבליים.

12.5 שיעור הכיסוי הקופתי נשאר השנה ברמה של השנה הקודמת: 3.3 שנות כיסוי.

12.6 הנתונים המאזניים מצביעים על יציבות הכלכלית של הענף: שיעור הכיסוי האקטוארי שמר על רמתו מהשנה הקודמת והוא עומד על 36%. אבל החישובים לא מציגים את אפשרות של שינויים כמו תוספת "חד פעמית" בקצבאות או סוג אחר של הגדלת הקצבאות (כדוגמת

התוספת שניתנה השנה כאשר הוגדל שיעור הקצבה הבסיסית), שמישהו יחליט להכניס בעתיד. ואם התוספות ה"חד פעמיות" יהיו שגרתיות, אז עדיף יהיה לחזור לחישובי היוון לפי 3% ולא לפי 5%, עם כל ההשלכות! בקיצור, חשוב לא לרמות את עצמנו – רק בשביל ההצגות בדו"ח לפי הכללים החשבונאיים הקיימים.

12.6.1 בזמן האחרון עולות ההצעות להצמיד מחדש קצבאות זו"ש לשכר ממוצע במשק או (ואולי, גם וגם) להגדיל בחקיקה את שיעורי קצבאות זקנה. ברצוני להדגים איך ישפיע הדבר על מצב קופת הענף. אעשה זאת בעזרת הטבלה הקטנה (הסכומים הם במיליארדי ש"ח):

נתונים חלקיים עבור שנת 2006	הוצאה שנתית	קרן ביטוח (לפי הגדרתה)	יתרת נכסי הענף	שיעור הכיסוי הקופתי	גרעון אקטוארי	כיסוי אקטוארי
קצבת זקנה בסיסית – כ-16% משכר בסיסי	13.8	123.5	44.8	3.3	78.7	36%
גידול בקצבאות זו"ש	גידול בהוצאה	גידול בקרן ביטוח				
1% משכר בסיסי (קצבה תוגדר כ-17% משכר בסיסי)	0.9	7.7				
4% משכר בסיסי (קצבה תוגדר כ-20% משכר בסיסי)	3.5	30.9				
4% משכר + גידול שנתי בשכר של 2%, קרן-לפי 5% בהתחלה	3.5	36.3				
4% משכר + גידול שנתי בשכר של 2%, קרן-לפי 3% בהתחלה	3.5	42.7				
לו היינו מבצעים את השינוי כבר בשנת 2006						
נתונים חלקיים עבור שנת 2006	הוצאה שנתית	קרן ביטוח (לפי הגדרתה)	יתרת נכסי הענף	שיעור הכיסוי הקופתי	גרעון אקטוארי	כיסוי אקטוארי
4% משכר + גידול שנתי בשכר של 2%, קרן-לפי 3%	17.3	166.2	41.2	2.4	125.0	25%

ניתן לראות מהצד הימני של הטבלה, שעלות השינוי אינה נותנת את התמונה המלאה כשמדברים במונחים "תקציביים", ושהשלכות השינויים לטווח הארוך הם הרבה יותר מהותיות. ועוד לא לקחתי בחשבון שינויים עתידיים הצפויים - באוכלוסיה, בשכר בסיסי, בשכר עתידי, ... ולא נדבר על השינויים העלולים להיכנס בענפים אחרים.

בחלק התחתון של הטבלה, ניתן לראות חישוב דמיוני - מה היה קורה לו השינויים המתוארים נכנסו כבר בשנת 2006. המספרים מדברים בעד עצמם.

12.6.2 לדעתי, אם רוצים להגדיל את הקצבאות בצורה זמנית (לתקופה קצרה) עדיף לעשות את זה בלי לנגוע באחוזים מהשכר הקובע אלא להוסיף לקצבה סכום חד-פעמי אותו קל יותר לבטל בעתיד. גם אם יחלט בעתיד לחזור ולהצמיד קצבאות לשכר, (אפילו באופן חלקי), ההצמדה לא תתחיל אוטומטית מקצבאות שחושבו על יסוד הבסיס ה"בעייתי". ברור שהנושא מורכב וההחלטות הן בידי המחוקק. כדאי לשקול טוב טוב את הצעדים הנועדים ליצור הרגשה של "ביטחון סוציאלי" אצל מקבלי קצבאות, ולא לנהל את המערכת באופן חפוז ולהכניס שינויים רבים וסותרים.

12.6.3 יש לזכור שבכל האמור לעיל מדובר במונחים ריאליים (או לחילופין, באינפלציה של אפס אחוז). ברור שהמספרים ישתנו במקביל לשינויים במדדי מחירים. כמו כן, יש לזכור שבכל האמור אין התייחסות לאנשים שעדיין לא מקבלים קצבה ויצטרפו אל המערכת לאחר שיוכנסו בה השינויים בהם דובר לעיל. וגם הקרן אינה מתייחסת אליהם (ראה סעיף 23.9).

12.7 הבאתי בתרשים 2. את הגידול הריאלי בקצבאות זקנה בסיסיות לפי שנות הזכאות במשך השנים 1987 - 2006. מהתרשים רואים בבירור שהיו תנודות חדות בשינויי קצבאות זקנה גם בעבר (למעשה היו תנודות כאלו לאורך כל התקופה), וזה בגלל כללי הצמדת הקצבאות לשכר ולמדד המחירים במשק (שגם תנודותיו במשך התקופה תרמו לתופעה). אך במשך כל התקופה, עלו הקצבאות ריאלית והעלייה הרב-שנתית הממוצעת עמדה בערך על 1.5%. בדיוק לפני הפעלת תוכנית החרום הכלכלית נרשמה עלייה חדה מאוד בקצבאות, ואפשר היה לצפות מראש שלאחר גידול כזה, גם בלי שינויי החוק, עליות הקצבאות יתמתנו, (כמו שהיה בשנים 1989-1992, אחרי הגידולים החדים בשנים 1987-1988). ברור שההקטנה המלאכותית של הקצבאות והקפאתן הזמנית החריפו את התהליך הטבעי הצפוי. אך לדעתי, אין מדובר ב"שחיקה נוראית" של הקצבאות, אותה ציינו כלי התקשורת (ואחרים). כי לא הוגן לדבר על השחיקה בהשוואה לקצבה שבדיוק לפני זה הוקפצה כה משמעותית. יש להסתכל על התהליך ועל הממוצעים המאפיינים אותו. עובדה, שבשנים 2004-2006 נרשמו עליות ריאליות בשיעורי הקצבאות, גם בגלל ביטול של הקטנת הקצבאות שבוצעה בעבר וגם בגלל הגדלת שיעור הקצבה הבסיסית.

12.8 עלי להעיר, שאם הקצבאות יעודכנו רק למדד המחירים והעדכון יהיה רק בתחילת כל שנה, אכן תהיה שחיקה ריאלית בגמלאות במשך כל שנה שיש בה אינפלציה. לכן, הייתי ממליץ להפעיל שיטת הצמדה אחרת, אם התופעה של שחיקה ריאלית אינה רצויה.

- 12.9 מדי שנה מפיצים גופים שונים כל מיני "דוחות העוני". התקשורת מדווחת על סטטיסטיקה, ניתוחים, מטרות, הצהרות, סיסמאות, וכו'. לא כאן המקום להרחיב בנושא המורכב הזה, אבל אני מרגיש שחובתי להעיר מספר הערות בקשר לדו"ח שמתפרסם ע"י המוסד ואסתפק בכמה נקודות שהן בטיפולו של המל"ל. לדעתי, גורם חשוב בדוחות למיניהם על "בעיית העוני" הוא הגדרת (ואי-העברת/הבהרת המשמעות) המונחים – "הכנסות" ו"קו העוני". ז"א, דרכי המדידה של "עוני".
- 12.9.1 ה"הכנסות" בדו"ח העוני של המוסד לא כוללות הטבות בעין ובתוכן גמלאות סיעוד. ישנם מעל 100 אלף מקבלי גמלאות סיעוד מן המל"ל, כולם זקנים. אם סיעודיים היו מקבלים קצבה כספית וממנים ממנה את המטפלים בהם (כמו שמדובר שיעשה [לחלק?]) מסיעודיים) או אם סתם יוחלט להגדיר את גמלאות הסיעוד כ"הכנסה" איך זה ישפיע על מספר "עניים"? יש להניח שחלק מאלו שהיו מתחת ל"קו העוני" פתאום יעלו מעל הקו. ויש גם הטבות בעין אחרות, (הנחות בארנונה, תחבורה, וכו').
- 12.9.2 ה"הכנסות" לא כוללות את הנכסים שברשות האדם. פה מקום לציין שכללי הזכאות להשלמת/הבטחת הכנסה לוקחים בחשבון גם הנכסים האישיים (לפחות את חלקם). אך בדו"ח העוני, אין התייחסות לנכסי האיש. המצב הזה יוצר סתירה פנימית בטיפול המוסד בנושאים שונים (אך דומים). הדו"ח לא מבדיל בין בעלי דירות לבין חסרי דור. אולי היגיע הזמן להתייחס לדירה כאל מקור הכנסה (ע"י משכנתה הפוכה או לפי השיטה של השלמת/הבטחת הכנסה), וזה יעזור לא להגיע למצבים בהם אדם ישאיר ירושה, ובינתיים מקבל סבסוד מקופה הכללית של המדינה.
- 12.9.3 "קו העוני" מוגדר אך ורק במונחים כלכליים, אותו הקו לכל אוכלוסיית מדינת ישראל. החלוקה בתוך האוכלוסייה נעשית רק לפי אותו קריטריון כלכלי (לפי הגדרתו). הרי אורח חיים כפרי שונה מאורח חיים עירוני, אורח חיים של מנכ"ל חברה בין לאומית שונה מזה של מבוטל חסר כל...
- 12.10 כמו כן, התקשורת מדווחת על סטטיסטיקה, ניתוחים, מטרות, הצהרות, סיסמאות, וכו' בנושאים של אי-שוויון בחלוקת הכנסות, פער גדול בין הקבוצות, העדר ביטוח פנסיוני אצל חלק מאוכלוסייה ... אם אכן הממשלה מתכוונת לטפל בנושאים האלו, ובודקים/ממליצים תוכניות, אני רוצה להעלות כמה שאלות/הערות:
- 12.10.1 האם זה תפקידו של המל"ל לבצע חלוקה "יותר שוויונית" או הממשלה תבצע את החלוקה ע"י גורמים אחרים, בדרכים אחרות?
- 12.10.2 האם זה יותר יעיל / זול / רצוי (?) לבצע חלוקה - ע"י חוק פנסיה חובה? - הרי כבר יש חוק פנסיה חובה בישראל! במל"ל!
- 12.10.2.1 הרפורמה הגדולה של העברת בעלות של קרנות הפנסיה, וקופות הגמל, לחברות הביטוח)? הרי המערכת התפעולית, לתשלומי גמלאות כבר קיימת במל"ל.
- 12.10.2.2 האם זה יותר יעיל / זול / שוויוני / רצוי (?) לבצע אותה חלוקה של הכנסות ע"י הפקדות בקרנות אישיות לפי סוגיהן, (עם סבסוד צולב הרבה יותר נמוך), או דרך מערכת שיש בה סבסוד צולב יותר גדול, במל"ל? חלוקה שבה העשיר נתן יותר והעני מקבל יותר! הרי המערכת התפעולית, לגביית "דמי ביטוח" קיימת במל"ל.
- 12.10.2.3 ואם זה רצוי להגביר את הסבסוד הצולב (בשביל "להסיר את הפערים בהכנסות"), ניתן להגדיל את חלק המימון במל"ל מכספי האוצר (שמקורם ממס הכנסה [שיטת מיסוי פרוגרסיבית]) ולהפחית יחסית את חלק המימון מ"דמי ביטוח" (שהיא שיטת מיסוי פרוגרסיבית פחות)!
- 12.10.2.4 ולא נדבר/משנה מי גובה את הכסף למימון ההוצאות, מל"ל, מס הכנסה, גוף מאוחד או גוף אחר!
- 12.10.3 ולמה לעשות אותה חלוקה – ע"י מס הכנסה שלילי? – כאשר כבר יש מערכת של השלמת/הבטחת הכנסה, הממומנת ע"י האוצר ומנוהלת במל"ל. אין דיון לגבי ביטולה של אותה מערכת, (הרי יהיו אלו שלא תהיה להם "הכנסה" למטרת מס), והמערכת של מס הכנסה שלילי תקביל את המערכת הקיימת. האם ניתן ליעל את המערכות עם שיתוף פעולה של מקורות/מאגרי מידע בלי להקים מערכת תשלומים חדשה?
- 12.10.4 כדאי להסתכל להלן בסעיף 15 על ההיסטוריה והערות של ענף נפגעי עבודה.

13. ענף ביטוח סיעודי (ראו לוח 2)

- 13.1 לפי סעיף 32 לחוק, מממן משרד האוצר חלק מגמלאות סיעוד (לתושבים שלא מבטחים לפי חוק בענף זו"ש). עד שנת 2000 כללה קרן הביטוח גם את ההתחייבות כלפי הזכאים הנ"ל. החל משנת 2000 התחשבתי בכך שחלק מהתחייבות כלפי מקבלי גמלאות סיעוד היא, למעשה, התחייבות האוצר. שיטת החשבונאות שונתה בהתאם.
- 13.2 ניתן להציג את התחייבויות ונכסי הענף בשתי דרכים:
- 13.2.1 להציג רק את התחייבויות לגמלאות הממומנות ע"י המוסד ואת נכסי המוסד, ללא התחייבות האוצר (כך מופיעים המספרים ברשימה א'). בהתאם לכתוב לעיל בנוי לוח 2 – "רק חלק מל"ל", (בלוח 0 כלולים נתונים). ההערכות לגבי הנתונים של השנים הקודמות מבוססות על מידע שקיבלתי במשך העבודה להכנת דו"ח לשנת 2001.
- 13.2.2 בנוסף, כדי להשלים את תמונת המצב, צירפתי גם הנתונים המנחים חלק האוצר בלבד (לוח 2 – "רק חלק האוצר"). (הנתונים הנ"ל אינם כלולים בלוח 0).
- 13.2.2 או לחילופין, להציג את כל התחייבויות הענף (כולל חלק האוצר). אבל לפי ההצגה הזאת, יש להציג גם את כל "נכסי" הענף, כולל את התחייבויות האוצר כ"נכס" למוסד, (שהמוסד יקבל בעתיד). (כך מופיעים המספרים במאוזן). (ראו להלן, לוח 2 – "כולל חלק האוצר כנכס").
- 13.3 ניתן לראות מלוח 2 – "רק חלק מל"ל" שענף ביטוח סיעוד אשר נקלע לקשיים כספיים מיום היווסדו, לא מצליח להתרומם בכוחות עצמו. כדי לשפר את מצבו הכספי של הענף בוצעו בהסכמת מועצת המוסד ובאישור השר מספר פעמים העברות כספיים אל הענף מענפי ביטוח אחרים. ההעברה האחרונה (מענף ילדים) בסך 4.5 מיליארד ₪ בוצעה בתחילת שנת 1999. ההעברה הזאת שיפרה את מאזנו הכספי של הענף, אבל השיפור הוא זמני בלבד. הגירעון השוטף עולה בהרבה על תקבולי הריבית וגודל בקצב מסחרר.

- 13.3.1 השנה בפעם הראשונה התרוקנה קופת הענף (ללא חלק האוצר כנכס), ולא ננקטו בינתיים שום צעדים לתיקון המצב. הגרעון האקטוארי גדל עקב כך כמעט ל- 9 מיליארד ₪. ברור שבסופו של דבר לא יהיה מנוס מהכנסת השינויים בתנאי החוק.
- 13.3.2 כבר נעשו צעדים בכיוון הנכון:
- 13.3.2.1 הקטנה ב- 4% של שעות הטיפול המכסימליות ("תקרה"), משנת 2002 ועד סוף שנת 2006, (אבל ההקטנה בוטלה ב- 1.1.2007 לחלק של מקבלי גמלת סיעוד),
- 13.3.2.2 הקטנה ב- 7% של שעות הטיפול המכסימליות לחלק של מקבלי גמלת סיעוד מ-7.2003,
- 13.3.2.3 הגדלת גיל פרישה (גיל זכאות לגמלאות סיעוד) שהתחילה להתבצע מאמצע שנת 2004,
- 13.3.2.4 הקטנה ב- 2% נוספים של שעות הטיפול המכסימליות לחלק של מקבלי גמלת סיעוד מ-1.2007.
- 13.3.3 אבל השינויים האחרים שנלקחו בחשבון בחישוב הקרן:
- 13.3.3.1 הרחבת קריטריוני זכאות לגמלה, שהקפיצה מספר מקבלי שירות,
- 13.3.3.2 הוספת דרגת זכאות נוספת של 168% אל הדרגות הקיימות,
- 13.3.3.3 העברת זכאים מדרגה מסוימת לדרגת זכאות יותר גבוהה,

פעלו, בהחלט, לרעתו של הענף. העלאת התעריפים השנה ע"י ספקי השירות הוסיפה את תרומתה לגידול בתשלומים והצדיקה (בפעם נוספת) את התחשבות בשיעור עלית השכר בחישוב הקרן. (3% ריבית במקום 5%).

- 13.3.4 בעקבות כל השינויים הנ"ל, הקרן גדלה ביותר מ- 17%, והגרעון השוטף ממשיך לגדול גם השנה. נזכיר שבהצגת הנתונים בדו"ח הנוכחי, התעלמנו מהשתתפות האוצר.
- 13.3.5 מאחר וקופת הענף ריקה, השאלות הקיימות לגבי ענף אימהות (ראו סעיף 10 לעיל), נשאלות גם לגבי הענף (אך בגלל ששיעור הכיסוי הקופתי לענף הוא 3-6 ולא רק 1-2 הדאגות פה יותר כבדות!)
- 13.4 הוועדה שדנה בנושא של שיעורי הכיסוי הקופתיים לא יכלה להתייחס לענף סיעוד. הענף נוסד אחרי שהוועדה סיימה את פעילותה! לכן בכלל לא ברור שהטווח של 3-6 שנים "מתאים" לענף סיעוד שמתפתח וגדל.
- 13.5 גם כאן, השמעת השירה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – כל אוכלוסיית מקבלי הקצבאות לא שילמה "כל החיים". הרי הענף התחיל לגבות דמי ביטוח רק בשנת 1980 (ולשלם קצבאות בשנת 1986). אף אחד לא שילם מספיק! רק בשיטה התקציבית נראים דברים כסבירים, לתקופה קצרה.
- 13.6 ניתן לשאול, למה לא הוסיף האוצר הקצבה מיוחדת לקופת הענף בהתחלת דרכו, (כפי שעשה בענף זו"ש)?
- 13.7 הבעיה הקיימת בענף זו"ש לגבי העולים החדשים תופיע בענף סיעוד בפיגור של כ- 15 שנה! ואז, המימון של המצטרפים הסיעודיים ששילמו דמי ביטוח במשך תקופות קצרות בלבד יהיה על המוסד, ולא על האוצר! וגם לגבי המצטרפים הנ"ל, ניתן לשאול למה האוצר לא הקציב סכומים בשבילם, הרי הם בפירוש לא שילמו "כל החיים"?
- 13.8 קל מאוד לטעון בשם האוכלוסייה הסיעודית שהיא החלשה והנוזקת ביותר. קל מאוד לטעון בשם האוכלוסייה הסיעודית שזה אכזרי לא לטפל בה כראוי. קל מאוד להגדיל את ההטבות למקבלי הקצבה, (או ע"י הגדרתם כנוזקים לקצבה יותר גבוהה בגלל מצבם, ו/או ע"י ביטול מבחן הזכאות מגיל מסוים, ו/או קבלת קצבה בכסף במקום תשלום בעין ו/או ...) וע"י כך להחמיר את המצב הכספי של הענף. אבל בלתי הגיוני להתייחס לענף סיעוד כענף ביטוחי (אפילו במקצת) בתנאים הקיימים היום. (ראו להלן בנספח 1.)

14. ענף ביטוח נכות (ראו לוח 3)

- 14.1 כבר תקופה ארוכה עולים תשלומי הענף על התקבולים. ההידרדרות במצבו הכספי של הענף שהתחילה משנת 1995 היא התוצאה של הגדלת הקצבאות (ע"י השינויים שהוכנסו לחוק) וגם הגידול המתמיד במספר מקבלי קצבאות. העברת סכומי העתק מענף ילדים נועדה רק להאט את תהליך ההידרדרות ולא לעצרו.
- 14.2 ההגדלה הנוספת של רוב קצבאות נכות כללית, קצבאות ילדים נכים ושר"ם שחלה בעקבות הפעלת שינויי החוק מ-1.3.2002, "התוספת לנכים" להלן, העמיקה את המשבר, והמדדים התזרימיים ממשיכים להיות בעייתיים גם השנה. הפיצוי (12% מדמי הביטוח עבור הענף, [והאחוז יגדל בעתיד, ראו סעיף 2.2 לעיל]) על "התוספת לנכים" שהמוסד התחיל לקבל מן האוצר מתחילת שנת 2004, לא מכסה את תוספת ההוצאה הנובעת משינוי החוק, ז"א, אפילו לפי שיטת חשבונאות של "תקציב מזומנים", יש בעיה של העדפה של מטרות קצרות מועד, ושל חוסר טיפול בבעיה לטווח ארוך.
- 14.3 היו שתי פעולות חשבונאיות מיוחדות בהכנת הדוחות הכספיים: (ראו באורים 8 ו 23 בדוחות הכספיים). חיוב האוצר בגין חלקו בקרן הביטוח של ענף נכות כללית, (עבור "נכים קודמים", לפי סעיף 32 של החוק), ותיקון יתרות חייבים בספרי הנהלת החשבונות, (והפעולה הזאת שייכת לא רק לענף נכות כללית, אלא גם לענפים אחרים).
- 14.3.1 בדוחות האקטואר שהכנתי בעבר, (מדו"ח שנת 2000), התייחסתי לנושא של "נכים קודמים" בסעיף 14, במשפטים: גם בענף הזה, כמו בענף סיעוד, ישנן הקצבאות הממומנות ע"י האוצר. (חוץ מהקצבות שהם חלק מדמי ביטוח). אבל חלקן בסך תשלומי הענף הוא זעום, כך שהטיפול המיוחד בקצבאות הנ"ל לא יהיה מוצדק. ההתחשבות עם האוצר תמשיך להיות כפי שהייתה, לפי שיטת תזרימי המזומנים.
- 14.3.2 אין כאן המקום להאריך בנושא, ואסתפק בכך שאגיד שמכיני הדוחות הכספיים עכשיו החליטו לפעול לגבי "נכים קודמים" בדומה לטיפול ב"מבוטחי האוצר" בענף סיעוד. (ראו לעיל בסוף 13). ז"א, במאזן - להכיר בחלק האוצר כב"נכס", וברשימה א', [שממש אני שולף את הנתונים להכנת דו"ח האקטואר,] - להקטין את ההתחייבות, קרן הביטוח הברוטו.
- בדומה למה שעשיתי בענף סיעוד, הכנתי לוח שמייצג "רק חלק מל"ל" בענף נכות, אבל החלטתי לא להציג אותו! וזאת משתי סיבות: השינוי בניתוח של מצבי הענף, רק בעקבות השינוי הזה, מאוד זעיר, והשפעת השינוי תמשיך לרדת עם השנים. חלק של האוצר הוא כ- 270 מיליון ₪ מתוך כ- 60 מיליארד ₪ של הענף, (כ- 0.5%), וכמובן, יש השלכות קטנות גם לכמה מן המדדים האחרים.

- 14.3.2.2 לפי הכללים החשבונאיים המקובלים, אין הכרה בכנס בהכנסות המוגדרות במונחים של דמי ביטוח. ברור שהקצבת האוצר של כ- 12% מדמי הביטוח היתה אמורה לפצות את העלות הנוספת עבור "התוספת לנכים" של שנת 2002. נראה לי בעייתי מאוד לקבל את ההגדרות האלו – להציג את כל ההתחייבות העתידית, (אפילו רק עבור הגמלאים הקיימים ולהתעלם ממקבלים עתידיים) ולא להציג את הנכס העתידי המיועד עבורם! וכמו כן, יש בעיה דומה לגבי הענפים האחרים שבהם המוסד מקבל הקצבה מן האוצר המוגדר כאחוז מדמי ביטוח ולא כאחוז מהתשלומים! (ודרך אגב, נשאלת השאלה, איך יהיה הרישום בענף אמהות, שבו יהיו תקבולים משנת 2007 מוגדרים בסכומים, ולא כאחוז מדמי ביטוח?) לכן, הנני חוזר ומדגיש את סעיפים 6.1 ו 6.2 לעיל, יש לעיין לא רק בהגדרת קרנות הביטוח אלא גם בנושאים חשבונאיים אחרים.
- 14.3.3 בענף נכות כללית היה תיקון של כ- 70 מיליון ש"ח בירת נכסי הענף. (ברישום דומה, התיקון היה של כ-200 מיליון ש"ח בענף ז"ש, וכ- 470 מיליון ש"ח בכל ענפי המוסד בסה"כ.) כל הפעולות האלו היו בנכסי המוסד ולא בהתחייבויותיו. הפעולות האלו לא השפיעו על הריבית שהמוסד קיבל מהשקעותיו. ז"א, או היו ויש נכסים למוסד, שלא צוברים ריבית, או לחילופין, היה רישום של ריבית אבל חסר הנכס/המקור שהרוויח את הריבית. ההצגה הזאת של הנתונים מקשה מאוד על הניתוח של נתונים המופיעים ברשימות (הלא מבוקרות) בדוחות הכספיים.
- 14.4 עודף התקבולים על התשלומים גם השנה היה שלילי והווה 33% מהתשלומים. (בלי הפעולות החשבונאיות המיוחדות של השנה, [ראו לעיל] התזרים השלילי היה גורם לירידה ריאלית בנכסים בשיעור של מעל ל- 26%! בגלל הפעולות, הירידה היתה "רק" ב- 25.4%) כל המספרים של הניתוח בדו"ח האקטוארי, מתייחסים לנתונים ברשימות שבדוחות הכספיים, עם הבעיות בהבנתם. התשלומים עלו השנה ריאלית ב- 4.5% (והעלאת גיל פרישה נתנה את חלקה בזה, [ראו להלן]). ברור שיש צורך בטיפול כללי לטווח ארוך!
- 14.5 ההגדלה ההדרגתית של גילי פרישה מאמצע שנת 2004 תכניס תרומה נוספת להידרדרות המצב כי היא תאריך את תקופות הזכאות לגמלאות נכות ותכוצאה מכך יתארכו תקופות תשלומי קצבאות. בענף גירעוני, יש צורך לפיצוי או לשינויים ביחס בין הכנסות והוצאות.
- 14.6 נוסף לכך מספר הזכאים לקצבת נכות יגדל בעתיד גם על חשבון מבוטחים שיהפכו להיות נכים בתקופה שבין גיל פרישה ישן לבין גיל פרישה חדש, וגם הם יגדילו את ההוצאות ובעקבות כך את הגירעון.
- 14.7 גם כאן, השמעת השירה, "שילמתי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי", אינה מוצדקת. – ברור שהמבוטחים אשר מקבלים ויקבלו תוספות בקצבה לא שלמו עבור ההטבות הנ"ל. הדור הבא (של משלמי מסים לקופת האוצר ולא "מבוטחי" המוסד) ישלם. יש להגדיר את הענף יותר כמתקיים מ"תשלומי העברה" ופחות כ"ביטוח".
- 14.8 השינוי היחיד (בין שינויי החוק של התקופה האחרונה) שיפעל לטובתו של הענף (וגם זה בתנאי הצמיחה הכלכלית) הוא ביטול הצמדת הגמלאות לשכר הממוצע במשק. את השפעת הצעד הזה על מאזן הענף מבטא הדו"ח של שנת 2003 אז בפעם הראשונה קרן הביטוח חושבה לפי 5% ריבית ולא לפי 3%, כפי שהיה בשנים שלפני 2003 (ר' ההסבר בסעיף 8.1.1). הדבר גרם לירידה ריאלית של 11.5% בקרן הביטוח, במקביל, כמעט באותו השיעור ירד הגרעון האקטוארי. השנה (כאשר הקרן חושבה שוב לפי 5%) עלתה קרן הביטוח ב- 3.6% (אבל ראו את הפעולה המיוחדת לעיל) לעומת השנה הקודמת והגירעון האקטוארי עלה ב- 19.5%
- 14.9 בהתאם לציפיות, נרשמה השנה ירידה נוספת בשיעור הכיסוי הקופתי (שכבר מסוף שנת 2002 ירד מתחת לרמת המינימום הנדרשת) והמדד הגיע לשנת כיסוי אחת בלבד! ברור שתוך שנים מעטות תתרוקן קופת הענף אם לא יינקטו הצעדים המתאימים לשיפור המצב. וכאן מדובר בענף השני בגודלו (לפי התחייבויותיו) אחרי הענף ז"ש!
- 14.10 כפי שכבר הוזכר, גם בענף הזה, כמו בענף סיעוד, ישנן הקצבאות הממומנות ע"י האוצר. (חוץ מהקצבות שהם חלק מדמי ביטוח). ההתחשבות עם האוצר תמשיך להיות כפי שהייתה, לפי שיטת תזרימי המזומנים.
- 14.11 להבנה יותר טובה של מצבו הכלכלי הנוכחי של הענף ושל השפעותיהם של שינויי החוק השונים, אני מביא פה את הטבלה המפרטת את שיעורי כיסוי קופתי בעקבות שינויי החוק והשינויים האחרים שבוצעו החל משנת 1994. אבל אקדים במספר הסברים ומחשבות: 14.11.1 הנושא של שיעור הכיסוי הקופתי אינו מטרה בזכות עצמה לא בהכנת התקציב, ולא בדוח הכספי. הנני מצטט סעיף 12.4 מדוח האקטואר לשנת 2000,
- האינדיקטור שמשמשים בו הכי הרבה במשך השנים הוא "שיעור הכיסוי הקופתי". אם האינדיקטור לא תאם את הקריטריונים הדרושים, הבעיה נפתרה בהעברת הנכסים מענף אחר לקופת הענף הבעייתי (כמובן, לפי סעיף 28 של החוק, בהסכמת המועצה ובאישור השר). פתרון הבעיה של שיעור הכיסוי הקופתי מזכיר את פתרון בעיית מפלס של כינרת. את הגבולות (התחתון והעליון) של שיעור הכיסוי הקופתי אפשר להשוות לקווים האדומים (התחתון והעליון) של מפלס הכינרת. בשני המקרים – הבעיה היא, בדרך כלל, בקו התחתון. בעיות הכינרת נפתרו בעבר ע"י הזזת הקו האדום התחתון כך שיעבור מתחת לפני המים. ניתן להציע טיפול אחר: לזרוק סלעים בתוך המים עד שהמפלס יעלה מעל לקו האדום. שיטות אלה משיגות פורמלית את המבוקש אך אינן מטפלות בבעיה. זה בדיוק מה שקורה במוסד בטיפול בענפים הבעייתיים. הטיפול הוא מלאכותי - מדובר בהעברת כספים מענף לענף, ואינו פותר את הבעיה אלא "מטאטא אותה מתחת לשטיח". ברור שמטרת חישוב המדד הנ"ל היא לספק מידע לקובעי המדיניות ועל אלה לקבל החלטות. לא פזיזות. ללא הכנסת השינויים המתאימים בחוק הבעיה רק תחמיר, והפתרון שיצטרכו לתת מאוחר יותר יהיה חריף יותר וקשה יותר.
- 14.11.2 ואפשר להרחיב בהשוואה בין טיפולים בשיעור הכיסוי הקופתי לבין טיפולים במפלס הכינרת. כדוגמה לתשובה לשאלה: איך הגענו למצב הזה עם שיעור הכיסוי הקופתי של ענף נכות כללית? ברור ששאיבת המים ללא התחשבות במקורות מילוי המאגר מחדש, תביא בסופו של דבר להתרוקנותו. וזה פחות או יותר מה שקורה בענף נכות כללית. עד שנת 1994 נשמרה היציבות במאזנו של הענף. אומנם שיעור הכיסוי הקופתי לא עמד על 3 אלא רק התקרב לשתי שנות כיסוי, אך לא היה צורך להתערב במצב בגלל יציבותו. משנת 1994 הוכנסו מספר שינויים בחוק (ובינם אלו שגרמו להגדלת גמלאות נכות וזה בלי לדאוג למקורות ממונם). דוגמאות של השינויים, (וברור שהטבלה לא כוללת את כל השינויים, אלא היותר משמעותיים):

במשך השנה	אירוע	כיסוי קופתי לסוף השנה	תוצאה
1994	הגדלת תוספת לילדים בקצבת נכה מ- 5% ל- 10% מהשכר הממוצע	1.9	שאיבת יתר
1995	ביטול מבחן הכנסות לילדים נכים, והגדלת קצבות נכות ב- 7% !!!	1.6	שאיבת יתר
	ברור שמעצבו הכספי של הענף התחיל להידרדר בצורה מסחררת		
1997	העברה מענף ילדים, של 6 מיליארד ש"ח ¹	3.1 (1.2)	טיפול זמני
1999	העברה מענף ילדים, של 8 מיליארד ש"ח ²	4.4 (0.7/2.3)	טיפול זמני
	ההעברות רק האטו את התהליך של הידרדרות (ראה דוחות האקטואר)		
2000	אפשרות של "כפל קצבאות" בין ניידות ושר"מ וילד נכה	3.8	שאיבת יתר
2002	"הסכם הנכים", (+ הקצבת האוצר של 12% מדמי ביטוח ³ , מ 2004)	2.5	שאיבת יתר
2003	הקפאת גובה הקצבאות (עד סוף 2005)	2.1	טיפול זמני
2004	"דחית גיל פרישה", (+ דמי ביטוח ממבוטחים מעל גיל הפרישה הישן) ⁴	1.8	שאיבת יתר
2005	הקטנת דמי ביטוח המשולמים ע"י המעסיקים עבור המבוטחים ⁵	1.4	שאיבת יתר
2006	ביטול הצמדת הגמלאות לשכר הממוצע במשק	1.0	ראו סעיף 14.8
?2007	שינויים שנדונים היום – עוד כ- 5 אלפים ילדים נכים, החזר הצמדת הקצבאות לשכר ממוצע במשק, ...	?	שאיבת יתר ובגדול !!!
? 2007	העברת סכומים מענף ילדים ...	?	טיפול זמני ?

15. ענף ביטוח נפגעי עבודה (ראו לוח 4)

- 15.1 ההידרדרות במצבו הכספי של הענף נמשכת (ובעוצמה גוברת), ומשנה לשנה נרשמת ירידה ריאלית בנכסים. השנה, ירדו הנכסים ריאלית ב-24.0%! לעומת 18% לפני שנה. (גם פה, בדומה לענף נכות כללית, היתה השפעה של הפעולה המיוחדת של תיקון הנכסים.)
- 15.2 גם המדדים האחרים מצביעים על בעייתיות המצב:
- 15.2.1 התשלומים עולים על התקבולים ב- 35% כאשר לפני שנה המדד הזה עמד על 27%.
- 15.2.2 הקפאת הקצבאות וביטול הצמדתן לשכר נתנו את אותותיהם החיוביות: התשלומים לא עלו בשנתיים שלפני שנת הדו"ח, וגם השנה העלייה לא הייתה גדולה – 1.2%. אבל הדברים האלו הנם רק "אמת חלקית" והצגתם מטעה.
- 15.2.3 שיעור הכיסוי הקופתי אשר מזמן ירד מתחת לרמת המינימום אשר נקבעה ע"י מועצת המוסד: 3 שנות הוצאה, ירד השנה ירידה נוספת והגיע ל-1.1 שנות כיסוי.
- 15.2.4 בעקבות הקפאת הקצבאות וביטול (משנת 2006) הצמדת הגמלאות לשכר הממוצע במשק, חושבה קרן הביטוח לפי 5% ריבית שנתית (ראו לעיל, סעיף 8.1.1). קרן הביטוח עלתה משנה קודמת ב-3.8%, העלייה בגירעון האקטוארי היא 11.8%.
- 15.3 אינני חוזר על כל הכתוב לגבי הענף בשנה הקודמת. (ראו דו"ח לשנת 2005). ורק מדגיש כמה נקודות לגבי מימון של הענף:
- 15.3.1 מתרשים 1. ניתן לראות שבמשך השנים ענף נפגעי עבודה קבל מעל ל-6 מיליארד ש"ח נומינלי, וקרוב ל-13 מיליארד ש"ח במונחים ריאליים, כולל ריבית. בקופת הענף יש כ-3.3 מיליארד ש"ח כאשר התחייבויותיו מהווים כמעט 20 מיליארד ש"ח. במילים פשוטות, הענף שמנוהל מכמה אפיונים כביטוחי, כבר מזמן פשט רגל!
- 15.3.2 עכשיו, ע"י התוכניות הכלכליות, המחוקק מקטין את חלק של דמי ביטוח של המעסיק, (קרי, של כל דמי ביטוח בענף) ודרך אגב, ההקטנה תשפיע באופן דומה על ענף פש"ר ועל ענף ילדים) מסיבות/טענות שונות. תקבולי דמי ביטוח ירדו כבר ביותר מ-10% ועוד לא גמרנו עם התהליך ההקטנה!
- 15.4 כסיכום – יש מה לעשות בענף המל"ל ובפרט בענף נפגעי עבודה שמנוהל מכמה אפיונים כביטוח עסקי. יש הרבה מה לעשות, גם בשטחו של המחוקק וגם לא בשטחו של המחוקק, (אלא במוסד).

16. ענף ביטוח אמהות (ראו לוח 5)

- 16.1 כבר יותר מ- 10 שנים תשלומי הענף עולים על התקבולים. העודף השלילי של התקבולים על התשלומים עמד השנה על-37% מהתשלומים, (וזה אחרי העברת סכום של 4.5 מיליארד ש"ח בתחילת 1999 מענף ילדים).
- 16.2 שיעור הכיסוי הקופתי ירד מתחת לרמת המינימום הנדרשת בסוף שנת 2003: שנת הוצאה אחת. ואחרי שלפני שנה התרוקנה קופת הענף, המשיך השנה הענף לצבור גרעון. המצב דורש נקיטת הצעדים המיידיים והמתאימים לטיפול בבעיה.
- 16.3 כדאי לזכור ש"הפתרון הרגיל" של העברת נכסים מענף אחד (ענף הילדים) לענף אחר דורשת את הסכמת המועצה (לפי סעיף 28 של החוק). (ראו סעיף 14.3.2.2 לעיל לגבי רישום נכס בעתיד.)

¹ בשביל שיהיה מקור מילוי חדש שישפיע, נדרש סכום העברה הרבה יותר גבוה. בלי סכום מאוד מהותי, הטיפול הוא רק "טיפול זמני" בלי התייחסות לבעיות רציניות. בלי ההעברה מענף ילדים, הכיסוי הקופתי היה 1.2 במקום 3.1 לסוף השנה.

² המשך של "כיבוי שרפה", בלי התייחסות לבעיות רציניות. בלי ההעברה מענף ילדים, הכיסוי הקופתי היה 2.3 במקום 4.4 לסוף השנה, ובלי ההעברה של 6 מיליארד בסוף 1997, הכיסוי הקופתי היה רק 0.7.

³ "המערכת" התעלמה מההיגיון הכלכלי והגבירה את "השאיבה". ניסיון לאזן אותה תוספת בתשלומים ע"י תוספת ל"דמי ביטוח" [מקור מילוי חדש], [במשלנו], לדעת, לא יצליח: המימון לא יספיק לכסות את התוספת בתשלומים.

⁴ "המערכת" המשיכה להתעלם מההיגיון הכלכלי והגבירה את "השאיבה". "מקור מילוי חדש", לדעת, לא יצליח: המימון לא יספיק לכסות את התוספת בתשלומים.

⁵ "המערכת" המשיכה להתעלם מההיגיון הכלכלי. אבל הפעם, באופן שונה, היא הקטינה את מקור מילוי (בהדרגה ובמשך כמה שנים).

17. ענף ביטוח ילדים (ראו לוח 6)

- 17.1 משנות התשעים בוצעו שינויים מרחיקי לכת בזכאויות וגם במקור המימון של הענף: החזרתן בשנת 93 של קצבאות לילד ראשון ושני במשפחה (אשר בוטלו בשנת 90), איחודן ההדרגתי של קצבאות הילדים וקצבאות יוצאי צבא לכל התושבים שהתחיל בשנת 94, והגדלה הדרגתית של השתתפות משרד האוצר במימון הקצבאות לפי סעיף 32 לחוק. בכל המהפכות הנ"ל מצבו הכספי של הענף עמד איתן. גם אחרי ביצוע העברות הכספיים בשנים '99 – '90 מענף ביטוח ילדים לענפי הביטוח הנמצאים במצוקה כספית, התאווש מצבו הכספי של הענף במהירות. בתחילת שנת '99 איפשר מצבו הכספי של הענף להעביר סכום עתק של כמעט עשרים מיליארד ש"ח לענפי ביטוח אחרים. למצבו המזהיר של הענף ישנן מספר סיבות, בהן אי-הצמדה של גמלאות הענף לשכר הממוצע במשק (נזכיר שמשנת 2006 בוטלה הצמדה לשכר גם בענפים אחרים) והגדרת הענף כענף שאין להציג בשבילו קרן הביטוח, ולכן הטווח לשיעור הכיסוי הקופתי המוגדר הוא רק 1-2. כאמור לעיל, יש החלטת מנהלה לבחון מחדש את מדיניות המוסד לגבי חישוב הקרנות. להחלטות שיתקבלו בנושא יכולה להיות השפעה לא קטנה על מצבו של הענף. בינתיים, מצב הענף חזק.
- 17.3 כדאי להזכיר שמשרד האוצר, אשר העביר בעבר מידי שנה לקופת הענף 160% מסכומי דמי ביטוח, (והאחוז כבר הוגדל [כדי לפצות עבור ההקטנה בדמי ביטוח על חשבון המעסיקים], ראו סעיף 2.2 לעיל) משתתף למעשה (דרך הדלת האחורית) במימון של הענפים הגירעוניים של המוסד כאשר מתבצעות העברות כספיות מנכסי הענף לענפים אחרים.
- 17.4 כפי שהוזכר לעיל, (לגבי ענף נפגעי עבודה), היתה השנה ירידה ריאלית גם בדמי ביטוח של ענף ילדים!
- 17.5 החל מאוגוסט 2003 התחיל התהליך של השוואת הקצבאות לכל הילדים במשפחה (ביטול ההתחשבות במיקומו הסידורי של ילד במשפחה). סכומי הקצבאות (לילדים שלישי ויותר) יופחתו בהדרגה עד שנת 2009. ההפחתות האלו מחזקות עוד יותר את הענף. אומנם השנה גדלו תשלומי הענף אך זה בגלל שמינואר 2006 פג תוקפה של הוראת השעה מפברואר 2004 לפיה הופחתו זמנית קצבאות ילדים.

18. ענף ביטוח אבטלה (ראו לוח 7)

- 18.1 העלייה בשעורי האבטלה נבלמה בשנים האחרונות בעקבות המאמצים שעושה הממשלה בעניין.
- 18.2 תשלומי דמי אבטלה ירדו השנה ריאלית ב-3.4% אך עדיין גבוהים מדי. תקבולי דמי הביטוח מהווים רק 23% מהתשלומים. ההעברות הכספיות אל הענף אשר מתבצעות כל שנה ברציפות החל משנת 1999 עוזרות רק לתקופות קצרות. גם לאחר ההעברה האחרונה בסוף שנת ה'דו"ח הקופה נשארה ריקה.
- 18.3 לפי סעיף 28 של החוק, מימון גירעונות הענף יבוא מענף ילדים (בינתיים, לפחות עד סוף שנת 2006) ולא מן האוצר. המשמעות היא: צמצום המקורות לכיסוי גירעונות של הענפים האחרים הנמצאים במצוקה הכספית.
- 18.4 הוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, בכוונה לא קבעה שיעור לענף בגלל האופי המיוחד שלו המחייב צבירת הנכסים בתקופות של תעסוקה מלאה לכיסוי הוצאות בתקופות של שפל כלכלי. ברור שבמקור, לפני השינוי של סעיף 28, כוונת הממשלה הייתה לטפל בענף מנקודת מבט מקרו-כלכלית הדורשת מקורות מימון אחרים של המדינה. חבל שמבטלים השקפות לטווח ארוך ובוחרים פתרונות לטווח הקצר.

19. ענף ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד (פ"ש"ר) (ראו לוח 8)

- 19.1 אומנם התשלומים בענף ירדו השנה לעומת שנה קודמת ב - 33.8%, אך יש לזכור שישנו פיגור גדול בדיווחים על מקרי פשיטת רגל ובהגשת התביעות למוסד (קרוב לשלוש שנים!). לכן, בהתחשב בכך שההתחייבות כלפי המבוטחים צריכה לכלול גם את ההתחייבות למבוטח שפשט רגל אך עדיין לא דיווח על המקרה, נגיע למסקנה שהתחייבות הענף היא לפחות ל-3 שנים של התשלומים! יותר מזה: יש אי וודאות גדולה לגבי השנים האחרונות, בהן מספר העסקים שפשטו רגל היה יחסית גדול. יכול להיות שיהיו יותר תביעות ושתביעות יהיו הרבה יותר גדולות וחשוב לחזק את יתרות נכסי הענף. לכן אמדתי את סכום ההתחייבות בענף (הזכאויות לגמלה) כמעט במיליארד ש"ח. כוונתי לבדוק מה יקרה בעתיד ולשפר את ההערכה.
- 19.2 המדדים התזרימיים מצביעים על בעיה מתפתחת:
- 19.2.1 למרות שהתשלומים ירדו ריאלית ב - 33.8% ,
- 19.2.2 זו כבר השנה הרביעית ברציפות שהתשלומים עולים על התקבולים! והאחוז שהעודף השלילי של התקבולים על התשלומים מהווה מהתשלומים מהווה השנה 22%.
- 19.2.3 דמי ביטוח מכסים רק את 56% של התשלומים השוטפים.
- 19.3 מצד שני, חשוב להבין שכבר הופרשו כמיליארד ש"ח עבור הזכאים לגמלה כנכסים מיועדים, ויתרת נכסי הענף הנשארת הנה מיועדת לעתיד. ז"א, הענף אינו בבעיה.
- 19.4 כפי שהוזכר לעיל, (לגבי ענף נפגעי עבודה), היתה השנה ירידה ריאלית גם בדמי ביטוח של הענף!
- 19.5 הוועדה שקבעה את הטווח (המינימום והמקסימום) לשיעור הכיסוי הקופתי לענפי הביטוח, בכלל לא התייחסה לענף פ"ש"ר. לפי דעת, הטווח לענף הוא לא צריך להיות של 1-2 אלא גבוה ורחב יותר. (גם לענף הזה, כמו לענף אבטלה, יש אופי מיוחד המחייב צבירת הנכסים בתקופות של תעסוקה מלאה לצורך הוצאות בתקופות של שפל כלכלי. ועוד פעם אני חוזר על כך, שלדעתי הגיע הזמן להקים וועדה חדשה שתדון בעניין). (ראו הסברים נוספים בסעיף 19 לדו"ח של שנת 2004).

20. חשבון מימון הענקית מטעמי צדק (ראו לוח 9)

- 20.1 הענף יחסית קטן מאוד.
- 20.2 מתחילת שנת 2003 הגדיל המוסד את הפרשה למימון הענף ל- 0.03% (מ- 0.01% לפני כן) מתקבולי המוסד וממקורות אחרים שהסכימו עליהם המוסד והממשלה. בדרך הזאת נסגר הגרעון של שנת 2002, ויתרת נכסי הענף היגיעה השנה לכ - 6 מיליון ש"ח.

21. ענף ביטוח תאונות וענף ביטוח שרות מילואים

- 21.1 בענף ביטוח תאונות, אפילו העברת חלק מיתרת נכסי הענף בסוף שנת '97 לא גרמה בעיות לענף, מכיוון שתשלומיו קטנים יחסית לתקבולים. צפוי המשך התהליך של התעצמותו הכלכלית של הענף.
- 21.1.1 ניתן לראות בלוח 0.2006 שמידי שנה, יש תקבולים של כמאתיים מיליון ש"ח ותשלומים של פחות מעשרים מיליון ש"ח. קרוב לשני מיליארד ש"ח נצברו בענף ואין תחזית שהתהליך ישתנה בעתיד. ניתן להציע:
- 21.1.1.1 להעביר סכומים רציניים (כפי שנעשה בעבר) לענפים אחרים,
- 21.1.1.2 לצרף את הענף להיות תת-ענף/חלק מענף נכות כללית, (בדומה לתת-ענף של דמי פגיעה בענף של נכות נפגעי עבודה).
- 21.2 ענף שרות מילואים כבר הפסיק לפעול כענף של המוסד.
- 21.3 אין לוחות נפרדים עבור הענפים האלו בדו"ח. הנתונים כלולים בסה"כ של כל הענפים.

22. סיכום – לענפי ביטוח של המוסד

- 22.1 טרם שמעתי את השירה מפי "העשירים" ששילמו דמי ביטוח לפי אחוזים משכרם היחסית הגבוה, "שילמתי יותר מדי עבור הביטוח כל חיי ומגיע לי לקבל יותר". וגם השירה הזאת אינה מוצדקת – בהנחה שאכן קיים סבסוד צולב, שבו העשיר משלם יותר, ומי שפחות עשיר משלם פחות. העודף שהאחד משלם מכסה את הגרעון בתשלומיו של השני. ובלי ההנחה הזאת, הרי פני המוסד ישתנו בהרבה - אפשר ללכת בדרך של קרנות הפנסיה הוותיקות או בדרך של ביטוח חובה לרכב...
- 22.2 גם בדוחות הקודמים וגם בדו"ח הנוכחי השתדלתי להדגיש שני הנושאים: בביטוח הסוציאלי של מדינת ישראל חייבת להיות **שקיפות** בדיווחים **וערבות חברתית** בין כל תושבי המדינה (בלי להבדיל בין "מבוטחי" המוסד ולא "מבוטחים"). ההחלטות שהתקבלו על ידי המחוקק בתקופה האחרונה עשויות לשפר את מצבו הכספי של המוסד, נחכה ונראה. לדעתי, יש עוד שינויים להכניס.
- 22.3 תקוותי ואמונתי שיבוא הזמן בקרוב שנוכל לבקש ממי שהכול יכול, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש.

23.1 גירעון אקטוארי

מוגדר כ"קרן הביטוח" בניכוי "יתרת נכסי הענף", שני הגורמים לפי הגדרתם המצומצמת. במילים פשוטות, ניתן לחשוב על המדד כמייצג: סכום הכסף שיחסר בקופה אם נמשיך לבצע תשלומים (לפי הנחות התחזית) רק לזכאים לקבל קצבאות בסוף שנת דו"ח (שיחזו/ימותו וכו' לפי הנחות התחזית) ונשתמש לצורך זה רק בנכסים הקיימים (שיקבלו עליהם תשואה לפי הנחות התחזית).

הבנה נוספת:

אם יש גירעון, המשמעות היא, שמבוטחים בעבר לא שילמו מספיק בשביל לממן את קצבאותיהם. אם יש עודף, המשמעות אינה בהכרח שהמבוטחים שילמו מספיק, כיוון שהגדרת ההתחייבות אינה כוללת התחייבות עבור כל המבוטחים והנכסים אכן כוללים דמי ביטוח של מבוטחים שטרם מקבלים קצבאות (ראו הסבר יותר מפורט בדו"ח לשנת 2000 לגבי קרנות ביטוח).

ברור שהמדד הוא מסוג המדדים ה"מאזניים" ומיועד לתת תשובה לשאלה "כמה אני שווה".

יש גם הגדרות אחרות למונח המשנות את משמעותו, (לא נתעמק עכשיו בעניין, נשאר את זה לעתיד). למונח שהגדרתי לעיל הייתי קורה לא "גירעון אקטוארי" אלא "גירעון אקטוארי חשבונאי".

23.2 דמי ביטוח

דמי ביטוח לפי החוק, כולל שיפוי האוצר לפי סעיף 32(ג1) של החוק.

23.3 החוק

חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשנ"ה – 1995.

23.4 התחייבות

הנתון יוצג כ"התחייבות" בדוחות הכספיים. ז"א, התייחסותו של הגוף המדווח אל הנושא היא כאל "התחייבות" (יש משמעות מוגדרת למילה במילון של ראת חשבון) ולא רק כאל מונח אחר שאינו "התחייבות", ו"ההתחייבות" מוכרת בעת דיווח.

23.5 זכאים לגמלה

ההתחייבויות המתייחסות להוצאה בעד שנת הדו"ח או בעד השנים שקדמו לשנת הדו"ח וטרם שולמו למבוטחים (ואפילו לאלו שטרם הגישו תביעה למוסד). ההתחייבויות הנ"ל מהוות למעשה חוב למבוטחים שנוצר בתאריך הגשת הדו"ח.

23.6 יתרת נכסי הענף

הנכסים שניתן להתייחס אליהם כמיועדים לתשלומים שתאריך ביצועם אחרי סוף שנת הדו"ח ושאינם נכללים בנכסים מיועדים אחרים.

23.7 שיעור כיסוי אקטוארי:

מוגדר כיחס בין "יתרת נכסי הענף" ל"קרן הביטוח". במילים פשוטות, ניתן לחשוב על המדד כמייצג: חלק של קרן הביטוח שיש עליו כיסוי נכסים. ז"א, לו היינו צריכים להמשיך ולשלם בעתיד (לפי הנחות התחזית) רק לזכאים לקבל קצבאות בסוף שנת דו"ח (שיחזו/ימותו וכו' לפי הנחות התחזית) ולהשתמש לצורך זה רק בנכסים הקיימים (שיקבלו עליהם תשואה לפי הנחות התחזית) בלי מקורות מימון אחרים, היה ניתן להקטין את כל תשלום לפי אותו היחס, או לחילופין, לשלם את הסכום המלא לתקופת זמן מקוצרת (המדד מתייחס רק להתחייבות עבור תשלומים עתידיים ולא לוקח בחשבון את החובות עבור העבר).

23.8 סבסוד צולב

שיתוף בין הקבוצות השונות כשקבוצה אחת תורמת יותר מנקודת מבט מסוימת והקבוצה האחרת תורמת יותר מנקודת מבט אחרת. נקודות המבט יכולות להיות שונות והתרומות אינן בהכרח שוות.

23.9 קרנות ביטוח

אומדני התחייבויות עבור תשלומים עתידיים מסוף שנת הדו"ח (ולא עבור זכאים בגין גמלאות עד סוף שנת הדו"ח) של ענפי הביטוח בסוף שנת הכספים כלפי אלו מהמבוטחים או תלוייהם שלגביהם נוצרה עד יום המאזן עילה לזכאות, בין שכבר אושרה זכאותם ובין שעדיין לא אושרה, ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה. הקרנות אינן כוללות את התחייבויות המוסד הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה" בענפי ביטוח זקנה ושארירים (זו"ש להלן), נכות כללית, סיעוד ונפגעי עבודה. מאידך אין המאזן כולל בצד האקטיב את ייחולי המוסד להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדו"ח. בגלל מורכבות הנושא מומלץ לקרא את הסברים והבהרות מעמיקים יותר בנספח מס' I. לדו"ח לשנת 2000.

23.10 רשימות לפי ענפים

הנתונים המפרטים מידע לפי ענפי הביטוח ומצורפים למאזן ולדוחות הכספיים, בלתי מבוקרים, משנת 1999 עד שנת הדו"ח. (תקוותי שבעתיד הקרוב הרשימות יהיו מבוקרות. לא אתפלא אם יהיו שינויים.)

23.11 שיעור כיסוי קופתי

היחס בין יתרת נכסי הענף בסוף השנה לסה"כ תשלומי הענף במשך השנה, בהתחשב בעליית מדד המחירים לצרכן במשך השנה. במילים אחרות: שיעור זה מבטא את היקף נכסי הענף בסוף כל שנה ביחידות הוצאה של אותה שנה ובמחירים קבועים.

המוסד לביטוח לאומי לשכת האקטואר

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2006 נספחים

24. נספח מס' 1. אירועים לאחר תאריך המאזן – ההשלכות הצפויות על המאזן ועל דו"ח האקטואר

- 24.1 אינני מתייחס להשלכות של השינויים על הדו"ח הכספי, שלשכת האקטואר אינה מספקת מידע להכנתו, ואתייחס רק לשני נושאים: השינוי בהוצאות המנהליות שניתן לייחס לגורמי חוץ לפי חוק הבריאות, (בגדול, לקופות החולים), והשינוי, ההקטנה בהכנסות המוסד מהקצבות אוצר המדינה המקושרות לדמי ביטוח, וההגדלה בהכנסות המוסד לפי סעיף 328 לחוק.
- 24.2 שינוי בהוצאות המנהליות שניתן לייחס לגורמי חוץ לפי חוק הבריאות, (בגדול, לקופות החולים).
- 24.2.1 בעבר, המוסד חייב את הגורם החוץ הזה בהוצאות מנהליות כפי שהוגדר בין היתר בסעיפים 13 ו 15 של חוק ביטוח בריאות, לפי פרשנותו של המוסד, (בגדול, כ- 1% מ"דמי ביטוח בריאות", [ועוד]). עקב השינוי, מוגבל החיוב העתידי לכ- 0.5% של "דמי ביטוח בריאות" (עוד פעם לפי פרשנותו של המוסד). התוצאה הסופית, בגדול, תהיה, גידול של כ- 70 מיליון ש"ח בהוצאות המנהליות ע"ח המוסד.
- 24.2.2 ניתן לראות מרשימה ג' של הדוחות, שההוצאות המנהליות המיוחסות לקופות חולים (ועוד) היו כ- 130 מיליון ש"ח. ההוצאות המנהליות הנטו, (אחרי ניכוי של תקבולים מגורמי חוץ), המופיעות ברשימה ג' היו כ- 800 מיליון ש"ח. ז"א, בלי פעולות חשבונאיות מתחכמות, ההוצאות יקפצו בכ- 9% עקב השינוי. וכמו כן, בגלל שיטת חלוקת ההתחייבויות של הזפע"ג לגורמי חוץ, (ראו סעיף 25 להלן) תהיה השפעה גם ברשימה ב', וגם ברשימה א'. ז"א, למרות שהשינוי לא ישפיע על ההתחייבויות הברוטו של המוסד, (בגלל הכללים החשבונאיים הנוכחיים, [ראו סעיף 9 לעיל]), גם השינוי הריאלי בהוצאות, וגם הטיפולים החשבונאיים ישפיעו על ניתוח הנתונים בדו"ח האקטואר.
- 24.2.3 מנקודת מבט יותר רחבה, כמה שאלות/הערות עולות מהמקרה :
- 24.2.3.1 ברור שיש הוצאות מנהליות למוסד המקושרות לחוק הבריאות שאינן הוצאות גביה טהורה (לדוגמא, עבור הנהלת מערכות לפיצול הכספים לקופות השונות, למתן שרות למבוטחים עם שאלות לגבי ביטוח בריאות, וכו'). אם מתייחסים ל"גביה" בשיטה פשוטה המתייחסת רק לסכומים שגובים מן הציבור, והתוספת בעלויות היא "רק" שולית מאותה נקודת מבט, העלויות שהמוסד מגדיר כעלויות גביה (ראו סעיף 9 לעיל) עולות!
- 24.2.3.2 האם "מתאים" לחייב את גורם החוץ הזה, בהוצאות מנהליות עבור טיפול בביטוח בריאות רק בסכום המהווה כ-0.5% של "דמי ביטוח בריאות", או האם סכום החיוב גבוה מדי? (נניח שהדיונים האלו נעשו בזמן הקמת חוק הבריאות. האם הגיע הזמן לעיין שוב בעניין? למרות בקשות חוזרות, טרם קבלתי הסברים שניתן לעיין בהם לחווה דעה לגבי התאמת החלוקה.)
- 24.2.3.3 ברור מחוק הבריאות, שבעבר היה נכון לחייב את מערכת הבריאות בהוצאות מנהליות של- 1% מהסכום שהמוסד העביר לפי סעיף 237 של החוק. בדוחות הכספיים של המוסד, הסכום המעובר הוא כתשלומים אחרים של המוסד.
- 24.2.3.4 מכיוון שרושמים את הדבר כתשלומים, האם ניתן/יש לחייב את אוצר המדינה עבור חלקו בהוצאות האלו ל"מבוטחים" שבמימונו? (ראו סעיף 13 לעיל). (ולא רק עבור העברות למשרד הבריאות אלא גם למשרד הרווחה, לפי אותו סעיף 237 לחוק). (ולא רק עבור סעיף 237 אלא גם עבור הוצאות אחרות.)
- 24.2.3.5 או לחילופין, האם יש להתייחס להעברות לפי סעיף 237, (לפחות לחלק של משרד הבריאות) כל"דמי ביטוח בריאות" שהמוסד גובה, שמופיעים רק בעקיפין בדוחות הכספיים של המוסד. זה ישפיע גם על הדוחות הכספיים וגם על ניתוח הנתונים בדו"ח האקטואר.
- 24.2.3.6 ברור שההעברה לפי סעיף 237 לחוק היא הכנסה למשרד הבריאות ולמשרד הרווחה. ברור, שבינתיים, סכום ההעברה מופיע גם כהכנסה וגם כתשלומים למוסד. מדובר בסכום של כ- 100 מיליון ש"ח לשני המשרדים, שהוא כרבע כל דמי ביטוח בענף סיעוד! לא רק שאין מספיק גביה בענף לממן את ההוצאות של קצבאות המוסד, אלא המוסד, ע"פ חוק, מעביר חלק לא זניח מדמי ביטוח שלו לגופים אחרים. (האם יש להעלות שאלות מסוג זה גם לגבי הוצאות ריפוי של המוסד, [לא בענף סיעוד], שהגן הרבה יותר גבוהות?)
- 24.2.3.7 שאלות השאלות:
- 24.2.3.7.1 איך הגופים החיצוניים (משרד הבריאות [קופות החולים] ומשרד הרווחה) רושמים את ההעברות האלו בדוחות הכספיים שלהם?
- 24.2.3.7.2 איך המדינה ו/או מנתחי נתונים (של "סכומי הוצאות במדינה על נושאים חברתיים/בריאותיים") מתייחסים לנתונים האלו בדוחות הכספיים?
- 24.2.3.7.3 האם יש כאן ספירת כפל [או יותר] על "הוצאות חברתיות" במדינה?
- 24.2.3.7.4 האם יש בעיות בכללים החשבונאיים המקובלים?
- 24.2.3.7.5 האם ניתן לפתור את הבעיות של אי-שקיפות עם באורים וגילוי נאות?

- 24.3.3 **ההקטנה בהכנסות המוסד מהקצבות אוצר המדינה המקושרות לדמי ביטוח, וההגדלה בהכנסות המוסד לפי סעיף 328 לחוק.**
- 24.3.1 לפי ההסברים שקבלתי, השינוי אמור להיות ע"פ שני תיקוני החוק:
- 24.3.1.1 הקטנה (לפי תיקון 103 לחוק) של כ- 100 מיליון ש"ח בהקצבת אוצר המדינה לפי סעיף 32 לחוק, (בשנת 2008, ולא ברור כמה יהיו ההקטנות בשנים שיבואו לאחר 2008),
- 24.3.1.2 הגדלה (עם תנאים נוספים, לפי תיקון 102 לחוק) של כ- 110 מיליון ש"ח (בשנת 2008, וסכומים מוגדרים בחוק אחרי 2008), בהעברות מאוצר המדינה למוסד על סמך סעיף 328 לחוק,
- עם ביטול זכות השיבוב, בנזקים מסויימים כלפי מזיקים מסויימים שהיתה אפשרית לפי סעיף 328 לחוק,
- 24.3.1.3 לשני התיקונים, יש יום תחולה של 1.1.2008, (אבל יש רטרואקטיביות לביטול זכות השיבוב, משנת 2006, במקרים מסויימים).
- 24.3.2 אם החישובים היו נכונים, לא אמורה להיות השפעה גדולה בשורה התחתונה בדוחות הכספיים של המוסד, לטווח הקצר.
- 24.3.3 מנקודת מבט יותר רחבה, כמה שאלות/הערות עולות מהמקרה :
- 24.3.3.1 זה קל יחסית לתת תשובות לשאלה "מה יקרה?". בדיווחי המוסד (ברשימות [הלא מבוקרות] המצורפות לדוחות הכספיים) ובניתוח (בדו"ח האקטואר המצורף לדוחות הכספיים, ובמקומות אחרים), לפי ענפי המוסד, יהיה :
- 24.3.3.1.1 ירידה ב"דמי ביטוח"/השתתפות מאוצר המדינה (תשלומי העברה) בכל ענפי המוסד (ובפרט, ירידה יותר גדולה בענף ילדים), (בגלל הגדרת דמי ביטוח בהצגה בדוחות הכספיים, וחלוקת ההכנסות האלו לענפים).
- 24.3.3.1.2 גידול (יחסית קטן) ב"עצמאות המוסד", (הרי חלק של תקבולים מסעיף 32 יצטמצם, והכנסות מסעיף 328 אינן נחשבות באותה מידה של "עצמאות" המוסד).
- 24.3.3.1.3 גידול בהכנסות למוסד לפי סעיף 328. אך, לא ברור באיזה ענפים. (מכיוון שאין תביעות לפי סעיף 328 בענף ילדים [ובכמה ענפים אחרים], חלוקת הסכום תהיה בין הענפים האפשריים).
- 24.3.3.1.4 ז"א, תהיה העברה מהכנסות שהיו בענף א' להכנסות בענף ב',
- 24.3.3.1.5 ולכן, יהיו השלכות על הניתוח של הנתונים המדווחים.
- 24.3.3.2 זה קשה יותר, (יחסית), לתת/לנחש תשובות לשאלה "למה לעשות את הפעולות?" (ולשאלות יותר רחבות). נשאלות השאלות:
- 24.3.3.2.1 למה לעשות כל הפעולות האלו אם התוצאה הכספית לא תשתנה בהרבה? למה להעביר 100 מיליון ש"ח ולא 500 מיליון ש"ח או 5 מיליארד ש"ח? (הרי ברור ש[היום] תביעות השיבוב עליהם יוותר המוסד לא מסתכמות ל- 100 מיליון ש"ח). (אבל תלוי איפה מסתכלים – בסה"כ נתוני המוסד או בנתונים לפי ענפים, בדוחות הכספיים של המוסד או בדיווחים אחרים של המוסד, בדיווחי המוסד או בדיווחי גופים אחרים....)
- 24.3.3.2.2 בדיווחי גורמי החוץ (שמהם המוסד יפסיק לתבוע הוצאות לפי ס' 328 לחוק [כמו קופות החולים, בתי חולים, חברות הביטוח {פרטיות} המבטחים את הגופים {במקרה שהיו}, וכו']) לא יהיה צורך בתשלומים העתידיים האלו – ולכן, אותם גופים "ירוויחו"/יקבלו תשלומי העברה מאוצר המדינה. כבר היום (אם טרם עשו) הם יכולים להקטין את התחייבויותיהם העתידיות!
- 24.3.3.2.3 האם ניתן/יש להכיר בדוחות הכספיים של המוסד, בסכומים המובטחים על פי חוק, כב"נכס", לפי הכללים החשובנאים המקובלים? (ראו סעיף 16.3 לעיל). האם ניתן/יש להגדיר, כ"נכס", תקבולים עתידיים לפי סעיף 328, שאינם "מובטחים" מאוצר המדינה, אלא יש תחזית לקבלם, (אפילו רק עבור אירועים שכבר קרו בעבר)?
- 24.3.3.2.4 האם המערכת שמטפלת בשיבוב במוסד, תקבל צל"ש עבור גביה של עוד 100 מיליון ש"ח לפי סעיף 328? איך זה ישפיע על חלוקת ההוצאות המנהליות בין המוסד ובין גורמי חוץ?...
- 24.3.3.2.5 ברור שיש אי-וודאות גדולה בתחזית לעתיד לגבי ההכנסות המקושרות לגביה. אם ההכנסות האלו יגדלו (בגלל הציפיות, לטווח ארוך, של גידול באוכלוסיה העובדת וגידול בשכר שמשלמים עליו דמי ביטוח), ההקטנה בגורמים הנ"ל תקטין את הסכומים שהמוסד היה מקבל. (ולהיפך, במקרה שבסיס ההכנסות לא יגדל).
- 24.3.4 לדעתי, כדאי לאמץ את הביטוי, "סוף מעשה במחשבה תחילה", במקום, "מה לעשות? לעשות!", ואחר כך לנסות לנתח את השפעת השינויים.

24.3.5 **מה שכתוב בסעיפים 24.2 ו 24.3 מדגיש שחשוב להגדיר את הכללים החשובנאים המקובלים והמתאימים לדוחות הכספיים!**

**המוסד לביטוח לאומי
לשכת האקטואר**

הדו"ח השנתי של האקטואר לשנת 2006

25. זכויות פנסיה של עובדי וגמלאי המוסד (זפע"ג להלן)

- 25.1 בעבר (עד וכולל שנת 1999), אגף החשב הכללי של משרד האוצר (האוצר להלן) עשה את החישובים ("פרו בונו ובלי שום אחריות") עבור המוסד. מדיניות המוסד הייתה לכלול את המספר שסופק ע"י האוצר (בלי בדיקות ושינויים) בביאורים למאזן המוסד. משנת 1998 ההתחייבות עבור זפע"ג מופיעה בתוך המאזן.
- 25.2 עקרונית, אופן החישוב של זפע"ג ליום 31.12.2006 (השיטה האקטוארית), היה עקבי לאופן החישוב של זפע"ג בעבר (בהעדר מערכת אחרת לביצוע החישובים, המשכתי להשתמש במערכת של האוצר). יש מערכת חדשה במשרד האוצר שמשמשים בה כבר שנתיים. למיטב ידיעתי ולהערכתי, המערכת נבדקה ע"י אקטוארים עבור החשב הכללי וניתן להסתמך עליה, (למרות שכבר ידוע שיהיו בה שיפורים עתידיים). עכשיו, ההתחייבות מחושבת לא כסיוחם ההיוונים המחושבים "זה אחר זה" (SERIATIM) עבור כל מבוטח, אלא בשיטה דומה לזו שקיימת בכמה קרנות הביטוח, המבוססת על הנתונים המקובצים, דרך שימוש בטבלאות קומוטציה ובנוסחאות האקטואריות המתאימות. כמו כן, המערכת החדשה נותנת "תזרים" של תשלומים עתידיים (לפי הפרמטרים המבוקשים). בהתאם לשיטת החשב הכללי עבור כל עובדי המדינה, השתמשתי בפרמטרים הנמצאים במערכת ומתאימים לעובדי המדינה, כפי שמתואר בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ל- 31.12.2006. (מומלץ מאוד לקרוא את הדו"ח). (הבסיס מתואר להלן).
- 25.3 ההתחייבויות מחושבות בשיטת התחייבויות שנצברו (ACCRUED LIABILITIES) עד למועד הדו"ח הכספי ובהתאם להנחות ולנתונים המובאים להלן.
כדאי להדגיש שחישוב ההתחייבות לזפע"ג כולל התחייבות גם עבור פעילים ולא רק עבור מקבלי גמלאות (מדיניות המוסד לגבי חישוב קרנות הביטוח היא להתחשב רק במקבלי קצבאות, כמתואר לעיל). המדיניות החשבונאית של המוסד לגבי ההתחייבות הזאת היא כשל גוף עסקי רגיל.
- 25.4 נעשו בדיקות של הנתונים שקבלתי מן האוצר על ידי השוואתם לבסיס הנתונים הנמצאים במחלקת שכר וכוח אדם. (הבדיקה נעשתה על ידי עובדי אותם המחלקות). קבלתי אישורה של מחלקת שכר על כך שקבצי האוצר הנם תקינים לשימוש עם השינויים המפורטים על ידם. בהתחשב בכך שחלק התחייבויות זפע"ג מסה"כ התחייבויות המוסד הוא יחסית זעיר אפשר להשלים עם אי-דיוקים מסוימים, אך לדעתי, יש לעשות בדיקות יותר מורחבות לגבי הקבצים.
- 25.5 ההתחייבויות חושבו עבור אוכלוסיות המוסד הנ"ל:
25.5.1 עובדים פעילים,
25.5.1.1 "קבוצים" בפנסיה תקציבית (כל ההתחייבויות המפורטות להלן);
25.5.1.2 ו"ארעיים" - אלו ש"אינם בפנסיה תקציבית" (רק החלק הממומן באופן "תקציבי" - [חלק הפיצויים שאינו בקרנות פנסיה ו/או בחברות ביטוח וכו']):
25.5.2 עובדים שפרשו, עקב הגיעם לגיל פרישה או עקב נכות ("גמלאים");
25.5.3 שאריו של עובד/גמלאי.
- 25.6 זכויות מיוחדות (בנוסף לרגילות בפרישה) הכוללות בחישובים ושאינן כלולות בחישובים:
25.6.1 פדיונות ימי מחלה כלולים;
25.6.2 2.33% פיצויים עבור ארעיים כלולים,
25.6.3 ימי חופשה: החישוב נעשה ע"י "מחלקת השכר" של המוסד ולא ע"י לשכת האקטואר, ולכן לא כלולים בחישובים להלן.
- 25.7 בסיסים טכניים ואקטואריים:
25.7.1 שיעור הריבית על השקעות המוסד ושיעור הגידול הריאלי בשכר עובד ובפנסיית גמלאי.
מערכת החישובים של זפע"ג שונה מזו של קרנות הביטוח. בעוד שבחישוב הקרנות השתמשתי בשיעור היוון נטו של 5% או 3% לשנה (כמתואר לעיל בסעיף 8), במערכת של חישוב זפע"ג הגורמים הנם נפרדים לחלוטין.
25.7.1.1 אין השקעה מיוחדת המיועדת לכסות התחייבות הזפע"ג. יש רק סל של כל השקעות המוסד. על סמך ניסיון העבר והנחות לגבי העתיד, לדעתי ניתן להשתמש בשיעור ריבית על השקעות המוסד של כ- 5% לשנה, לטווח תחזית של היווני המוסד. השיעור הזה מתאים לכל חישובי ההתחייבויות העתידיות של המוסד.
25.7.1.2 שיעור גידול ריאלי בשכר עובד / פנסיית גמלאי: מבוסס על הנתונים שנבדקו באוצר לגבי שיעור גידול ריאלי בשכר עובד / פנסיית גמלאי, השתמשתי בגורמים של האוצר (המתאימים לכל עובדי מדינה). דהינו, גידול ריאלי בשכר עובד המתאים לפי מין/גיל (בעבר, של 3% לשנה), וגידול ריאלי של 1.45% לשנה בפנסיית גמלאי. (בעבר, משנת 2000 עד שנת 2003, 0.5% לשנה. בעתיד ניבחן התאמת כל ההנחות).
25.7.2 לוחות גריעה. (לוחות תמותה לפעילים/פנסיונרים, לוחות לנכים, שיעורי נישואין)
למטרת חישובי התחייבויות, השתמשתי בלוחות גריעה לפי מספרי האוצר המופיעים בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ליום 31.12.2006, כולל עדכון לוח התמותה לשנת 2006.

25.7.3 עזיבות לפני פרישה : מחוסר המידע המיועד לעובדי המוסד, השתמשתי בהערכות האוצר לגבי כלל עובדי מדינה, ששם פיתחו טבלה חדשה לפי מין/גיל.

25.8 אין שינויים מהותיים אחרים בחישוב זפע"ג ליום 31.12.2006, השונים מהשינויים שבוצעו בחישוב זפע"ג לשנים הקודמות.

במיליוני ₪ .

פנסיונרים	פעילים	סה"כ התחייבויות
954	1,428	2,382

25.9 ההתחייבות הברוטו ליום 31.12.2006

25.10 התחייבות זפע"ג הנטו

25.10.1 לפי המדיניות החשבונאית של המוסד, משנת 1998 מציג המוסד בדוחות הכספיים שלו את התחייבות הנטו עבור זפע"ג במאזן המוסד (ולא רק בביאור, כבעבר). (ההתחייבות הברוטו תוצג ב"פסיב" וחלק האוצר יוצג ב"אקטיב").

25.10.2 בשביל חלוקת ההתחייבות המצטברת בין משרד האוצר לבין המוסד, היה נכון לחייב את האוצר כל שנה לא רק בחובות לפי שיטה של "התחשבות של תשלומים מזומנים" (רק בהוצאות שוטפות של פנסיה) אלא גם בשינוי בהתחייבויות עבור זכויות עתידיות הנצברות המדיניות של היום היא לא כזאת.

25.10.3 בינתיים, למטרת ההצגה בדו"ח הכספי, לא תהיה טעות מהותית אם נחלק את ההתחייבות הברוטו לפי החלקים של השתתפות בהוצאות של המוסד ושל האוצר.

בגלל השיטה של פיצול הוצאות מנהליות, (ראו לעיל, סעיפים 9 ו 10), חלק האוצר משתנה לפי השיטה בה אנחנו משתמשים. כדאי ליישם שיטת התחשבות לפי כללים חשבונאיים מקובלים ומתאימים.

25.11 הוצאות מנהליות –

לא הוספתי שום הוצאות מנהליות עבור זפע"ג כי הן כלולות בחישובי קרנות הביטוח.

25.12 אין זכאים לגמלה ואין מקרים של זכאים שטרם דווחו.

25.13 הערות כלליות :

25.13.1 בשנים האחרונות היו שינויים מהותיים בענף הפנסיה של מדינת ישראל: ובינם, הפסקת כניסת עמיתים חדשים לקרנות הוותיקות, האלימת הקרנות הוותיקות ולקייחת האחריות על הגירעונות ע"י המדינה (קרי משלמי המיסים), העברת המערכת משיטה של קרן מוגדרת זכויות (DEFINED BENEFIT) למערכת הפועלת עקרונית לפי השיטה של קרן מוגדרת הפקדות/"קרן מוגדרת תשואה" (DEFINED CONTRIBUTIONS).

25.13.2 שיקול לא מבוטל בהעברה היה חוסר מימון להטבות/לזכויות. (ולא נדבר על ההטבות המיוחדות/החריגות). חשוב לזכור ששיטת הפנסיה התקציבית, הזפע"ג, היא מסוג של הגדרת זכויות, והזכויות הן מופלגות יותר משל הקרנות הוותיקות. בלי להיכנס לפרטים המורכבים, יש לציין שקיימת הצמדה של פנסיה גמלאי (שפרש בדרגה מסוימת לאחזקת שקיבל, כפי שהיה מקובל, דרגות פרישה), לשכר של פעיל בדרגה של הגמלאי. ז"א, יש הצמדה לשכר (אומנם, לא לשכר הממוצע במשק), ולא "רק" למדד.

25.13.3 גם חברות בפנסיה התקציבית של המוסד סגורה. וניתן לשאול האם תהיה הלאמה של ההתחייבויות (קרי גירעונות – הרי אפילו עם יש נכסים [במוסד], יש גרעון). כבר שאלתי בעבר האם "יש צבע לכספי המוסד"? האם יש נכס מיועד להתחייבות זפע"ג? (ראו בנספח מס' IV. לדו"ח לשנת 2000).

25.13.4 לאחרונה מעודדים עובדי המדינה ובינם עובדי המוסד, לפרוש לפנסיה מוקדמת על ידי תוספות של הטבות נוספות בפרישה. ברור שיש עלות לתוספות האלו, והיא לא תוכננה מראש. לכן לא הייתי מתפלל עם המספרים של התחייבויות זפע"ג של השנים הבאות ישתנו.

25.13.5 הדור הבא של משלמי מיסים (כולל "דמי ביטוח" של המוסד) ישלם את העלות.

25.14 כדאי להזכיר שתי הערות מדוחות הכספיים של ממשלת ישראל ליום 31.12.2006 שמתאימות גם למוסד :

25.14.1 הצורך בהנחות:

ההתחייבויות המדויקות של המוסד לקצבה ייוודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי המבוטחים האחרונים. עד אז, ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבות שישלמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. מן הראוי לבחון ולעדכן את הנחות היסוד מזמן לזמן על בסיס נתונים עדכניים.

25.14.2 סבירות ההערכה:

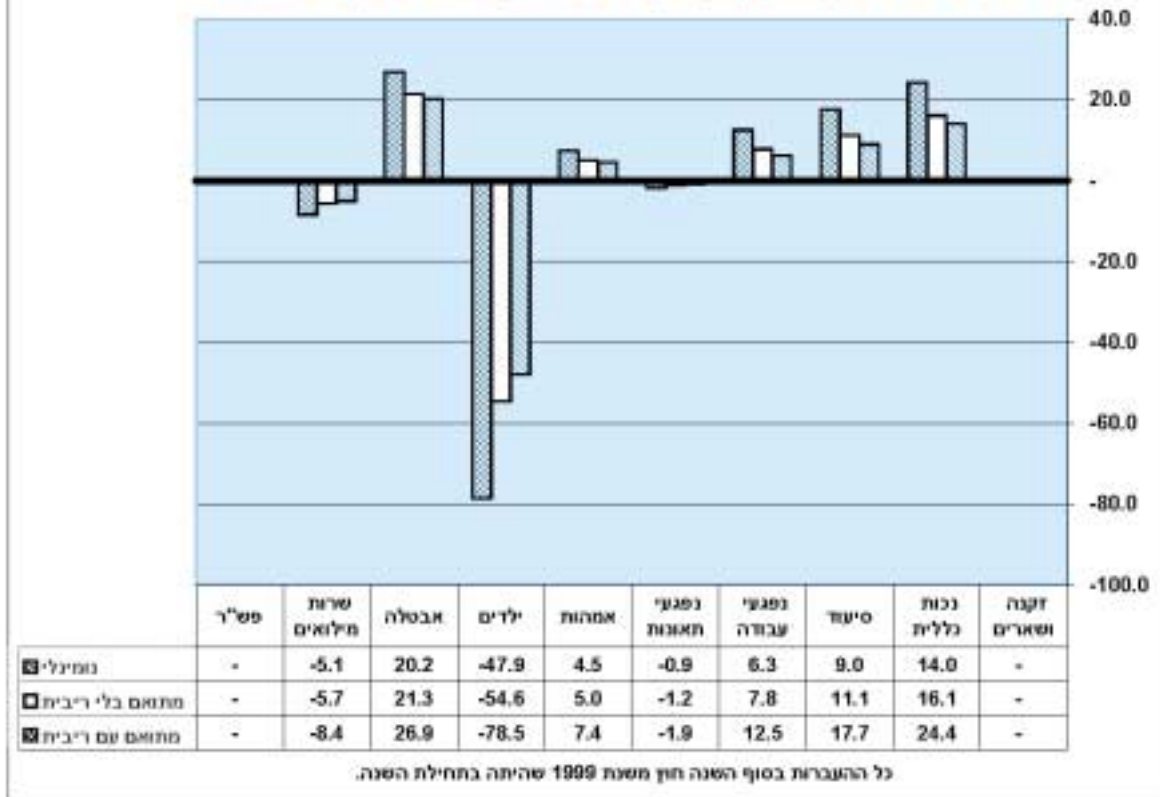
היקף התחייבויות המוסד לקצבה ולזכויות אחרות בעד כלל עובדיו וגמלאיו, כפי שמוצג, משקף הערכה סבירה של ההתחייבויות, בהתחשב, בין השאר, במגבלות הנוגעות לטיב הנתונים הזמינים בעת עריכת החישוב, ולמגבלות בקשר עם בחינה של חלק מההנחות שבבסיס החישוב.

25.14.3 עם כל האזהרות האלו, הנני מציג בתרשימים 3 ו 4, את תזרים המזומנים הצפויים לזפע"ג בעתיד. ברור שבפועל התוצאה תהיה שונה, אבל התרשימים נותנים המחשה – היום, המוסד משלם לגמלאים כ 70 מיליון ₪, והסכום יגדל ל- פי שלוש פלוס, לכ- 250 מיליון ₪ במונחים של היום. האם ההוצאות המנהליות של המוסד ירדו בעתיד? הלא יהיו עובדים חדשים ו/או עובדי מקור חוץ (OUTSOURCING) להחליף את הגמלאים? האם ההוצאות האלו תוגדרו "כהוצאות מנהליות", או תהיו כלולות בסעיף הגדול של "גמלאות ותשלומים אחרים" (ראו באור 19 בדוחות כספיים)? האם יש כבר עכשיו "הוצאות מנהליות" כאלו [ואחרות] באותו סעיף?

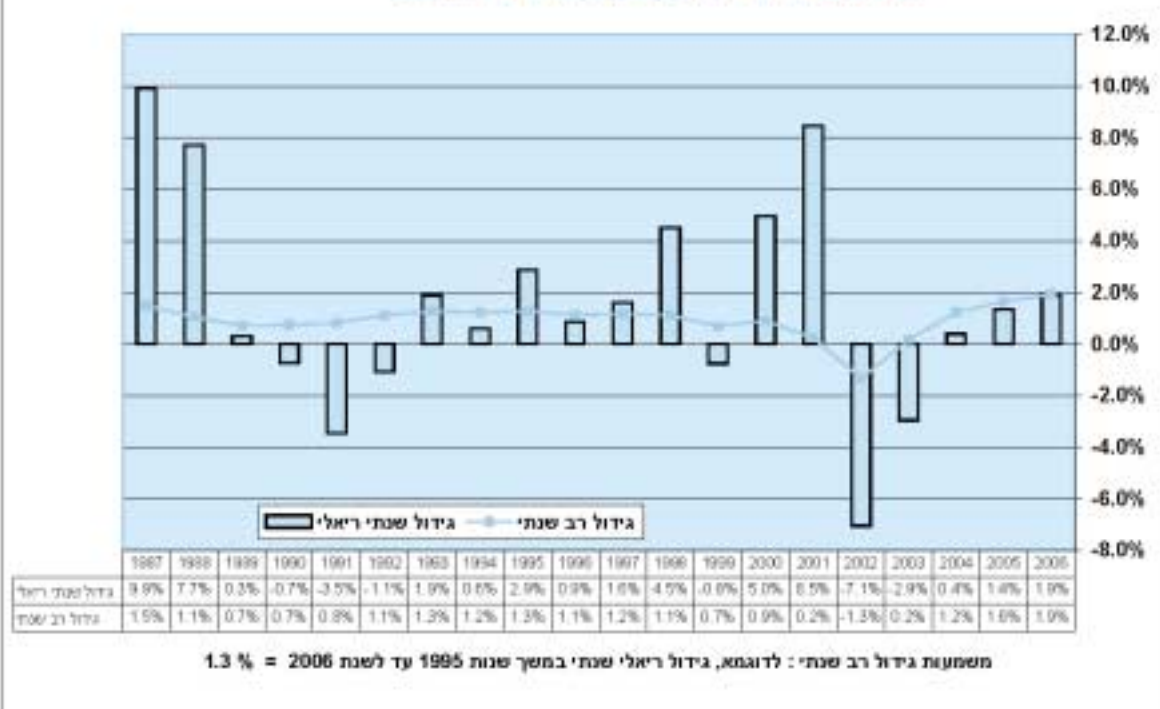
גורג' דונדון

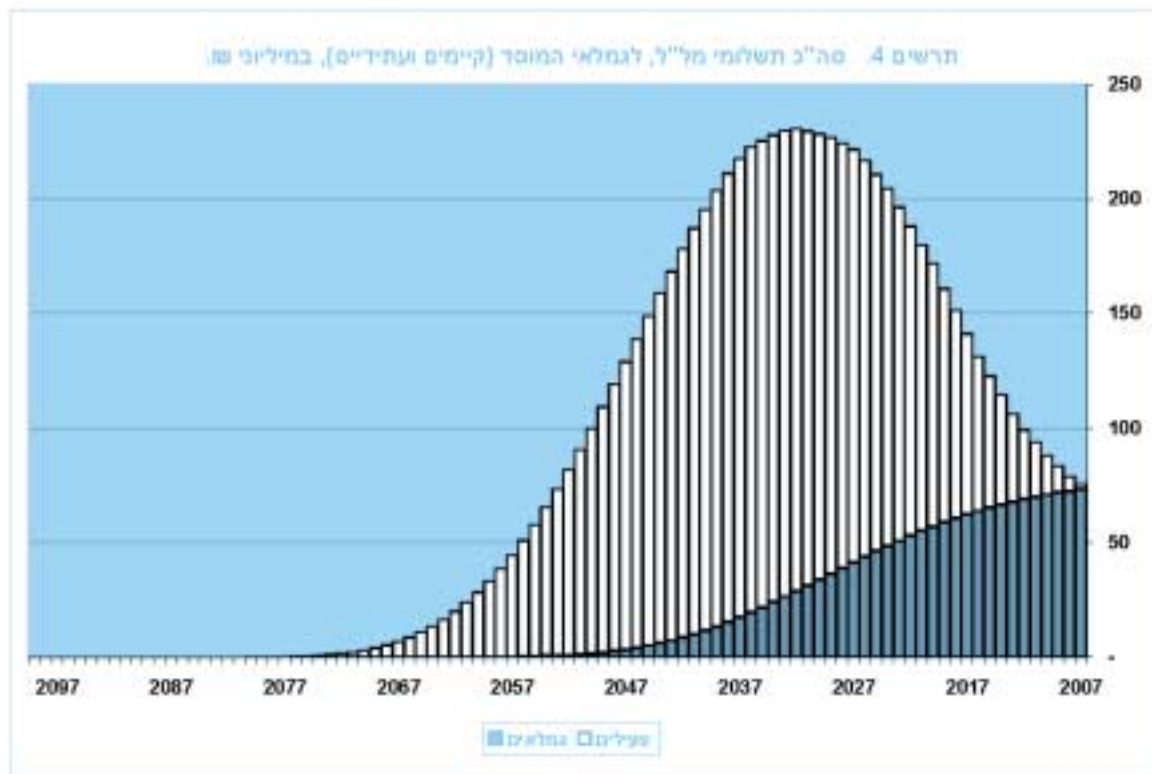
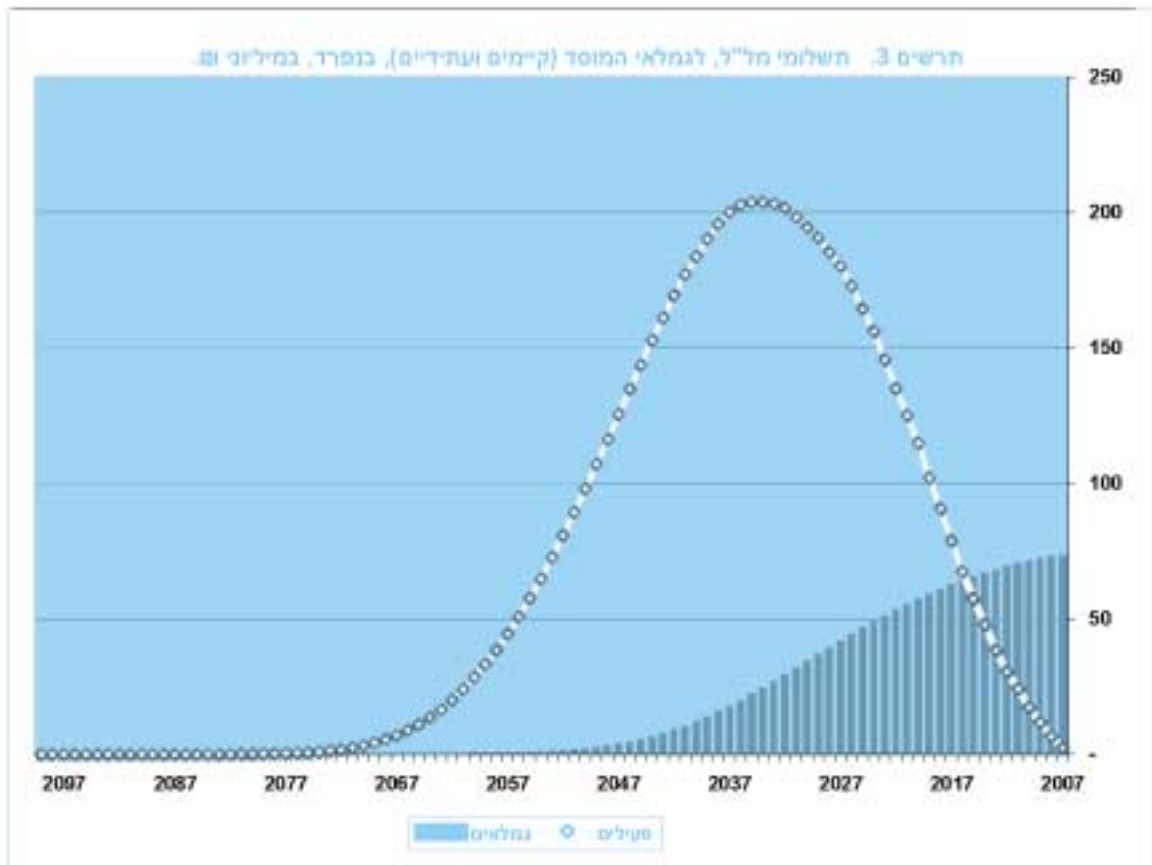
אקטואר המוסד לביטוח לאומי

תרשים 1. סה"כ העברות בין הענפים, משנת 1992 עד שנת הוד"ח, במיליארדי ₪.

תרשים 2. גידול ירואלי בקצבת זקנה עד לשנת 2006

הכשרות בארץ וברחבי העולם

1. לוח נתונים

שנת התייחסות	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
מספר מועמדים	10,000	10,500	11,000	11,500	12,000	12,500	13,000	13,500	14,000	14,500	15,000	15,500	16,000	16,500	17,000	17,500	18,000
מספר מקומות	8,000	8,500	9,000	9,500	10,000	10,500	11,000	11,500	12,000	12,500	13,000	13,500	14,000	14,500	15,000	15,500	16,000
אחוז מקומות מלאים	80%	81%	82%	83%	84%	85%	86%	87%	88%	89%	90%	91%	92%	93%	94%	95%	96%

שנת התייחסות	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
מספר מועמדים	10,000	10,500	11,000	11,500	12,000	12,500	13,000	13,500	14,000	14,500	15,000	15,500	16,000	16,500	17,000	17,500	18,000
מספר מקומות	8,000	8,500	9,000	9,500	10,000	10,500	11,000	11,500	12,000	12,500	13,000	13,500	14,000	14,500	15,000	15,500	16,000
אחוז מקומות מלאים	80%	81%	82%	83%	84%	85%	86%	87%	88%	89%	90%	91%	92%	93%	94%	95%	96%

שנת התייחסות	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
מספר מועמדים	10,000	10,500	11,000	11,500	12,000	12,500	13,000	13,500	14,000	14,500	15,000	15,500	16,000	16,500	17,000	17,500	18,000
מספר מקומות	8,000	8,500	9,000	9,500	10,000	10,500	11,000	11,500	12,000	12,500	13,000	13,500	14,000	14,500	15,000	15,500	16,000
אחוז מקומות מלאים	80%	81%	82%	83%	84%	85%	86%	87%	88%	89%	90%	91%	92%	93%	94%	95%	96%

שנת תחילת	2006	2009	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024	2026	2028	2030
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

בסיס מס' 1

2011-2013	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706
2014-2016	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706
2017-2019	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706
2020-2022	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706
2023-2025	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706
2026-2028	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706
2029-2030	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706	2,530,706

הערה: המס' 1 הוא מס' 1.

הערה: המס' 2 הוא מס' 2.

הערה: המס' 3 הוא מס' 3.

הערה: המס' 4 הוא מס' 4.

הערה: המס' 5 הוא מס' 5.

הערה: המס' 6 הוא מס' 6.

הערה: המס' 7 הוא מס' 7.

הערה: המס' 8 הוא מס' 8.

הערה: המס' 9 הוא מס' 9.

הערה: המס' 10 הוא מס' 10.

הערה: המס' 11 הוא מס' 11.

הערה: המס' 12 הוא מס' 12.

הערה: המס' 13 הוא מס' 13.

הערה: המס' 14 הוא מס' 14.

הערה: המס' 15 הוא מס' 15.

הערה: המס' 16 הוא מס' 16.

הערה: המס' 17 הוא מס' 17.

הערה: המס' 18 הוא מס' 18.

הערה: המס' 19 הוא מס' 19.

הערה: המס' 20 הוא מס' 20.

הערה: המס' 21 הוא מס' 21.

הערה: המס' 22 הוא מס' 22.

הערה: המס' 23 הוא מס' 23.

הערה: המס' 24 הוא מס' 24.

הערה: המס' 25 הוא מס' 25.

הערה: המס' 26 הוא מס' 26.

הערה: המס' 27 הוא מס' 27.

הערה: המס' 28 הוא מס' 28.

הערה: המס' 29 הוא מס' 29.

הערה: המס' 30 הוא מס' 30.

הערה: המס' 31 הוא מס' 31.

הערה: המס' 32 הוא מס' 32.

הערה: המס' 33 הוא מס' 33.

הערה: המס' 34 הוא מס' 34.

הערה: המס' 35 הוא מס' 35.

הערה: המס' 36 הוא מס' 36.

לפי היותו כספיים

המכונים כאלפי שו"ת

3

לוח סוף : זמן כולל

שנה	2015	2014	2013	2012	2011	2010	1999	1998	1997
מספר	17%	27%	27%	27%	31%	30%	30%	35%	35%
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000

שנה	2015	2014	2013	2012	2011	2010	1999	1998	1997
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000

שנה	2015	2014	2013	2012	2011	2010	1999	1998	1997
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000

שנה	2015	2014	2013	2012	2011	2010	1999	1998	1997
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000
מספר	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000	42,000,000

הסכומים במיליון ש"ח

4

לוח פתי'

התחייבויות ע"פ דרישה: 2007-2010

שנת סיום	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	
	בסיס נתונים		בסיס נתונים		בסיס נתונים		בסיס נתונים		בסיס נתונים	
התחייבויות ע"פ דרישה	2,112,500	4,127,261	4,990,100	6,017,156	6,560,113	7,500,706	8,400,832	9,300,958	10,201,084	
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,972,200	1,870,000	2,094,400	2,270,300	2,450,000	2,630,000	2,810,000	2,990,000	3,170,000	
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,640,000	1,400,000	1,225,000	1,015,000	1,150,000	1,300,000	1,450,000	1,600,000	1,750,000	
	10%	23%	28%	32%	37%	42%	47%	52%	57%	

התחייבויות ע"פ דרישה	2,112,500	2,790,702	3,270,018	3,650,180	3,930,290	4,110,400	4,290,510	4,470,620	4,650,730
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,972,200	2,050,000	2,130,000	2,210,000	2,290,000	2,370,000	2,450,000	2,530,000	2,610,000
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,640,000	1,600,000	1,400,000	1,200,000	1,000,000	800,000	600,000	400,000	200,000
	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%

התחייבויות ע"פ דרישה	2,112,500	2,790,702	3,270,018	3,650,180	3,930,290	4,110,400	4,290,510	4,470,620	4,650,730
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,972,200	2,050,000	2,130,000	2,210,000	2,290,000	2,370,000	2,450,000	2,530,000	2,610,000
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,640,000	1,600,000	1,400,000	1,200,000	1,000,000	800,000	600,000	400,000	200,000
	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%

שנת סיום	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
התחייבויות ע"פ דרישה	2,112,500	4,127,261	4,990,100	6,017,156	6,560,113	7,500,706	8,400,832	9,300,958	10,201,084
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,972,200	1,870,000	2,094,400	2,270,300	2,450,000	2,630,000	2,810,000	2,990,000	3,170,000
התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות	1,640,000	1,400,000	1,225,000	1,015,000	1,150,000	1,300,000	1,450,000	1,600,000	1,750,000
	10%	23%	28%	32%	37%	42%	47%	52%	57%

התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות: חלק מההתחייבויות ע"פ דרישה, אשר הוצגו בלוח הפתי', הן התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות, אשר הוצגו בלוח הפתי', והן התחייבויות ע"פ דרישה - חלק מההתחייבויות, אשר הוצגו בלוח הפתי'.

התכנון והתקציב 2010

שנת הכנסה

תוכנית עבודה : 2010

שנת הכנסה	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

שנת הכנסה	שנת הכנסה				שנת הכנסה				שנת הכנסה	שנת הכנסה	שנת הכנסה	שנת הכנסה	שנת הכנסה	שנת הכנסה
	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002						
1,176,000	1,000,000	900,000	750,000	600,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1,176,000	1,000,000	900,000	750,000	600,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	0	0	0	0	

הנתונים הם נתונים משוערים

שנת הכנסה	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
1,176,000	1,000,000	900,000	750,000	600,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1,176,000	1,000,000	900,000	750,000	600,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	0	0	0	

הנתונים הם נתונים משוערים

שנת הכנסה	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
1,176,000	1,000,000	900,000	750,000	600,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1,176,000	1,000,000	900,000	750,000	600,000	500,000	400,000	300,000	200,000	100,000	0	0	0	

הנתונים הם נתונים משוערים

הכספים הארציים של ישראל

6

התפתחות ענף הביטוח : ביטוח

שנת מסומ	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

מדידת	מדידת					מדידת					
	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	

מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת

מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת
מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת	מדידת

היסטוריית ענקי הרשתות : אגנטיה

7 לוח מס' 7

היסטוריית ענקי הרשתות : אגנטיה

שנת סיום	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
הכנסות	1,127,122	1,696,928	1,044,024	1,190,386	1,190,486	0	2,821	0	0	0
רווח לפני מס	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת (מיליון ₪)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

הנתונים מבוססי נתונים

שנת סיום	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
הכנסות	1,127,122	1,696,928	1,044,024	1,190,386	1,190,486	0	2,821	0	0	0	0
רווח לפני מס	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת (מיליון ₪)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

הנתונים מבוססי נתונים

שנת סיום	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
הכנסות	1,127,122	1,696,928	1,044,024	1,190,386	1,190,486	0	2,821	0	0	0	0
רווח לפני מס	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת (מיליון ₪)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

הנתונים מבוססי נתונים

שנת סיום	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
הכנסות	1,127,122	1,696,928	1,044,024	1,190,386	1,190,486	0	2,821	0	0	0	0
רווח לפני מס	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
רווח נקי לפרשת (מיליון ₪)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

תוכנית ניהול סיכונים 2014

שנת סיום

התחייבויות נגד הרגולטור : ש"ח

שנת סיום	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	
	התחייבויות נגד הרגולטור		התחייבויות נגד הרגולטור		התחייבויות נגד הרגולטור		התחייבויות נגד הרגולטור		התחייבויות נגד הרגולטור	
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	
1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	
1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	1,330,000	

שנת סיום	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006

שנת סיום	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006

י"ח חז"ח המאוחד

הסכומים באילוף של הריבוי

2

לוח מס' 2

שנת סגירה	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

הצגה באילוף המוני

א. תחילת שנת סגירה

ב. סוף שנת סגירה

ג. תחילת שנת סגירה

ד. סוף שנת סגירה

ה. תחילת שנת סגירה

ו. סוף שנת סגירה

ז. תחילת שנת סגירה

ח. סוף שנת סגירה

ט. תחילת שנת סגירה

י. סוף שנת סגירה

יא. תחילת שנת סגירה

יב. סוף שנת סגירה

יג. תחילת שנת סגירה

יד. סוף שנת סגירה

טו. תחילת שנת סגירה

טז. סוף שנת סגירה

יז. תחילת שנת סגירה

יח. סוף שנת סגירה

יט. תחילת שנת סגירה

כ. סוף שנת סגירה

כא. תחילת שנת סגירה

כב. סוף שנת סגירה

כג. תחילת שנת סגירה

כד. סוף שנת סגירה

כה. תחילת שנת סגירה

כו. סוף שנת סגירה

כז. תחילת שנת סגירה

כח. סוף שנת סגירה

כט. תחילת שנת סגירה

ל. סוף שנת סגירה

לא. תחילת שנת סגירה

לב. סוף שנת סגירה

לג. תחילת שנת סגירה

לד. סוף שנת סגירה

לה. תחילת שנת סגירה

לו. סוף שנת סגירה

לז. תחילת שנת סגירה

לח. סוף שנת סגירה

לט. תחילת שנת סגירה

לך. סוף שנת סגירה

לא. תחילת שנת סגירה

לב. סוף שנת סגירה

לג. תחילת שנת סגירה

לד. סוף שנת סגירה

לה. תחילת שנת סגירה

לו. סוף שנת סגירה

לוחות-עמוד 12

ד"ח האקטואר

י"ח חז"ח המאוחד

הסכומים באילוף של יוניוניק

2

הריאליזציה נגדה דרישות : סיכום

שנת הסכום	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
הוצאות יזום הנהלה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
הוצאות נכס קטנה	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות הנהלה-ריאליזציה של נכס קטנה (כולל נכס קטנה)	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות אחרות	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות יזום הנהלה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
הוצאות נכס קטנה	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות הנהלה-ריאליזציה של נכס קטנה (כולל נכס קטנה)	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות אחרות	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000

שנת הסכום	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
הוצאות יזום הנהלה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
הוצאות נכס קטנה	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות הנהלה-ריאליזציה של נכס קטנה (כולל נכס קטנה)	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות אחרות	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000

שנת הסכום	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
הוצאות יזום הנהלה	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
הוצאות נכס קטנה	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות הנהלה-ריאליזציה של נכס קטנה (כולל נכס קטנה)	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
הוצאות אחרות	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
סה"כ	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000

לוחות-עמוד 13

ד"ר האקונומ